

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXX. • Február 2022 • Číslo 2

**Výcvik
a regrutácia**

**Kurz sanitárov
v núdzovom stave**

Dukla na olympiáde

**Defibrilátory
pre obranu**

**Rozhovor s genmjr.
Ondřejom Novosadom**

Delostrelci oslavovali prácou

Slovenskí delostrelci v operácii Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku si intenzívnym výcvikom pripomenuli 77. výročie Karpatsko-gorlickej operácie, najväčšieho a najvýznamnejšieho vystúpenia jednotiek československého delostrelectva počas druhej svetovej vojny – Deň delostrelectva a raketového vojska. Od 10. do 15. januára absolvovali medzinárodný výcvik delostreleckých jednotiek v oblasti poskytovania palebnej podpory Fire Academy. Nový priestor, piesočný podklad, výrazné výkyvy teploty a silný nárazový vietor preverili zručnosti vodičov, vycvičenosť obslúh a pripravenosť techniky. Vyvrcholením intenzívneho výcviku boli dvojdnové bojové streľby zakončené symbolicky v predvečer Dňa delostrelectva a raketového vojska. Nové samohybné kanónové húfnice ZUZANA 2 v zostave NATO eFP BG pútajú veľkú pozornosť. Počas strelieb priestor palebného postavenia navštívili zástupcovia všetkých krajín v operácii Predsunutá prítomnosť.

Text: mjr. Peter Jankaj

Vážení čitatelia,
aktuálne vydanie nášho mesačníka *Obrana* je tematicky zamerané aj na historicky najväčší základný výcvik, ktorý aktuálne prebieha v Martine a v Lešti. Takmer päťsto uchádzačiek a uchádzačov práve prechádza náročným vojenským výcvikom, ktorý ich nielen pripraví na vojenské povolanie, ale bude pokračovaním vo výberovom procese. V poslednom čase sa nám podarilo nastaviť systém výberu tak, aby sme prijímali len najschopnejších, plne odhodlaných plniť stanovené úlohy v čoraz náročnejších podmienkach súčasných ozbrojených síl. Musím pochváliť velenie základne výcviku a mobilizačného doplnovania, inštruktorov základne, ako aj personál ozbrojených síl, ktorí sa na tejto aktivite podieľajú. Od príchodu frekventantov, vstupnej administratívy, cez jednotlivé bloky výcviku, všetko prebieha hladko. To vytvára dobrý obraz o pripravenosti ozbrojených síl najmä v očiach samotných uchádzačov a ukazuje im, že vstupujú do jednej z najakceschopnejších štátnych inštitúcií.

Druhou veľkou témou súčasnosti je ochrana zdravia našich vojakov a vojakov v podobe vakcinácie proti rôznym prenosným ochoreniam vrátane ochorenia Covid-19. Práve prebiehajúci základný výcvik je príkladom stopercentne zaočkovanej jednotky. Na základe skúseností z nasadenia našich vojakov v operáciách a pri výcvikových aktivitách bolo práve očkovanie kľúčovým faktorom na zabezpečenie bojaskopnosti a odolnosti celej jednotky. Aj preto sme prijali rozhodnutie postupne zabezpečiť najvyššiu mieru očkovania v ozbrojených silách. Pozitívnym príkladom je nový personál, ktorý už pri vstupe túto podmienku spĺňa.

Najbližšie mesiace budú pre nás mimoriadne náročné a preveria našu pripravenosť a odolnosť. Preto verím, že nové vojačky a vojaci, ktorí o niekoľko dní doplnia naše rady zložením vojenskej prisahy, pomôžu s plnením stanovených úloh a plne sa etablojú do svojich jednotiek.

generál Daniel Zmeko
náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR

ČÍSLO MESIACA

Na základný vojenský výcvik nastúpilo **491** čakaťelov prípravnej štátnej služby a absolventov vysokých škôl, najviac za uplynulých **5** rokov. **Sedem** výcvikových čiat sa pripravuje v kasárňach **4.** čs. brigády v Martine a **šesť** čiat v Centre výcviku Lešť. Úspešní absolventi zložia vojenskú prisahu **25.** februára počas slávnostného vyradenia.

4

12

14

16

18

34

36

44

- 4 Napätie na východe Ukrajiny
- 7 Výstavba a údržba vo Vojenskom historickom ústave
- 8 Boj s covidom neustáva
- 12 Zasadanie Rady NATO – Rusko
- 14 Sanitár počas núdzového stavu
- 16 Rozhovor s genmjr. Ondřejom Novosadom
- 18 TÉMA: základný výcvik a regrutácia
- 24 Rumunské obrnené studenej vojny
- 27 Pobaltie spoločne obstará raketomety
- 28 plk. Ján Salaj – Život na krídlach
- 31 Investície do infraštruktúry

- 32 Ťaženie južného prúdu druhej dobrovoľníckej výpravy
- 34 Služba v Lotyšsku a odlúčenie od rodín
- 36 VŠC Dukla na zimnej olympiáde
- 38 Dohoda o obrannej spolupráci s USA
- 40 Z čoho má administrátor strach
- 41 MILITARY ENGLISH: Richard Marcinko
- 43 Vyhlásili 25. Vojenský čin roka
- 44 150 defibrilátorov pre obranu
- 46 Vojenský plán SNP
- 47 Puška pre žandárstvo

NA TITULNEJ STRANE: Na základný vojenský výcvik nastúpilo rekordné množstvo čakaťelov

Rusko zhromaždilo pri svojich hraniciach s Ukrajinou približne 100 000 vojakov. Západ to považuje za prípravu na potenciálnu inváziu na Ukrajinu, čo Moskva odmieta. Spojené štáty a ich spojenci však Rusku pohrozili, že ak na Ukrajinu zaútočí, zavedú proti nemu tvrdé sankcie.

Spojenci v rámci Severoatlantickej aliancie uvádzajú svoje vojenské kapacity do pohotovosti a posielajú ďalšie lode a bojové lietadlá do východnej Európy, čím posilňujú obranu a vytvárajú odstrašujúci efekt pre Rusko, ktoré pokračuje v nahromaďovaní armády pri Ukrajine a jej okolí. Prostredníctvom tlačovej správy to 24. januára uviedol generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg.

„NATO bude naďalej prijímať všetky potrebné opatrenia na ochranu a obranu spojencov vrátane posilnenia východnej časti Aliancie. Vždy budeme reagovať na akékoľvek zhoršenie nášho bezpečnostného prostredia, a to aj po-

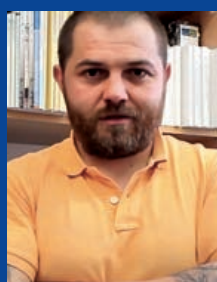
silnením našej kolektívnej obrany,“ vyhlásil Stoltenberg.

Škandinávia aj Amerika

Dánsko vyslalo fregatu do Baltského mora a chystá sa poslať štyri stíhačky typu F-16 do Litvy. Španielsko posielalo svoje vojnové lode, aby sa pripojili k námorným silám NATO v Čiernom a Stredozemnom mori, zároveň zvažuje vyslanie bojových lietadiel do Bulharska. Francúzsko vyjadrilo pripravenosť vyslať vojakov do Rumunska. Holandsko uvádza svoje lode a pozemné jednotky do pohotovosti pre potrebu síl rýchleho nasadenia NATO (NRF). Spojené štáty zvažujú zvýšenie svojej vojenskej prí-

tomnosti vo východnej časti Aliancie, vymenovalo podniknuté kroky tlačové stredisko NATO.

Spojené štáty 24. januára oznámili, že do stavu zvýšenej pohotovosti uvádzajú pre situáciu na Ukrajine 8 500 svojich vojakov. Washington upozornil, že Rusko „momentálne neplánuje deeskaláciu situácie“. Hovorca ministerstva obrany USA John Kirby uviedol, že v súvislosti s prípadným nasadením spomínaných vojakov v Európe zatiaľ nepadlo konečné rozhodnutie. K nasadeniu dôjde iba vtedy, ak sa NATO rozhodne aktivovať sily rýchlej reakcie, alebo sa zmení situácia na ukrajinských hraniciach, pri ktorých sa hromadia ruskí vojaci.

Rusko hrá diplomatický poker

Oficiálnou rétorikou Kremľa by sme sa nemali nechať zmiasť. Na druhej strane je však vo svetle aktuálne vyhrotenej situácie možné takmer čokoľvek. V rozhovore to uviedol český politológ a bezpečnostný analytik Tomáš Šmíd, špecializovaný na Rusko, postsovietsky priestor a ozbrojené konflikty.

Rusko pri hraniciach s Ukrajinou koncom minulého roka zhromaždilo desaťtisíce vojakov. Podľa západných mocností sa chystá na inváziu, čo Moskva popiera. Kremľ si zároveň kladie bezpečnostné požiadavky, ktoré sú pre západné krajiny neprijateľné.

„Situácia je naozaj napätá a obavy Západu sú odôvodnené. To však neznamená, že k ruskej invázii skutočne dôjde. Ruské presuny vojsk k ukrajinskej hranici a kremľská rétorika sú síce vážne signály, avšak môže ísť aj o formu diplomatického nátlaku Moskvy. Vojenská invázia by totiž pre Rusko bola veľkou politickou, ekonomickou a tiež vojenskou záťažou, čoho sú si kremľskí stratégovia vedomí,“ uviedol Šmíd. Expert však zároveň varoval, že spúšťačom reálneho ozbrojeného konfliktu môže byť v tejto vybičovanej atmosfére hocičo.

„Stačí jedna sabotáž alebo intenzívnejšia prestrelka na frontovej línii v Donbase či v Luhanskej oblasti, alebo komunikačné nedorozumenie v línii velenia. To hovorím o situácii, keď spúšťač bude zo strany najvyššieho velenia skôr nezamýšľaný. Ale ak dôjde k jasnému politickému rozhodnutiu – napríklad v Kremli – že invázia má byť naozaj vedome spustená, tak sa nájde akýkoľvek spúšťač,“ myslí si Šmíd.

Na otázku, čo vlastne Rusko aktuálnymi krokmi sleduje, prípadne, čo by inváziou na Ukrajinu Moskva získala, český expert vymenoval viacero variantov.

„Kremľu nemusí ísť o vojenskú inváziu, a to už len preto, že vojna – hlavne rozsiahlejšia – by pre Rusko bola ekonomicky veľmi zaťažujúca. Ešte viac by sa obmedzili styky so Západom. S najväčšou pravdepodobnosťou by došlo k prítvrdeniu sankcií voči Moskve. Ruské hospodárstvo pritom rozhodne nepatrí k najsilnejším, najvýkonnejším a najsebestačnejším – skôr

Washington neplánuje nasadiť týchto vojakov v Ukrajine.

Pozvanie z Rumunska

Bukurešť rokuje s Washingtonom a Parížom o možnostiach zvýšenia počtu francúzskych a amerických vojakov v Rumunsku. Uviedol to 26. januára rumunský prezident Klaus Iohannis. Slová prišli po stretnutí rumunskej Najvyššej rady pre národnú bezpečnosť CSAT, ktorá sa zaoberala otázkami bezpečnosti v súvislosti s hromadením ruských vojakov pri ukrajinských hraniciach. Kľúčom k deeskalácii napätia sú podľa rumunského prezidenta diplomatické rozhovory.

V Rumunsku sa nachádza mnohonárodná jednotka NATO s takmer 4 000 vojakmi. USA však majú v Rumunsku a Bulharsku svoje sily umiestnené aj v samostatných základniach.

Americké F-15 v Estónsku

Šesť amerických stíhačiek typu F-15 pristálo 26. januára v leteckej základni v Estónsku, aby tam v čase vyhrotenej situácie medzi Ruskom a Ukrajinou posilnili tzv. východné krídlo Severoatlantickej aliancie.

Veliteľstvo letectva NATO uviedlo, že stíhačky v Estónsku posilnia misiu Aliancie zaisťujúcu protivzdušnú obra-

nu Pobaltia. NATO už skôr oznámilo, že Dánsko vyšle na neďalekú litovskú základňu Šiauliai štyri stíhačky typu F-16. Majú spolupracovať s ďalšími spojeneckými krajinami v celom Pobaltí a popri protivzdušnej obrane sa tam zúčastňovať aj na leteckých manévroch.

Pobaltské krajiny Estónsko, Litva a Lotyšsko, ktoré boli v minulosti súčasťou Sovietskeho zväzu, ale teraz sú členmi NATO a EÚ, nedisponujú vlastnými stíhačkami a pri ochrane svojho vzdušného priestoru sa spoliehajú na NATO.

Prílby aj munícia

Česko daruje Ukrajine 4 000 delostreleckých granátov v celkovej hodnote zhruba 37 miliónov českých korún (jeden a pol milióna eur). Rozhodla o tom česká vláda. Ukrajine to má pomôcť pri obrane v prípade ruskej agresie

Návrh ministerky obrany Jany Černochovej na darovanie delostreleckej munície kalibru 152 milimetrov získal podporu kabinetu premiéra Petra Fialu.

Nemecká ministerka obrany Christine Lambrechtová oznámila, že Nemecko dodá Ukrajine 5 000 vojenských prílb. Kyjev, ktorý sa obáva ruskej invázie, opakovane žiadal o dodanie zbraní aj z Nemecka, avšak tamojšia vládna koalícia túto požiadavku zmietla zo stola.

Lambrechtová 26. januára povedala, že v rámci rozvojovej spolupráce plánuje Berlín poskytnúť Kyjevu pomoc vo výške 1,8 miliardy eur.

„Pracujeme na mierovom vyriešení tohto konfliktu uprostred Európy,“ uviedla ministerka a zdôraznila, že v rozhovoroch sú červené čiary, o ktorých sa nedá rokovať. „O integrite štátov a suverenite NATO nemožno diskutovať,“ zdôraznila.

Text a foto: TASR, SITA

Slovensko podľa ministra obrany Jaroslava Naďa v súčasnosti neplánuje rozmiestňovať vojenské jednotky mimo územia SR ani na svojej východnej hranici.

Na výzvu opozičného Smeru-SD, ktorý žiada odloženie nadchádzajúceho vojenského cvičenia Saber Strike, reagoval, že výcvik je štandardná vec, ktorú robia vojaci všade na svete.

„Na tomto cvičení sa naši vojaci zúčastňovali pravidelne,“ argumentoval minister. Poukázal na to, že cvičenie bolo dlhodobo plánované a realizuje sa naraz vo viacerých krajinách.

Jaroslav Naď odmieta obvinenia opozície zo zneužívania situácie na Ukrajine na propagáciu obrannej dohody SR s USA. Zdôraznil, že ide o technickú dohodu. Umožňuje podľa neho lepšiu koordináciu pri výcviku, cvičeniach, používaní techniky či skladovaní materiálu.

Minister obrany opakovane vyzval všetkých politikov na Slovensku, aby prestali zneužívať strach ľudí, nespochybňovali potrebu výcviku ozbrojených síl, zasadnutia bezpečnostnej rady či pravidelné konzultácie vedenia štátu s cieľom predísť negatívnym dosahom na SR.

naopak. Jednou z historických tráum Ruska je skutočnosť, že prakticky vždy bolo veľmocou vojenskou, lenže hospodárskou veľmocou Rusko nebolo nikdy,“ povedal Šmíd, podľa ktorého Kreml hrá akýsi diplomatický poker, ktorého cieľom je stupňovanie požiadaviek a napätia.

„Moskve ide o to, aby sa Ukrajina nevymanila z ruského vplyvu – to je ten kľúčový záujem. V tomto prípade môže Rusko staviť aj na vnútropolitický rozkol na Ukrajine, posilnenie ukrajinských proruských kruhov a podobne. Hoci tu je problém, že za uplynulé roky, povedzme od ruskej anexie Krymu, proruské nálady v ukrajinskej populácii veľmi poklesli. Možno ešte v roku 2014, keď boli veľké, tak by ruského prezidenta Vladimira Putina uvítali pokojne až v Kyjeve. Tie nálady sa však veľmi zmenili. To znamená, že kľúčovou snahou Ruska je zachovať Ukrajinu pod svojím vplyvom, aby zostala súčasťou ruského sveta a aby sa neintegrovala do západných štruktúr, predovšetkým do Severoatlantickej aliancie,“ myslí si český odborník. Podľa neho by prípadný úspešný posun Ukrajiny na Západ predstavoval inšpiratívny potenciál farebných revolúcií, čo je pre Rusko najväčšia obava.

Tomáš Šmíd v tejto súvislosti varoval, že ak Kreml usúdi, že prozápadnému smerovaniu Ukrajiny sa nedá zabrániť inak ako vojenskou cestou, Rusko to napokon urobí. „Napriek tomu si stále myslím, že Moskva preferuje diploma-

tický nátlak. Ešte by som pripomenul, že Vladimir Putin hrá o svoj zápis do ruských dejín. Už nie je najmladší a jeho kroky sú stále viac ovplyvňované týmto uvažovaním. Tento, povedzme až psychologický rozmer problému, by som nepodceňoval. Zapísať sa do dejín ako ten, kto vrátil ruskému svetu Ukrajinu – či aspoň jej časť – môže byť skutočne veľké pokušenie,“ myslí si Šmíd.

Expert zároveň predpokladá, že aktuálne požiadavky Kremľa sú z veľkej časti nesplniteľné. Rusko totiž žiada odsun zahraničných vojakov, techniky a výzbroje zo všetkých štátov, ktoré neboli členmi NATO pred rokom 1997.

„Ak by Západ akceptoval kremelské požiadavky na vrátenie statusu quo z roku 1997, môžeme celé NATO rozpustiť. Nepredpokladám však, že na to Západ pristúpi – hoci Nemecko alebo Francúzsko sú oveľa viac naklonené kompromisu než napríklad anglosaský svet, Spojené štáty, Británia... Je, samozrejme, možné, že Západ nakoniec obetuje Ukrajinu v tom zmysle, že fakticky na jej integráciu do západných štruktúr rezignuje.“

Podľa Šmída musí aj Kyjev zvážiť, „či môže dlhodobo koexistovať vedľa nepriateľsky naladeného a vojensky mocného jadrového suseda. To je jednoducho geopolitická realita, akokoľvek sa vám môže zdať takéto tvrdenie cynické,“ uzatvára.

Čas letí, ale bolesť ostáva

Slovenskom 19. januára 2006 otriasla najväčšia letecká tragédia v jeho histórii. Na vrchu Borsó pri maďarskej obci Hejce sa zrútil vojenský špeciál An-24, ktorý viezol slovenských vojakov z Kosova po návrate z misie KFOR. K symbolickým 42 dubovým stĺpom, ktoré stoja na mieste havárie, si pamiatku obetí katastrofy prišli uctiť minister obrany SR Jaroslav Naď, štátny tajomník MO SR Marian Majer a náčelník Generálneho štábu Ozbromených síl SR generál Daniel Zmeko. „Čas letí, ale bolesť ostáva a rovnako tak aj prázdne miesta po kolegoch, priateľoch a príbuzných, ktorí na tomto mieste stratili svoj život,“ uviedol pri pamätníkoch minister. Pietna spomienka pokračovala pri Pamätníku obetiam leteckého nešťastia v obci Hejce. Minister Naď poďakoval jej obyvateľom za starostlivosť o spomienku na padlých slovenských vojakov a udelil obci Pamätnú medailu ministra obrany III. stupňa.

Foto: Ivan Kelement

Transatlantické partnerstvo

Rokovaniu Rady EÚ pre zahraničné veci vo formáte ministrov obrany členských štátov Európskej únie vo francúzskom meste Brest dominovalo aktuálne dianie a bezpečnostná situácia na východnej hranici. „Ukrajina má našu neotrasiteľnú podporu nezávislosti, suverenity a územnej celistvosti. Predovšetkým opakujeme potrebu konštruktívneho dialógu s Ruskom, ktorý je jedinou zmysluplnou možnosťou na deeskaláciu situácie. Zároveň však dôrazne odsudzujeme použitie sily na zmenu hraníc. Niet pochyb, že akákoľvek vojenská agresia proti Ukrajine by mala obrovské negatívne dôsledky a spôsobila by veľké škody,“ uviedol minister obrany SR Jaroslav Naď. Aktuálna situácia podľa neho potvrdzuje strategický význam jednoty členských štátov EÚ a NATO, transatlantického partnerstva a predstavuje príležitosť na rozšírenie a prehĺbenie operačnej spolupráce medzi členskými štátmi Európskej únie, ale tiež medzi EÚ a NATO.

Foto: Ministère des Armées

► Ponuky na 8x8

Ministerstvo obrany SR ukončilo 31. decembra 2021 ponukové konanie na nákup bojových obrnených vozidiel 8x8 pre Ozbromené sily SR. V stanovenom termíne predložilo ponuky Česko, Fínsko, Rumunsko, Španielsko a USA, pričom niektoré z krajín dodali viacero technických riešení. Nasleduje hodnotenie ponúk sedemdesiatčlenným projektovým tímom zloženým z odborníkov rezortu obrany a zástupcov ministerstva hospodárstva, ktorí budú ponuky posudzovať z hľadiska zapojenia domáceho obranného priemyslu. Projektový tím ponuky podrobne analyzuje, pričom sa jednotlivé vozidlá podrobia aj praktickému testovaniu. Na základe hodnotenia pripraví tím odborníkov štúdiu uskutočniteľnosti a ďalšie potrebné materiály tak, aby bolo možné zostaviť odporúčanie pre vládu SR pre obstarávanie vozidiel 8x8 do konca marca 2022.

► Kaliská zostáva v Dukle

Vlani v septembri na majstrovstvách sveta vo vodnom slalome v Čunove sa vodnoslalomárka kráľovná Elena Kaliská rozlúčila so súťažnou kariérou. Počas nej získala zlato z OH v Aténach 2004, z Pekingu 2008, titul z majstrovstiev sveta v roku 2005, päť titulov z majstrovstiev Európy, šesť celkových triumfov vo vodnoslalomárskom svetovom pohári a dosiahla mnoho ďalších úspechov. I jej ďalšia profesionálna dráha bude spojená s Vojenským športovým centrom Dukla Banská Bystrica. Elena Kaliská od 3. januára odovzdáva športové skúsenosti ako vedúca skupiny propagácie a komunikácie s verejnosťou Vojenského športového centra Dukla.

Najúspešnejší rok investičnej výstavby a údržby objektov Vojenského historického ústavu

Zvel'ad'ujú pamäť národa

Rozpočtová organizácia Vojenský historický ústav so sídlom v Bratislave má v správe 152 stavebných objektov v Bratislave, Piešťanoch, Svidníku, Vyšnom Komárniku a v Tokajíku.

Časť z nich vzhľadom na vek, technickú zastaranosť a opotrebovanie nespĺňa požiadavky na bezpečné a hospodárne užívanie. Vďaka finančnej podpore ministerstva obrany sa v roku 2021 podarilo v rámci investičnej výstavby, rutinne a štandardnej údržby opraviť, upraviť, resp. zrekonštruovať veľké množstvo nehnuteľností v správe VHÚ.

V sídle VHÚ a VHA na Krajnej 27 v Bratislave sa uskutočnila výmena okien za moderné s bezpečnostnými reflexnými fóliami. V Piešťanoch, kde je dislokované Vojenské historické múzeum, prešli viaceré nehnuteľnosti úpravami ako odstránenie starých nevyhovujúcich objektov, výmena okien, prekládka nízkonapäťových káblov, rozšírenie kamerového bezpečnostného systému, oprava fasád a opláštenia, striech a obnova náterov.

Rekonštrukčné a modernizačné práce na vyhladkovej veži na Dukle sa zamerali predovšetkým na opravu opláštenia, výmenu okien, úpravu vnútorných priestorov prízemí a kopúl,

vybudovanie bezbariérového vstupu a rekonštrukciu sanitárnych zariadení. Pod vežou sa nachádza Pamätník a vojnový cintorín 1. československého armádneho zboru, kde boli vymenené zvetrané čadičové kamene, obnovené zasklenie a zrekonštruované mreže kolumbária. Vybudované bolo i nové osvetlenie pamätníka. V auguste bol zrekonštruovaný

aj výstavný pavilón vo Vyšnom Komárniku. Realizovali sa tiež práce na objekte VHÚ vo Svidníku a pokračovala revitalizácia Pamätníka a vojnového cintorína sovietskej armády vo Svidníku. Obísť nemožno ani rozsiahlu revitalizáciu areálu Tokajickej tragédie s množstvom stavebných, rekonštrukčných a záhradných úprav.

Vojenský historický ústav efektívne, účelne a hospodárne vynaložil v rámci plánu investičnej výstavby, rutinne a štandardnej údržby finančné prostriedky vo výške viac než 1 071 000 eur.

Text a foto: Vojenský historický ústav

Spoločná hradba 2

VAKCINAČNÝ TÍM
2

„Oproti prvej a druhej vlne je počas tretej vlny boja proti pandémie Covid-19 systém spolupráce ozbrojených síl z rezortom zdravotníctva prehľadnejší, jednoduchší a efektívnejší, veľa sme sa navzájom naučili a je to cítiť,“ konštatuje plukovník Karol Lipka zo Strategického centra krízového manažmentu Generálneho štábu Ozbrojených síl SR.

Plukovník Lipka môže porovnávať; od príchodu do Strategického centra krízového manažmentu (SCKM) v auguste 2020 bol pravidelne vyčleňovaný ako náčelník zmeny Stáleho operačného centra, ktoré bolo po nástupe pandémie zriadené v areáli ministerstva obrany. Pripomeňme, že od jesene minulého roka operáciám v súvislosti s Covid-19 už nevelí zástupca náčelníka generálneho štábu OS SR – NŠ alebo poverený veliaci generál, ako v predchádzajúcich dvoch vlnách, ale náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko tohto úlohou poveril veliteľa SCKM brigádneho generála Tibora Kráľika. Plukovník Lipka je z jeho poverenia dôstojníkom, ktorý spoločne s ďalšími príslušníkmi SCKM aktuálne koordinujú naše sily proti tretej vlne – a pripravujú sa na štvrtú. Konštatuje: „Pri tretej vlne v rámci operácie Spoločná hradba 2 sa už opierame o skúsenosti získané z predchádzajúceho obdobia, je nastavený systém komunikácie s koordináčnym krízovým centrom ministerstva zdravotníctva, a to najmä v súvislosti so spracovaním a zasielaním požiadaviek. Zároveň sú všetky požiadavky na vyčlenenie kapacít a spôsobilostí schvaľované na úrovni Krízového štábu MO SR. Môžeme konštatovať, že sme zladení. Aj pre optimalizáciu procesov, ale najmä pre menší počet požiadaviek na vyčleňovanie profesionálnych vojakov sme pre tretiu vlnu prijali rozhodnutie, že riadiacu, koordináciu a plánovaciu činnosť v boji proti Covid-19 v súčinnosti z rezortom zdravotníctva zabezpečíme za rezort obrany pod velením brigádneho generála Kráľika u nás na SCKM. Zatiaľ bez nutnosti aktivácie Spoločného operačného centra.“

Do tisíc vojakov

Pripomeňme, že tieto úlohy rezortu obrany aktuálne vyplývajú z Uznesenia vlády SR z 24. novembra 2021, v ktorom je definované využitie síl OS SR pri riešení tretej vlny pandémie Covid-19. V ňom sa ukladá ministrom obrany vyčleniť na základe požiadaviek ministra zdravotníctva na nevyhnutný čas do 1000 príslušníkov OS SR na posilnenie vybraných zdravotníckych zariadení a úradov – a to do 31. marca 2021. „Títo vojaci zároveň musia mať zo strany rezortu obrany zabezpečené potrebné logistické a materiálno-technické vybavenie s dôrazom na dodržanie ich zdravia,“ parafrázuje z uvedeného uznesenia plk. Lipka. „Vyčlenených vojakov možno využiť na posilnenie regionálnych úradov verejného zdravotníctva, Národného centra zdravotníckych informácií a podporu vybraných zdravotníckych zariadení. Ide o organizačnú, administratívnu a zdravotnícku podporu,“ konkretizuje plukovník Zoltán Katreba, ktorý je za SCKM styčným dôstojníkom zosúladujúcim požiadavky s krízovým centrom ministerstva zdravotníctva. Pokračuje: „I keď máme mandát na využitie tisícky vojakov, do polovice januára boli požiadavky približne na päťsto až šesťsto vojakov denne. Z nich sme poskytovali približne tri štvrtiny personálu na účely organizačnej a administratívnej podpory. Vyše štvrtina bola vyčlenená na zdravotnícku podporu. Pravdaže, nemocnice by zdravotníkov privítali aj oveľa viac. Najmä lekárov a sestričky. Tých však máme málo aj my. Navyše, väčšina takto kvalifikovaného personálu už v nemocniciach pôsobí. Takže na zdravotnícku pomoc môžeme poskytovať predovšetkým vojakov, ktorí sú vyškolení ako sanitári v núdzovom stave. Záujem je aj o nich – a myslím, že s príchodom omikronu bude narastať.“

Neublížiť, pomôcť

O prvom tohtoročnom výcviku sanitárov v núdzovom stave píšeme aj na stranách 14 – 15 tohto vydania Obrany. Pripomeňme však, že v roku 2020 sa školili v štyroch kurzoch, vlani ich bolo päť a doteraz bolo vyškolených 406 sanitárov. „Podstatná časť školení sa uskutočnila v Základni výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin, ale realizovali sme ich aj v Liptovskom Mikuláši, Trebišove či v Topoľčanoch a mali veľmi dobrú odozvu,“ konštatuje majorka Miroslava Petrášová z Úradu hlavného lekára OS SR (ÚHL). Spomenie, že za rozbehom kurzov stál

najmä jej kolega z ÚHL, veliaci poddôstojník štábný nadrotmajster Viliam Machara, ktorý je aj hlavným zdravotníkom OS SR. Nadrotmajster Peter Kerek z odboru zdravotnej podpory ÚHL konštatuje, že rozsah práce sanitára je presne stanovený a ide najmä o fyzickú pomoc pri starostlivosti o pacientov – a to pod dohľadom osoby s odbornou spôsobilosťou. „Je to napríklad obracanie či polohovanie na lôžku, presuny na vozíčku, asistencia pri hygiene. Hlavným pravidlom je neubližovať, ale pomôcť.“

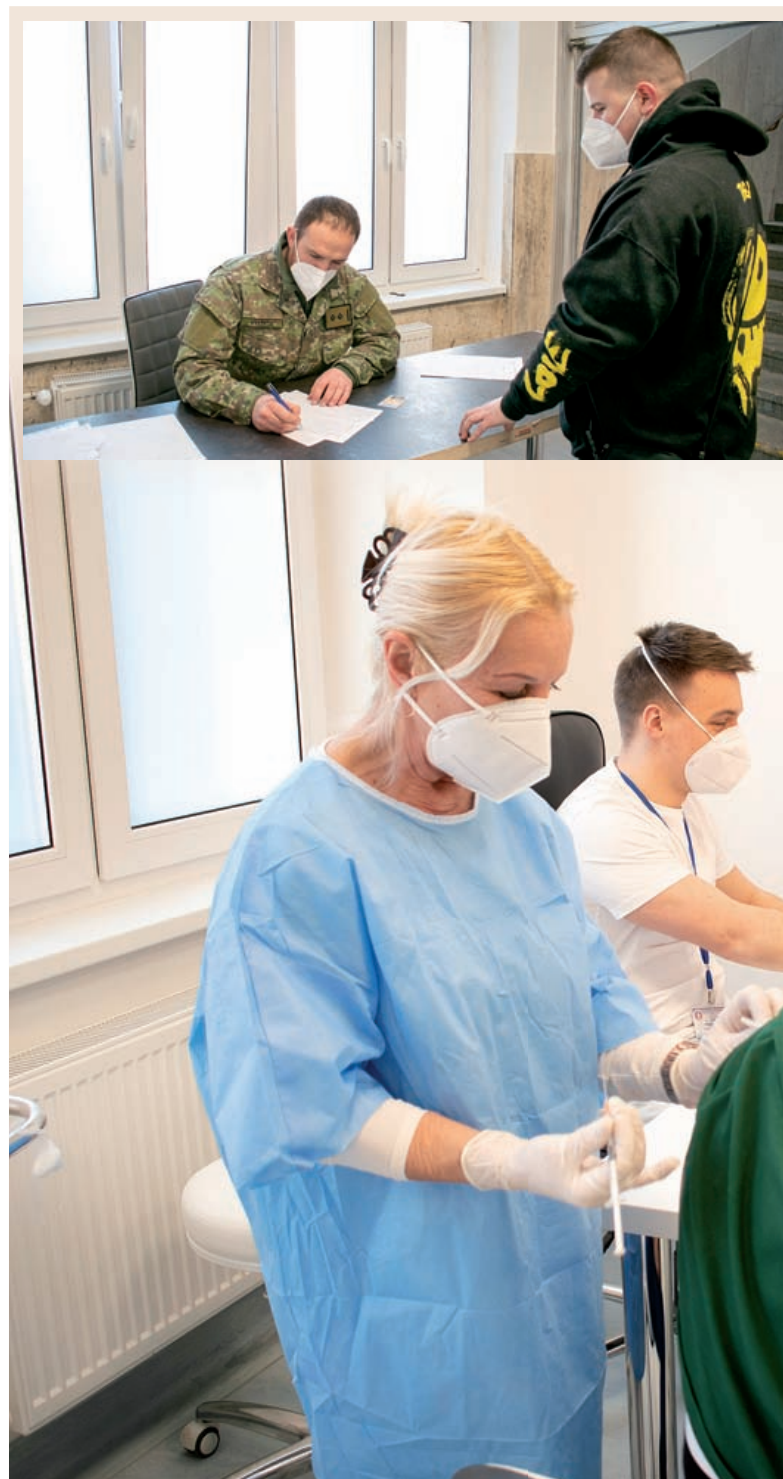
Lekári, sestry, záchranári

ÚHL je nosným prvkom vojenského zdravotníctva OS SR, nie je teda náhoda, že pokiaľ ide o personál, patrí aktuálne medzi najväčších prispievateľov do boja v tretej vlne pandémie ochorenia Covid-19. „V súčasnosti, teda v januári 2022, pôsobí v 28 nemocniciach na území Slovenska celkovo 47 lekárov a 62 sestier zo štruktúr ÚHL. Často sú primárne predurčení práve na prácu pri tzv. covidových lôžkoch,“ konštatuje brigádny generál MUDr. Roman Jantoš, riaditeľ ÚHL a hlavný lekár OS SR. Dodáva: „Okrem toho, že sme pripravili 406 profesionálnych vojakov v spomenutom kurze Sanitár v núdzovom stave, ktorí v tretej vlne opätovne „slúžia“ v nemocniciach pri lôžkoch s covidovými pacientmi, v koordinácii s Operačným strediskom záchrannej zdravotnej služby Slovenskej republiky sme pripravili aj 16 profesionálnych vojakov, ktorí sú v súčasnosti nasadzovaní v operačných strediskách záchrannej zdravotnej služby a pomáhajú eliminovať výpadky civilného personálu u záchranárov.“ Brigádny generál R. Jantoš konštatuje, že dlhá a intenzívna druhá vlna ochorenia Covid-19, trvajúca desať mesiacov vyčerpala všetkých – vojakov, aj zamestnancov ÚHL. „Krátke medziobdobie medzi druhou a treťou vlnou nebolo dostatočné na to, aby došlo k úplnej regenerácii fyzických i psychických síl, a to najmä zdravotníckych pracovníkov nasadených priamo v nemocniciach. Úbytok zdravotníckeho personálu v civilných nemocniciach v letnom období roka 2021 znamená, že požiadavky na vyčleňovanie vojenského zdravotníckeho personálu vzrástli. ÚHL však nie sú len lekári a sestry, ale aj iný podporný personál. Vyčleňujeme styčný tím pre ministerstvo zdravotníctva. Naša zdravotnícka logistika zabezpečuje nákupy, skladovanie, výdaj a distribúciu zdravotníckeho materiálu centrálne pre celé Ozbromené sily SR. Musím spomenúť aj mojich kolegov priamo v úrade, pretože sa výraznou mierou podieľame na príprave a realizácii rôznych úloh. Nový variant vírusu nás stavia spoločne s ministerstvami obrany a zdravotníctva pred nové úlohy, ktoré budeme musieť plniť vo veľmi krátkom čase.“

93 percent zaočkovaných lekárov

Zaujímalo nás, ako sa na tretiu a štvrtú vlnu pripravovali naša vojenská nemocnica. „Výhodou oproti začiatku pandémie bola lepšia pripravenosť zdravotníckeho personálu, ako aj dostatočný počet osobných, ochranných a pracovných prostriedkov, ktoré sú pre zamestnancov zabezpečené. Jednoznačnou výhodou však bolo očkovanie proti ochoreniu Covid-19, ktoré sa u nás začalo 11. januára 2021,“ konštatuje plukovník MUDr. Jozef Sille, zástupca riaditeľa a námestník pre zdravotnú starostlivosť Ústrednej vojenskej nemocnice – FN v Ružomberku. „Naši zamestnanci sú zaočkovaní na 77 %, pričom najvyšší podiel je v profesii lekárov, až 93 percent. Za ich zodpovedný prístup by som sa chcel všetkým veľmi poďakovať. Práve vďaka vysokej očkovanosti medzi zamestnancami nám počas tretej vlny pandémie vypadlo z pracovného procesu neporovnateľne menej zdravotníckeho personálu ako počas druhej vlny,“ dodal. Keďže ÚVN poskytuje v prospech rezortu obrany zdravotnú starostlivosť v súvislosti s návratom vojakov zo zahraničných misií, so zabezpečením letovej činnosti, pre záujemcov o vstup do štátnej služby a vojakov v zálohe zaradených do aktívnych záloh, plukovníka Silleho sme sa spýtali, či aj v aktuálnej situácii stíhajú v prospech rezortu poskytovať zmluvne dohodnuté

služby. „Pre zamestnancov ministerstva obrany a Ozbromených síl SR poskytujeme všetky zákonom stanovené výkony súvisiace s poskytovaním špecializovanej zdravotnej starostlivosti plynule a bez akýchkoľvek obmedzení od začiatku pandémie,“ odpovedal. MUDr. Silleho sme sa tiež spýtali či očakávajú, že pomoc vojakov s príchodom mutácie omikron využijú aj vo väčšom rozsahu. „Ministerstvo obrany je našim stabilným partnerom v krízových situáciách a verím, že v prípade potreby nám opäť podá pomocnú ruku, tak ako to bolo doteraz. Príslušníci OS nám boli aj počas prvej a druhej vlny pandémie nápomocní v triážnych stanoch, pracovali v MOM po celom Slovensku a pomáhali nám s vakcináciou a starostlivosťou o najťažších pacientov s ochorením Covid-19. Ešte raz chcem vyjadriť obrovský rešpekt, úctu a vďaka za túto neoceniteľnú pomoc všetkým, ktorí sa podieľali na plnení úloh v prospech našich pacientov. Rád by som však spomenul aj profesionálnych vojakov, ktorí boli do Ústrednej vojenskej nemocnice vyčlenení na

pomoc pri odstraňovaní požiaru chirurgického pavilóna v októbri 2021. Ten výrazným spôsobom zasiahol do chodu našej nemocnice práve v čase vrcholiacej tretej vlny pandémie, no príslušníci ozbrojených síl nám ochotne a s plným nasadením pomáhali s presunmi materiálo-technického vybavenia, prístrojového vybavenia a likvidáciou škôd. Veľká vďaka.“

Kontrola, triáž, resuscitácia

Okrem iných nemocníc naši vojaci pomáhajú aj Univerzitnej nemocnici – Nemocnici svätého Michala v Bratislave, ktorej akcionárom je popri ministerstve vnútra aj ministerstvo obrany. „Rezort obrany nám vyšiel v ústrety aj teraz a na január nám vyčlenil šiestich profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR.“ konštatuje Branislav Delej, riaditeľ nemocnice. Konkretizuje: „Štyria robia kontrolu pri vstupoch do objektov našej nemocnice v Bratislave v zmysle OTP režimu a zároveň usmerňujú pacientov, ako postupovať v prípade, keď príslušným dokla-

dom nedisponujú. Dvojica v Košiciach vykonáva vstupnú triáž pacientov a poskytuje administratívnu pomoc pri testovaní v mobilnom odbornom mieste zriadeného v areáli nášho zdravotníckeho zariadenia. Vážime si túto spoluprácu, uniformovaní vojaci zvyšujú dôveru pacientov v aplikovaní opatrení a ich prítomnosť je pre naše zdravotnícke zariadenie veľmi dôležitá.“

„V bratislavskej nemocnici sv. Michala slúžime od pol siedmej do pol tretej. Dá sa to, problémom bývajú len veční nespokojenci, ale s takými sa možno stretnúť všade,“ konštatuje desiatnik Jozef Kováč z 11. protiletadlovej brigády vzdušných síl v Nitre. Tá v januári nasadzovala do nemocníc 70 až 80 vojakov denne, čo bolo z celých ozbrojených síl najviac – až do 15 percent z celkových počtov. „Pomáhame sedemnástim zdravotníckym zariadeniam. Do tých vzdialenejších chodia vojaci na týždňovky, majú zabezpečené ubytovanie a stravovanie. Vojakom, ktorí pôsobia v prvej línii, teda nie pri triáži či pri vstupe, ale v prvej línii, napríklad, ako sanitári na covidových oddeleniach, zabezpečujeme rozvoz,“ ozrejmuje veliteľ brigády plukovník Jozef Paňko. Okrem všetkých, je spomedzi svojich vojakov hrdý na desiatnika Michala Hadrabu a vojaka 2. st. Adama Vencelíka. Prečo? „Dňa 3. januára v Železničnej nemocnici a poliklinike v Bratislave nezaváhali, keď pri príchode do nemocnice odpadol jeden z jej návštevníkov, poskytli mu prvú pomoc a resuscitovali ho až do príchodu záchrannej služby.“

Percento stúpa

„Pred treťou vlnou pandémie bolo hlavným cieľom dosiahnuť najvyššiu očkovanosť profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu obrany, aby boli chránení pred ochorením Covid-19 a mohli plniť stanovené úlohy. Vojenský úrad hygieny a epidemiológie (VÚHE) nepretržite monitoroval epidemickú situáciu v Slovenskej republike a v rezorte obrany. Na základe vyhlášok Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky vedúci hygienik rezortu vydával usmernenia a stanoviská s opatreniami,“ konštatuje MUDr. Marian Vavrek z VÚHE. Samozrejme, nielen to. Riaditeľka VÚHE – vedúca hygienička MO SR PhDr. Renáta Šantavá, vydala 21. decembra opatrenie na očkovanie v rezorte obrany, v ktorom sa okrem iného uvádza, že profesionálni vojaci, vysielaní na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky a profesionálni vojaci zaradení do jednotiek NATO a EÚ, podliehajú aj očkovaniu proti Covid-19. Rovnako aj profesionálni vojaci vysielaní na zahraničnú služobnú cestu. Mimochodom, v prílohe opatrení sa nachádza súhrn všetkých očkovaní, ktoré vojaci vnímajú už roky ako samozrejmu nevyhnutnosť pred vyslaním do tej-ktorej krajiny. Brušným týfusom začínajúc, tetanom či diftériou pokračujúc a žltou zimnicou končiac. A teraz je tam aj Covid.

„Áno, očkovanie je najlepšou metódou ako predchádzať vzniku a šíreniu ochorenia Covid-19, a preto som rád, že zaočkovanosť v našom rezorte postupne stúpa,“ konštatuje generálny tajomník služobného úradu MO SR Peter Kozák a konkretizuje: „V rámci uplatňovania režimu OTP na pracovisku sme zistili, že z celkového počtu profesionálnych vojakov je plne očkovaných 65,37 %. Pokiaľ ide o štátnych zamestnancov a zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme v rezorte obrany, plne zaočkovaných je približne o jedno percento viac. Celkové percento plne očkovaných v rezorte obrany je k 19. januáru 2022 65,65 %, pričom toto percento každým dňom rastie.“

Keď sa toto vydanie Obrany dostane k čitateľom, mala by práve vrcholiť pandémia mutácie omikron. Jedným z krokov na jej zvládnutie bol aj podpis ministra obrany Jaroslava Naďa pod rozhodnutie z 10. januára 2022, v ktorom ozbrojeným silám ukladá zabezpečiť prípravu a vytvorenie núdzových zdravotníckych zariadení s cieľom zabezpečenia efektívneho manažmentu pacientov s ochorením Covid-19 a naďalej poskytovať súčinnosť s ministerstvom zdravotníctva.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, Petra Dišková

„Výhodou oproti začiatku pandémie je lepšia pripravenosť zdravotníckeho personálu, dostatočný počet osobných, ochranných aj pracovných prostriedkov a najmä očkovanie, ktoré je v našej nemocnici na úrovni 77 percent, pričom lekári sú zaočkovaní na 93 percent.“

plk. Jozef Sille

zástupca riaditeľa ÚVN – FN Ružomberok

Desať bodov postupu

Ministri zahraničných vecí členských krajín Európskej únie sa 14. januára na neformálnom stretnutí vo francúzskom Breste dohodli na desaťbodovom pláne jednotného postupu pri rokovaní s Ruskom. „Ostávame otvorení dialógu s Ruskom – ale nikdy nie na úkor našej slobody, suverenity, nezávislosti a rešpektovania základných hodnôt,“ uviedol vysoký predstaviteľ Európskej únie pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Josep Borrell. Účastníci stretnutia sa jednomyselne zhodli na pokračovaní náročného dialógu s Ruskom. „Chceli by sme, aby bola európska angažovanosť čo najaktívnejšia v rôznych oblastiach dialógu s Moskvou,“ dodal francúzsky minister zahraničných vecí Jean-Yves Le Drian. Koncept jednotného európskeho prístupu k Rusku prináša zmes „odstrašovania a dialógu“ vzhľadom na rozmiestnenie ruských jednotiek na hraniciach s Ukrajinou. Prípravy na možné nové sankcie EÚ majú pokračovať v súlade so Spojenými štátmi. V jednotnom európskom pláne sa zároveň zdôrazňuje ochota prijať opatrenia na budovanie vzájomnej dôvery a tiež ochota uzavrieť nové dohody o odzbrojení či kontrole zbrojenia.

Rusko nemá právo veta

Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg po skončení zasadnutia Rady NATO – Rusko 12. januára uviedol, že Severoatlantická aliancia a Rusko sa pokúsia naplánovať ďalšie vzájomné stretnutia, a to aj napriek napätiu v súvislosti s hromadením ruských vojenských síl v blízkosti Ukrajiny. Rokovania boli zamerané na súčasné bezpečnostné otázky v Európe, najmä na situáciu na Ukrajine a v jej pohraničí, ako aj na otázky týkajúce sa vojenských aktivít, vzájomnej transparentnosti a znižovania rizík prípadného konfliktu. Stoltenberg spresnil, že obe strany vyjadrili potrebu dialógu a preskúmania harmonogramu budúcich stretnutí, no dodal, že rozhovory o Ukrajine nebudú jednoduché: „Medzi spojencami z NATO a Ruskom sú v tejto otázke značné názorové rozdiely a tie nebude ľahké preklenúť.“ Zdôraznil, že Ukrajina má právo rozhodnúť o svojich budúcich bezpečnostných opatreniach sama a že NATO si udrží politiku otvorených dverí pre nových členov. „Nikto iný nemá k tomu čo povedať a Rusko nemá právo veta,“ odkázal. Podľa jeho slov existujú medzi spojencami z NATO a Ruskom názorové rozdiely aj v súvislosti s požiadavkami Moskvy na zavedenie nových bezpečnostných pravidiel v Európe, ale spojenci sú pripravení opäť sa stretnúť a rokovať so zástupcami Kremľa. Na zasadnutí, ktoré viedol Stoltenberg, ruskú delegáciu zastupoval námestník ministra zahraničných vecí Alexandr Gruško a delegáciu USA námestníčka ministra zahraničných vecí Wendy Shermanová. Ostatné členské krajiny 30-člennej Aliancie sa zúčastnili na úrovni veľvyslancov. Členské štáty NATO vyzvali Rusko, aby stiahlo svoje ozbrojené sily z Gruzínska, Moldavska (Podnesterska) a Ukrajiny. Stoltenberg oznámil, že NATO by mohlo rozmiestniť ďalšie jednotky na svojom východnom krídle v prípade opätovnej ruskej agresie voči Ukrajine.

■ Severoatlantická aliancia zintenzívni spoluprácu s Ukrajinou v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Oznámil to 14. januára generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg po tom, ako Ukrajina informovala, že webové stránky jej vládnych inštitúcií sa stali terčom rozsiahleho kybernetického útoku, s najväčšou pravdepodobnosťou z Ruska.

■ NATO uviedlo, že 290 z jeho približne 370 letových misií v roku 2021 reagovalo na aktivity ruských lietadiel. Väčšina týchto vzletov NATO sa uskutočnila v pobaltskom regióne okolo Estónska, Lotyšska a Litvy, kde vojenská aliancia vykonáva operáciu leteckej kontroly. V roku 2020 vzlietli lietadlá NATO k ruským strojom približne 350-krát.

■ Americká lietadlová loď USS Abraham Lincoln na atómový pohon vyplávala začiatkom januára z prístavu v San Diegu pod velením kapitánky Amy Bauernschmidtovej (51). V dejinách vojenského námorníctva USA ide o prvý prípad, keď lietadlovú loď vedie žena. Bauernschmidtová oficiálne prevzala velenie nad týmto plavidlom triedy Nimitz už vlni v auguste, operačného nasadenia sa dočkala až v prvých dňoch tohto roka. Na USS Abraham Lincoln slúžila predtým ako dôstojníčka. Lietadlová loď vyplávala ako súčasť útočnej skupiny na misiu do Indo-Pacifiku.

■ Vo veku 112 rokov zomrel 5. januára najstarší veterán druhej svetovej vojny v Spojených štátoch amerických Lawrence N. Brooks, o ktorom sa predpokladá, že bol tiež najstarším mužom v krajine. Narodil sa 12. septembra 1909 a pochádzal z amerického štátu Louisiana. Do americkej armády ho povolali v roku 1940 po tom, ako Japonsko napadlo americkú námornú základňu Pearl Harbor. Brooks bol Afroameričan, a preto bol ako väčšina Američanov tmavej pleti priradený k jednotke, ktorá sa priamo nezúčastňovala na bojoch.

■ Neprebiehajú žiadne diskusie o stiahnutí amerických síl z Poľska, povedal chargé d'affaires na americkom veľvyslanectve vo Varšave Bix Aliu. Aliu tiež uviedol, že ak Rusko zaútočí na Ukrajinu, USA posilnia východné krídlo NATO a uvalia sankcie, aké Moskva ešte nezažila. Dodal, že v prípade ruskej agresie voči Ukrajine Spojené štáty posilnia svojich spojencov z východného krídla NATO vyslaním ďalších amerických vojakov.

■ Potkan Magawa, ktorý bol ocenený za záchranu ľudských životov, lebo dokázal vyhľadať zakopané míny lepšie ako vycvičené psy, 10. januára uhynul vo veku ôsmich rokov. Počas svojej takmer šesťročnej kariéry odhalil viac ako 100 nášľapných mín a iných výbušnín. Britské združenie pre dobré životné podmienky zvierat PDSA mu v septembri 2020 udelilo medailu za statočnosť.

■ Severná Kórea 11. januára vyhlásila, že úspešne otestovala nadzvukovú strelu. Na odpálenie rakety, ktorá „presne zasiahla cieľ vzdialený 1 000 kilometrov“, osobne dohliadal severokórejský vodca Kim Čong-un.

■ Absolventi základnej vojenskej služby v Nórsku budú musieť vrátiť nafasovanú spodnú bielizeň, podprsienky a ponožky, aby ich mohla použiť skupina nových odvedencov. Nórska armáda vysvetlila opatrenie tým, že má problém so zásobami tohto materiálu v dôsledku pandémie Covid-19. V Nórsku každý rok absolvuje povinnú základnú vojenskú službu v dĺžke 12 až 19 mesiacov zhruba 8 000 mladých mužov a žien.

Text: TASR
Foto: TASR, NATO

ODDYCH V OBKOLESENÍ PŘÍRODY

HOTEL GRANIT SMREKOVICA JE HORSKÝ HOTEL VO VEĽKEJ FATRE, KTORÝ LÁKA NÁVŠTEVNÍKOV JEDINEČNOU POLOHOU, ZASADENOU DO PANENSKEJ PRÍRODY OBKLOPENEJ LESMI, ĎALEKO OD RUCHU MESTA.

**PRIVÁTNY SVAH - GRANIT SPA - GRANIT CINEMA
RUŽOVÝ SALÓNIK - BILIARD - STOLNÝ TENIS - POSILŇOVŇA
HERNÁ KONZOLA - DETSKÝ KÚTIK - MIESTO NA OPEKANIE**

**HOTEL GRANIT
SMREKOVICA *****

tel.: +421 914 324 188

e-mail: repcia.sm@granithotels.sk

V Hoteli Granit Smrekovica si navyše môžete uplatniť aj rekreačný poukaz.

To, či máte nárok na rekreačný poukaz je nutné overiť si u vášho zamestnávateľa.

Špecializácia: boj proti covidu

Odbor špecializovaných zdravotníckych činností a výcviku Úradu hlavného lekára Ružomberok v pracovisku Liptovský Mikuláš – Ondrašová druhý januárový týždeň realizoval kurz Sanitár počas núdzového stavu.

Vedúci starší zdravotník a riadiaci kurzu rotmajster Jozef Filický spresňuje, že štvordňový kurz (40 vyučovacích hodín) je určený pre príslušníkov Ozbrojených síl SR nezdravotníckych odborností, ktorí môžu byť nasadení v čase núdzového stavu v rámci operácií domáceho krízového manažmentu v zdravotníckych alebo sociálnych zariadeniach ako doplnenie alebo náhrada zdravotníckych pracovníkov v zdravotníckom povolaní sanitár.

Šíria dobré meno

„Je to vlastne už desiaty kurz sanitárov. V tomto sa školí 31 účastníkov, z toho jedna žena, z útvarov a zariadení vzdušných síl a síl pre špeciálne operácie. Celkovo už spomínané kurzy absolvovalo 406 príslušníkov OS SR,“ konštatuje rotmajster Filický. Podľa neho absolventi odvedli v uplynulom období veľmi dobrú prácu predovšetkým na covidových oddeleniach zdravotníckych zariadení po celom Slovensku a šíрили tak dobré meno ozbrojených síl vo verejnosti.

V priebehu kurzu sa jeho frekventanti postupne oboznámili so základnými poznatkami o ochorení Covid-19, s činnosťou sanitára v hygienickom triediacom filtri, príjme, preklade a prepustení pacienta a metódikou činností v súvislosti s hospitalizáciou pacienta s Covid-19. Ďalej sa oboznámili so základnými osobnými ochrannými pomôckami a zásadami dekontaminácie, dezinfekcie a sterilizácie pomôcok, nástrojov a nemocničného prostredia. Frekventanti sa tiež naučili problematiku starostlivosti o hygienu pacienta, úpravy postele, výživu a vyprázdňovanie pacienta na posteli a mimo nej, starostlivosť o posteľ, materiálne a prístrojové vybavenie ošetrovacej jednotky. Tiež si prakticky precvičili na resuscitačnej figuríne zásady poskytovania prvej pomoci pri stavoch súvisiacich s ochorením Covid-19.

Jeho účastníci: vojak Tibor Tóth z 81. krídla Sliač, vojak Jozef Štec z 52. výsadkového práporu Trebišov či desiatnik Tomáš Sivo a slobodníčka Michaela Vajsábllová z 11. brigády vzdušných síl Nitra si zameranie kurzu pochvalovali. Priznali sa, že im pomohol získať nové poznatky v zdravotníckej oblasti, ktoré využijú aj vo svojom osobnom živote či pri práci. Aby vedeli, čo robiť, keď sa stane nejaký úraz, alebo sa stanú účastníkmi či svedkami dopravnej nehody. Mnohí z nich v nedávnej minulosti pomáhali pri protipandemických opatreniach. Napríklad vojak Tóth pri trasovaní pozitívnych osôb, vojak Štec sa zúčastnil na transporte odberových vzoriek do nemocníc a tak isto spoločne s policajtm

pri organizovaní činnosti na odbornom mieste, desiatnik Sivo pôsobil mesiac vo vakcinačnom centre v Žiline a neskôr v odbornom mieste v Nitre. Slobodníčka Vajsábllová má zasa skúsenosť z činnosti v testovacích miestach, či pri kontrole vstupu do nitrianskej nemocnice. „Myslím si, že kurz nás dobre pripravil na naše prípadné nasadenie v zdravotníckych zariadeniach. Bol zaujímavý, no mohol byť aj rozsiahlejší,“ hovorí desiatnik Sivo.

Majú osobné skúsenosti

Frekventanti kurzu už v minulosti zažili udalosti, keď sa museli rýchlo rozhodnúť a pomôcť. „Mám aj osobnú skúsenosť, keď som ako štrnásťročný bol s kamarátmi, naháňali sme sa po plynových rúrach. Jedno dievča spadlo a stratilo vedomie, pomáhal som mu. Nejako mi to prischlo a potom som aj našu školu reprezentoval na rôznych súťažiach so zdravotníckym zameraním. Aj na celoslovenských,“ spomína vojak Tóth. Vojak Štec bol zasa zhruba pred dvoma rokmi svedkom nehody, keď jeden pán na bicykli narazil do auta. „Mal fraktúru lebky, dávali sme mu prvú pomoc a chvalabohu všetko dopadlo dobre. Aj preto je dobré vedieť, čo robiť, ako v prípade potreby pomôcť. V rámci tohto kurzu som sa naučil veľa aj o lepších technikách pri používaní elastického obväzu, ako postupovať pri rôznych typoch poranení.“ Slobodníčka Vajsábllová má doma ťažko zdravotne postihnuté-

ho brata. „Viem sa o neho postarať, okrem iného aj zaviesť sondu do žalúdka. Chcela by som ísť pomáhať do nemocnice. Môj obzor sa v kurze rozšíril, získala som mnoho nielen teoretických poznatkov, ale aj praktických skúseností.“

Metodika kurzu je nastavená z ministerstva zdravotníctva. Inštruktori doň vnášajú svoje osobné skúsenosti, poznatky z pôsobenia profesionálnych vojakov v covidovom období. „Ohlasy o práci našich bývalých absolventov mám prevažne pozitívne. Oni sami však majú ojedinele aj negatívne skúsenosti, lebo vraj boli využívaní predovšetkým na manuálnu prácu pri reprofilizácii oddelení na covidové, na premiestňovanie zariadení. Ale vzhľadom na to, že v nemocniciach sú prevažne ženy ako zdravotnícky personál, tak zariadenia využili situáciu a vojakov použili aj na takúto činnosť. Jednoducho to vyplývalo zo situácie,“ hovorí rotmajster Filický a pridáva: „Máme však aj ohlasy a osobné príbehy ľudí, ktorých takáto činnosť motivovala a začali sa z vlastnej vôle popri zamestnaní pripravovať, vzdelávať v zdravotníckom odbore. Pribeh kurzov nám ukázal, že je lepšie znížiť počet frekventantov v jednom kurze. Predtým sme pripravovali vyše päťdesiatčlenné skupiny, teraz sme prešli na tridsať ľudí. Ukazuje sa, že takto sa zvýšila kvalita výučby. Jednotliví inštruktori majú na starosti menej ľudí a môžu sa im dôkladnejšie venovať, aj čo s týka ich praktickej prípravy,“ pochvaľuje si rotmajster Filický.

Vedia si pomôcť

Vysokú odbornú úroveň kurzu okrem neho zabezpečovali aj ďalší inštruktori: rotmajsterka Milada Andraščíková, rotný Juraj Lupták a čatár Jozef Gajdoš. Rotný Lupták je jeden z posledných absolventov vojenskej strednej školy zdravotníckeho smeru pôsobiacej ešte v OS SR. Dlhé roky plnil úlohy v rámci zložiek 2. brigády vzdušných síl Zvolen. Okrem iného aj vrote rádiolokačného prieskumu Močiar či na obväzisku vo Zvolene. V ÚHL pôsobí takmer rok. Hneď sa začlenil medzi vyučujúcich. Učil v kurze v Martine. „Cez leto kurzy neboli, začali znova až v decembri minulého roka. Organizovali sme ich v Trebišove a Topolčanoch. Tento martinský je celkovo môj štvrtý kurz. Samozrejme, aj ja sa postupne učím pri práci s účastníkmi kurzov. Prichádzajú so svojimi skúsenosťami z útvarov, časť z nich už pôsobila v nemocniciach ako pomocní sanitári, pomáhali pri testovaní, zabezpečovali ich. Pre nás sú cenné takéto skúsenosti. Som rád, že o problematiku majú záujem. Pochopili, že mnohé poznatky sa im zídu, aj keď sa niečo stane v rodine, na pracovisku či pri dopravnej nehode. Stalo sa, že absolvent kurzu sa stal svedkom dopravnej nehody a vďaka získaným poznatkom vlastne pomohol zachrániť zraneného až do príchodu profesionálnych záchranárov. Lebo vedel, čo má robiť, ale najmä, čo a ako nerobiť,“ spokojne konštatuje inštruktor.

Pomohli pripraviť ďalších profesionálnych vojakov pre potreby zdravotnej starostlivosti o pacientov v tomto náročnom období, hlavne na oddeleniach reprofilizovaných na starostlivosť o covidových pacientov. Podľa potreby budú vykonávať nielen starostlivosť o pacientov, ale často aj pri vstupných filtroch do zdravotníckych zariadení, pri dezinfekcii plôch a priestorov v nemocniciach.

Text: Jozef Žiak

Foto: autor, rtm. Jozef Filický

Formátovanie novej úrovne myslenia

Spoločné operačné veliteľstvo (SOV) vzniklo 1. apríla 2021 na základoch Doktrinálneho centra OS SR a na jeseň dosiahlo počiatočnú operačnú pripravenosť. O tom, čo za tým stálo a na čom spočívajú ťažiská úsilia do konca tohto roka, keď má ohlásiť prvú časť plnej operačnej pripravenosti, sme sa rozprávali s veliteľom SOV generálmajorom Ondřejom Novosadom.

Čo v prípade vášho veliteľstva znamená počiatočná operačná pripravenosť?

Dosiahnutie počiatočnej operačnej pripravenosti bol prvý krok na ceste k plnej operačnej pripravenosti, ktorú by sme mali dosiahnuť najneskôr do konca roka 2023. Počiatočná operačná pripravenosť pre nás okrem potrebnej personálnej a materiálnej naplnenosti či budovania potrebnej infraštruktúry, znamenala aj dosiahnutie spôsobilostí na plánovanie operácií na operačnom stupni. Je to pre nás zároveň záväzok, aj odrazový mostík na ďalšie rozvíjanie spôsobilostí v oblasti riadenia operácií, nielen domáceho krízového manažmentu, ale aj medzinárodného krízového manažmentu. Na splnenie tohto cieľa budeme dôsledne využívať poznatky, ktoré máme z pôsobenia v medzinárodných štruktúrach NATO a EÚ, z operácií v zahraničí, ako aj z dlhoročných skúseností Centra riadenia operácií a neskôr Strategického centra krízového manažmentu Generálneho štábu OS SR. Budeme sa inšpirovať aj skúsenosťami operačných veliteľstiev našich spojencov.

Kto tieto úlohy plnil doteraz?

Plnil ich generálny štáb, čo však náš strategický stupeň velenia zásadným spôsobom zamestnávalo.

Aké kroky pri dosiahnutí aktuálnej úrovne pripravenosti boli najzložitejšie?

Mohli by sme veľa hovoriť o príprave infraštruktúry samotného veliteľstva, ako aj o obsadzovaní jednotlivých pozícií a odbornej príprave personálu. V tejto súvislosti veľmi oceňujem nadšenie profesionálnych vojakov a zamestnancov pre budovanie nášho veliteľstva.

Ako najťažšie však stále vnímam formátovanie zmýšľania ľudí zodpovedajúcej úrovni operačného velenia a riadenia. Je to tým, že operačný stupeň velenia v štruktúre OS SR nebol dosiaľ zaradený. Či sa nám to páči, alebo nie, táto skutočnosť ovplyvnila myslenie

dôstojníckeho zboru OS SR. Je preto dôležité, že SOV dosiahlo požadovanú úroveň pohotovosti a bojovej pohotovosti, dokázalo schopnosť prispievať do spoločného operačného prehľadu OS SR, podieľať sa na spracovaní a aktualizácii operačných plánov ozbrojených síl. V súčasnosti dosiahnutie našich spôsobilostí potvrdzujeme napríklad pri podpore plánovania, a to aj v prospech aliančného operačného veliteľa. Koordinujeme tiež proces obrannej standardizácie a tvorby vojenských publikácií v podmienkach OS SR.

Do akej miery máte naplnené tabuľky a aký je cieľový stav?

Pri počiatkovej operačnej pripravenosti k 24. septembru 2021 sme dosiahli 69 percent. V zmysle plánu náčelníka Generálneho štábu OS SR na dosiahnutie plnej operačnej pripravenosti je stanovená minimálna personálna naplnenosť na úrovni 90 percent tabuliek počtov.

Ako ste dopĺňali personál a aké musí spĺňať predpoklady?

Po zverejnení voľných funkcií sa záujemcovia o službu u nás prihlasovali štandardným postupom. Prihliadali sme najmä na predchádzajúci priebeh kariéry, skúsenosti a jazykové vedomosti. Profesionálni vojaci boli potom v súlade s personálnym zámerom náčelníka generálneho štábu zaraďovaní do príslušných funkcií.

Služobné priestory vášho veliteľstva budú len v Banskej Bystrici?

Spoločné operačné veliteľstvo sídli v historickej budove v Banskej Bystrici, ktorá je národnou kultúrnou pamiatkou. Počas druhej svetovej vojny tu sídlilo velenie SNP a v ďalších rokoch rôzne súčasti rezortu obrany a iné organizácie. Budova slúžila aj ako vojenské gymnázium. SOV má aj štyri detašované pracoviská, ktoré sú dislokované v Bratislave, Zvolene, Trenčíne a v Žiline.

Ako sú priestory veliteľstva pripravené na využitie?

Treba otvorene povedať, že historická veliteľská budova si vyžaduje opravy, ktoré sú nevyhnutné, aby sme mohli dosiahnuť plnú funkcionálnu infraštruktúru veliteľstva. V súčasnosti v budove prebieha štandardná údržba a úpravy, ktorých cieľom je pripraviť priestory pre príslušníkov SOV po odchode subjektov, ktoré v predchádzajúcom období tieto priestory využívali. Údržba a príprava priestorov je hotová približne na 40 percent. Kľúčový bude tento a minimálne dva ďalšie roky. Okrem toho však musíme vytvoriť podmienky aj pre príslušníkov nášho

„Spoločné operačné veliteľstvo bolo zriadené ako nástroj Ozbrojených síl SR na zabezpečenie efektívnej a flexibilnej reakcie na aktuálne bezpečnostné výzvy.“

veliteľstva v oblasti ich sociálneho zázemia, a to vytvorením adekvátnych podmienok na ich ubytovanie.

Ako by ste stručne formulovali vaše základné poslanie?

Komplexne plánovať a riadiť spoločné operácie OS SR pri obrane SR a pri riešení krízových situácií nevojenského charakteru, a to samostatne, alebo v koalícii, s podporou vyčleneného úsilia pozemných síl, vzdušných síl, pri špeciálne operácie a ďalších zložiek OS SR.

Čo konkrétnejšie si máme predstaviť?

Na jednej strane je súčasná bezpečnostná situácia definovaná vysokou dynamikou vývoja bezpečnostného prostredia a na strane druhej nízkou mierou predvídateľnosti. Z toho vyplýva, že kľúčový pre nás je čo najkratší čas reakcie na vznikajúce bezpečnostné výzvy v Európe a vo svete. Naším základným pilierom je Bezpečnostná stratégia SR, v ktorej je zdôraznený narastajúci význam a rozsah nevojenských hrozieb, ktoré štáty používajú pri presadzovaní svojich záujmov. Preto pre nás vyplýva adekvátne na tieto bezpečnostné výzvy reagovať. A aj z toho dôvodu SOV v štruktúre OS SR vzniklo.

Máte ambíciu podieľať sa aj na vysielaní vašich vojakov do medzinárodných veliteľských štruktúr?

Samozrejme, máme ambíciu vysielat našich ľudí do adekvátnych pozícií najmä v štruktúrach NATO a EÚ. Osobne v tom vidím aj cestu na získanie ďalších skúseností z medzinárodného prostredia a ich využitia pre našu prácu. V súčasnosti je vybraný personál, ktorý už v tomto roku bude vyslaný do veliteľských štruktúr NATO do Najvyššieho veliteľstva spojenecských síl v Európe v belgickom Monse, do Spojeneckého veliteľstva vzdušných síl v nemeckom Ramsteine, ako aj do novovzniknutého veliteľstva mnohonárodnej divízie Stred v maďarskom Székesfehérvári.

V čom bude podstata vašej spolupráce s veliteľstvami NATO, resp. s EÚ?

Na začatí našej úzkej odbornej spolupráce v oblasti plánovania a riadenia operácií. Tiež to bude aj naša spoločná činnosť v rôznych pracovných skupinách a, samozrejme, tiež v procese tvorby doktrínálneho prostredia a jeho nasledujúcej implementácie v prostredí OS SR. Určite budeme spolupracovať v oblasti tvorby vojenských publikácií. Naša účasť na rôznych cvičeniach bude veľkou samostatnou kapitolou našej spolupráce.

Riadenie operácií a misií v zahraničí zostane pod velením Strategického centra krízového manažmentu generálneho štábu?

V období najbližších dvoch rokov áno. Treba povedať, že jednou z kľúčových úloh SOV bude od roku 2024 prevzatie zodpovednosti za riadenie operácií a misií medzinárodného krízového manažmentu od SCKM.

Pred dvoma desaťročiami ste boli našim prvým veliteľom v operáciách medzinárodného krízového manažmentu v Koso-ve a potom v Iraku, teraz ste prvým veliteľom SOV. Čo bolo najťažšie a aký je to pocit byť opäť na čele pri prešliapovaní novej cesty?

Vo všeobecnosti – vždy je najťažšie vytvoriť systém, v ktorom sa ľudia cítia bezpečne a dobre a ktorý je funkčný a akceptovaný. Dôležité je aj jeho zabezpečenie všetkým potrebným, čo potrebuje na život. No a konkrétne – z hľadiska zaručenia bezpečnosti pre ľudí, ktorí boli v nasadení so mnou, bol najťažší Irak. Z hľadiska významu pre celé ozbrojené sily je iste najdôležitejšie budovanie Spoločného operačného veliteľstva a je pre mňa veľkou ctou, že spolu s kolegami a kolegyňami môžem byť pri tom.

Text: Pavol Vitko

Foto: mjr. Peter Poldruhák

TÉMA

VÝCVIK a REGRUTÁCIA

Naše ozbrojené sily celkom prirodzene potrebujú dopĺňať svoje stavy novými príslušníkmi. Okrem iného práve na tento účel slúži martinská výcviková základňa výcviku a mobilizačného dopĺňovania (ZaVaDM). Pripravuje nových vojakov, poddôstojníkov a špecialistov v mnohých odbornostiach, potrebných pre ozbrojené sily. V januárovom nástupnom termíne aj v rámci doteraz početne najväčšieho kurzu základného vojenského výcviku. Rekordný je aj preto, lebo sa z rôznych dôvodov neuskutočnil minuloročný októbrový nástupný termín. Viac o tom, ale aj o procese regrutácie i odchodov z Ozbrojených síl SR hovorí na nasledujúcich stranách riaditeľ Personálneho úradu plukovník František Grznár.

Rekordný kurz v Martine i v Lešti

Desiaty januárový deň prekročili nielen brány martinskej základne, ale po prvý raz aj popradskej jednotky mobilizačného doplnovania čakateľa prípravnej štátnej služby a absolventi civilných vysokých škôl.

Dôvod je podľa veliteľa martinskej základne plukovníka Rudolfa Barančíka prostý: „Priestorové podmienky na výcvik a prípravu 491 čakateľov a kadetov jednoducho v Martine nemáme. Okrem toho musíme dodržiavať aj všetky platné hygienické opatrenia v súvislosti s ochorením Covid-19. Preto sme ich po prvý raz prijímali nielen v Martine, ale aj v priestoroch našej jednotky mobilizačného doplnovania v Poprade. Odtiaľ hneď po vystrojení pokračovali do CV Lešť. V ňom prebieha takáto príprava po prvý raz. Sú tam sústredení všetci kadeti a časť čakateľov. Dovedna sedem výcvikových čiat sa pripravuje v našich martinských podmienkach a šesť čiat v Centre výcviku Lešť.“

Vystrojenie v Poprade

Veliteľ základne pripomína, že jej kapacita je 160 čakateľov. Teda ju výrazne prekročili. Spoločne so zástupcom podplukovníkom Štefanom Lejom spokojne konštatujú, že útvary pozemných síl im poskytli veliteľov čiat. Inštruktorský zbor využili z vlastných rezerv. Okrem inštruktórov rotý základného vojenského výcviku využili aj inštruktórov roty bojového výcviku, ktorí plnia inak celkom iné úlohy. „Teraz si museli

osviežiť svoje vedomosti. Sú to profesionáli a zvládli to. Samozrejme, život sa celkom zastaviť nemôže. A tak okrem výcviku musia prebiehať aj iné formy. Napríklad, príprava personálu do misie ALTHEA v Bosne a Hercegovine, kurz inštruktórov či kurz OR-7,“ vysvetľuje podplukovník Leja.

Priznáva, že tento rekordný kurz využili aj na reálne testovanie priestorov základne mobilizačného doplnovania a jej zamestnancov v Poprade. Test podľa neho skončil výborne. Ukázalo sa, že tamojšia linka na príjem záloh je plne funkčná. Pri vystrojení čakateľov a kadetov sa osvedčila. Je schopná prijať naraz ešte viac ľudí než linka v regionálnom stredisku naturálneho odievania Multifunkčnej zásobovacej základne Západ. Umožnila tak rýchly presun čakateľov a kadetov do Centra výcviku Lešť.

Na margo premiérového výcviku čakateľov a kadetov v priestoroch Centra

výcviku Lešť má podplukovník Leja zatiaľ len pozitívne ohlasy. „Urobili sme dôkladnú rekognoskáciu tamojších

„Niektorí, najmä chlapci, si pod vplyvom filmov predstavovali, že prídu, hneď dostanú zbraň, vrece nábojov a budú strieľať na všetko, čo sa hýbe. Ukazujeme im, že je to trochu inak.“

kapitán Martin Červeň
veliteľ rotý základného
vojenského výcviku

Úspechy a varovania

V januárovom nástupnom termíne nastúpil do martinskej základne výcviku a mobilizačného doplnovania (ZaVaMD) historicky najväčší počet mladých mužov a žien. Riaditeľ personálneho úradu plukovník František Grznár vysvetľuje prečo, ale aj niektoré ďalšie otázky regrutácie a odchodovosti.

Podľa neho je za tým aj skutočnosť, že pôvodný októbrový nástupný termín v minulom roku sa nakoniec z viacerých dôvodov neuskutočnil. „Mali sme pripravených po všetkých stránkach

– od zdravotnej až po fyzické preskúšanie vyše 250 spôsobilých občanov na čakateľov na kadetov, ale pre pandemické opatrenia a tiež prebiehajúce organizačné zmeny v ozbrojených si-

lách sa výcvik neuskutočnil. Rekrutovať v takom čase do meniacich sa štruktúr by nebolo celkom najrozumnejšie. Lebo sme nevedeli presne identifikovať, na aké pozície by sme nových profesionálnych vojakov mali príberať,“ priznáva plukovník Grznár.

Vyvrcholil záujem

Preto museli uchádzačov z októbrového nástupného termínu presunúť na januárový a doplniť ich tými, ktorí boli vybraní na januárový termín. Takže počet účastníkov základného výcviku vzrástol a nakoniec ich nastúpilo takmer päť stoviek. Celkovo mali k dispozícii až 800 spôsobilých uchádzačov. Riaditeľ personálneho úradu pripomína, že vzhľadom na pandemic-

priestorov. Zladili sme naše spoločné úsilie. Kvitujem, že zo strany velenia CV Lešť sme zažili ústretovej prístup. Aj te-
rajšia adaptačná fáza výcviku ukazuje, že to bol dobrý krok. Naši inštruktori si museli síce zvyknúť na nové, pre nich neznáme prostredie. Na druhej strane v Centre výcviku Lešť je na výcvik vhod-
nejšie prostredie.“

Škola veliteľov

Jeho slová potvrdzujú skúsenosti kmeňového veliteľa roty základného vojenského výcviku Martin, kapitána Martina Červeňa, ktorý v súčasnosti velí práve rote dislokovanej v Lešti. „Som veľmi spokojný s podmienkami na výcvik a ubytovanie roty v CV Lešť. Sú oveľa lepšie, ako v našej základni v Martine. Mám tu šesť čiat, každá má k dispozícii jednu brífingovú miestnosť. Máme veľkú jedáleň, v nej môžeme ro-
biť aj teoretickú prípravu celej roty. Je

kú situáciu bolo jednou zo základných podmienok nástupu úplné zaočkovanie. „Tesne pred nástupom nám odporučili, aby sme oslovili aj tých, čo ochorenie prekonali. Takých sme mali osem. Nakoniec súhlasili dvaja, z nich sa jeden ešte stihol pred nástupom aj zaočkovať.“

Ako je riaditeľ spokojný so záujmom o vstup OS SR? „V roku 2021 sme zlomili krivku. Vyvrcholil záujem o vojenské povolanie. Mali sme viac ako štyritisíc žiadostí. Bol to veľký nápor na regrutačné skupiny, ale aj u nás v Liptovskom Mikuláši či na psychotesty, alebo preskúšanie z pohybovej výkonnosti. Rok 2022 už taký výrazný nebude. Paradoxne, aj napriek veľkému záujmu sme v roku 2021 prijali do OS

História vojenského školstva v Martine

Základňa výcviku a mobilizačného doplňovania (ZaVaMD) Martin, ktorá pripravuje pre ozbrojené sily v základnom i odbornom výcviku, ako aj v poddôstojníckej škole či v rôznych odborných kurzoch nových vojakov, špecialistov a poddôstojníkov, sídli v kasárňach 4. čs. brigády na sídlisku Sever.

Spomínané kasárne majú bohatú históriu prípravy vojenských špecialistov. Začala sa písať ešte v rokoch pred druhou svetovou vojnou. Vojenská správa začala stavať jedno a dvojposchodové budovy vtedajších kasární Milana Rastislava Štefánika v roku 1937. Spočiatku boli určené pre telegrafistov, neskôr pre spojovacie útvary.

Učilište i vysoká škola

Predchodca dnešnej základne – Zbrojné učilište vzniklo v roku 1945 v Plzni, no už o štyri roky sa presťahovalo do Martina. V roku 1953 ho premenovali na Delostrelecko-technické učilište, ktoré sa v roku 1959 zlúčilo s Učilištom protivzdušnej obrany. Vyššie delostrelecké učilište v Martine vzniklo v roku 1962. Existo-

valo do roku 1973 keď sa transformovalo na Vysokú veliteľsko-technickú školu. Pripravovala dôstojníkov pre raketové vojsko a delostrelectvo, ženijné vojsko a technický personál výzbrojnej služby.

V kasárňach od roku 1967 začala fungovať Vojenská stredná odborná škola raketového vojska a delostrelectva. Táto etapa vojenskej školy v Martine predstavuje jeden z jej vrcholov. Po presunutí vysokej školy do Vyškova stredná škola sa zmenila na Vojenské stredné odborné učilište 1. čs. armádného zboru.

Stredisko, prápor, základňa

Po rozdelení federálnej armády ČSFR a vzniku Slovenskej republiky v roku 1993 v objekte vzniklo Školiace a výcvikové stredisko pozemného vojska

SR najmenej uchádzačov. Bolo ich 432 plus asi 190 do Akadémie ozbrojených síl Liptovský Mikuláš. Zároveň nám minulý rok odišlo 568 profesionálnych vojakov. Početne to teda vyzerá na približne rovnaký počet odchádzajúcich a prichádzajúcich. Samozrejme, kvalitu

a skúsenosti odchádzajúcich budeme ešte dlhé roky nahrádzať. Pôvodne sme predpokladali, že v priebehu roka 2021 nám odíde asi 700 profesionálnych vojakov, dosiahli sme teda lepší výsledok. No napriek tomu sme nemohli prijať väčšie množstvo, ani reálny počet zaplatiteľných miest.“

Odchádza stredná generácia

V súvislosti s počtom, a najmä štruktúrou odchádzajúcich, varuje plukovník Grznár, že nás čaká dosť veľký problém v najbližších rokoch. „Dovoliť si povedať, že práve v súvislosti so štruktúrou odchádzajúcich vojakov majú OS SR pretrvávajúci problém. Odchádza nám predovšetkým stredná generácia. Teda tí, ktorí mali postupne prevziať po

Armády SR, ktoré pripravovalo špecialistov pre odbornosti pozemných síl. V súvislosti s profesionalizáciou sa na jeseň 2001 reorganizovalo na Výchovnú základňu mechanizovaných a tankových vojsk, prieskumu a domobrany. V takej podobe plnilo úlohy do roku 2004. Po jeho transformácii začala tu od januára 2005

pôsobiť Odborná výchovná škola pozemného vojska v Martine. Od júla 2009 sa jej názov zmenil na Prápor výchovu Martin.

Najnovšiu etapu vojenských vzdelávacích inštitúcií v kasárňach 4. čs. brigády od 1. novembra 2016 plní po reorganizácii práporu výchovu Základňa výchovu a mobilizačného dopĺňovania Pozemných síl OS SR. Jej poslaním je plniť úlohy výchovu jednotiek pozemných síl a ostatných súčastí OS SR. V súčasnosti zabezpečuje výchovu jednotlivca, odborný výchov, výchov a vzdelávanie poddôstojníkov, výchov personálu do operácií medzinárodného krízového manažmentu (MKM) a v prípade potreby aj bojové stmelenie mobilizovaných útvarov.

Medzi jeho súčasti patrí: jednotka mobilizačného dopĺňovania, výchovná jednotka vojenských misií, Stredisko výchovu odborností PV a PVO, Stredisko podpory a zabezpečenia výchovu, Stredisko výchovu leteckých odborností (dislokované v posádke Prešov), Poddôstojnícka akadémia, Vojenský výchovný priestor Turecký Vrch a Vojenský výchovný priestor Kamenica nad Cirochou.

tu veľmi rozsiahly areál na výchov. Mám tu z útvarov pozemných síl šesť veliteľov čiat. Sú síce mladí a chýbajú im bohatšie skúsenosti, ale snaha rozhodne nie. Sami sa vlastne učia veliť jednotkám. Vo veľmi dobrom svetle sa prejavuje poručíčka Angelika Švajková či poručík Lukáš Božík. Majú k dispozícii skúsených inštruktórov, ktorí im v celom procese výchovu a výchovu pomáhajú.“

Kapitán Červeň vysvetľuje, že na účely zvládnutia toho rekordného kurzu bola rota základného vojenského výchovu rozdelená na dve časti. Vráťane inštruktorského zboru, ktorý bol doplnený o inštruktórov z rot bojového

výchovu a ďalších súčastí základne. Rota v CV Lešť je rozdelená tak, aby bol v každej čate organický skúsený inštruktór, každá čata má štyroch inštruktórov. Veliteľ rotu hovorí, že kadeti a čakatelia sa zrazu ocitli v celkom inom svete, ako boli doteraz zvyknutí. Veď vo svojom civilnom živote neboli až na výnimky zvyknutí vstávať o piatej ráno na ranné rozcvičky, na prísne dodržiavanie denného režimu. Postupne si zvykajú, prispôsobujú sa. Niektorí s väčšími, iní s menšími problémami. Priznáva to aj kadetka Simona Komorová. Pre ňu osobne boli najťažšie prvé dni, keď sa stretla s mnohými, dovtedy

starších kolegoch hlavnú zodpovednosť v útvaroch za ich chod. Odchádzajú nám najmä kapitáni a majori v kategórii dôstojníkov a rotní a rotmajstri v kategórii poddôstojníkov. Nastáva nám nielen personálna, ale najmä generačná medzera. Na jednej strane máme dosť poručíkov a postupným povyšovaním aj nadporučíkov. Ale časť z nich musí zo spomínaných dôvodov sedieť na kapitánskych i majorských pozíciách. Kým však získajú potrebné skúsenosti, ubehne nejaký čas. Preto ma veľmi mrzí, že máme najväčší problém s odchodom strednej generácie vojakov. Dnes máme obsadenosť kapitánskych pozícií zhruba na úrovni 60 percent, čo je veľmi málo. Máme dobrú obsadenosť na plukovníckych či

podplukovníckych pozíciách. Celkom slušne zatiaľ ešte aj na majorských, ale najmä tie kapitánske a nadporučícke sú slabo obsadené. Budeme musieť

pre ňu nepoznanými nárokmi, nariadeniami a predpismi.

Vytvoriť tím

Kapitán Červeň s úsmevom hovorí, že niektorí musia postupne korigovať svoje predstavy o armáde a vojenskom živote vôbec, ktoré získali pod vplyvom akčných filmov či rôznych počítačových hier. Najskôr ich všetkých čaká poradová príprava, predpisy a teoretické zamestnania. Až po ich dokonalom zvládnutí nasledujú praktické zamestnania, strelecká príprava alebo taktika. A všetko vyvrcholí 72-hodinovým prežitím v poľných podmienkach. Mnohí sa na to už teraz tešia. Jednotlivé etapy sa však nedajú preskočiť. „Niektorí, najmä chlapci, si pod vplyvom filmov predstavovali, že prídu, hneď dostanú zbraň a vrece nábojov a budú strieľať na všetko, čo sa hýbe. Ukazujeme im, že je to trochu inak,“ pripomína veliteľ rotu.

tento problém v nadchádzajúcich rokoch zásadne riešiť.“

Najväčšia odchodovosť vojakov je v ich fyzickom veku 40 – 49 rokov a z toho ešte väčšina je medzi 40 – 45 rokom veku. Reálne teda hrozí, že v mnohých pozíciách nemá kto mladším odovzdávať skúsenosti. Túto úlohu musia prevziať najstarší, lebo začína chýbať stredná generácia najmä dôstojníkov.

Úspešná regrutácia

Optimisticky vidí plukovník Grznár aj regrutáciu v tomto roku. Okrem januárového termínu plánuje personálny úrad prijať ešte ďalších tisíc záujemcov. Všetko bude závisieť aj od toho či budú pre nich voľné pozície v útvaroch. Zámerom je prijať v aprílovom

< ANKETA >

Čo vám priniesol najväčší kurz základného výcviku za posledné roky?

Nadporučička Dominika Geregayová, veliteľka roty základného vojenského výcviku Martin:

„Nové skúsenosti, lebo pôsobím ako veliteľka roty bojového výcviku a s novými vojakmi som sa doteraz stretávala až po skončení ich základného výcviku.“

Nadrotmajster Tomáš Zábojník, inštruktor výcviku roty základného vojenského výcviku CV Lešť:

„Pôsobím ako veliaci poddôstojník výcvikovej jednotky vojenských misií a v tomto výcviku som externým inštruktorom. Sú to cenné poznatky z prípravy budúcich kolegov.“

Poručička Angelika Švajková, veliteľka čaty v rote základného vojenského výcviku CV Lešť:

„Pred pol rokom som skončila štúdium v AOS a som veliteľka dopravnej čaty 14. práporu logistiky Topoľčany. Príprava kadetov, budúcich dôstojníkov, je pre mňa príležitosťou na prácu s ľuďmi.“

Doslova jeho predĺženou rukou sú v jednotlivých čatách skúsení inštruktori V rote v CV Lešť najmä nadrotmajstri Milan Mikuš, Martin Jenča a Tomáš Zábojník. V rote v Martine nadrotmajstri Martin Minko a Martin Ledzényi. „Mrzí ma, že pre časť z nich je to vlastne ich posledný kurz. Budú odchádzať do zálohy. Spoločne s veliacim poddôstojníkom roty nadrotmajstrom Ladislavom Rechtoríkom sme celú situáciu analyzovali. Žiaľ, v najbližšom čase za nich nebudeme mať plnohodnotnú náhradu,“ sťažuje sa kapitán Červeň.

Veľmi dobrú prácu podľa neho odvádza externý inštruktor 4. výcvikovej čaty z výcvikovej jednotky vojenských misií nadrotmajster Tomáš Zábojník. Patrí ešte ku generácii absolventov vojenskej strednej odbornej školy. Má bohaté skúsenosti z pôsobenia v medzinárodnom prostredí. Či už v misii ISAF v Afganistane, UNFICYP na Cypre či ALTHEA v Bosne a Hercegovine. V rote základného vojenského výcviku pred časom pôsobil ako starší inštruktor. „Samozrejme, že odvtedy nastali aj

termíny približne 300 čakaťelov. V augustovom by mali prijať 200 študentov do AOS Liptovský Mikuláš a v tomto termíne by ich malo doplniť 200 čakaťelov a v októbrovom nástupnom termíne ďalších asi 250 čakaťelov. Vtedy by sa mal uskutočniť aj zrejme jeden z posledných početne väčších kurzov DKA VŠ pre maximálne 50 absolventov civilných vysokých škôl v odbornostiach, ktoré nevie doplniť AOS pre potreby OS SR.

Regionálne zloženie záujemcov o vstup do OS SR sa podľa údajov personálneho úradu v poslednom období veľmi nemení. Klasicky sú úspešní, aj vzhľadom na sociálno-ekonomické dôvody Prešovský a Košický samosprávny kraj. V poslednom období

sa zvýšil záujem v Žilinskom kraji, ktorý už prekročil aj Banskobystrický samosprávny kraj. Z ostatných krajov je na tom pomerne dobre Nitriansky, Trenčiansky je na tom slabšie a najhoršia situácia je v tomto smere tradične v Trnavskom a Bratislavskom samosprávnom kraji. Plukovník Grznár pripomína, že aj preto boli zrušené tamojšie regrutačné skupiny. „Ich agendu prevzali regrutačné skupiny v Trenčíne a v Nitre. Tie sme posilnili. Naším cieľom je postupne zriadiť kontaktné centrá v útvaroch Trnavského a Bratislavského kraja a postupne aj v ostatných regiónoch. Prvou lastovičkou je miesto v 53. prápore poľných služieb v Hlohovci. Ukazuje sa, že približne 70 percent záujemcov o vstup

do OS SR je oslovených prostredníctvom v súčasnosti slúžiacich profesionálnych vojakov. Ako významný zdroj regrutácie sa ukazujú branné súťaže stredoškôľakov, ešte predtým kemp

Kadetka Simona Komorová,
kadetka roty základného vojenského
výcviku CV Lešť:

„Po skončení štúdia na
trenčianskej univerzite
som sa rozhodla pre
vojenské povolanie.
Zatiaľ neľutujem, i keď
prvé dni boli náročné.
Zvyknúť si na pevný

denný režim, skoré vstávanie či ranné
rozcvičky. Ale to k vojenskému povola-
niu predsa patrí.“

Čakatel Štefan Göbl,
čakatel roty základného vojenského
výcviku CV Lešť:

„Pokračujem v rodin-
nej tradícii. Otec
absolvoval vysokú vojen-
skú školu a roky bol
policaantom. Po návrate
zo zahraničia som sa
rozhodol pre život na

Slovensku a vojenskú kariéru. Ne-
čakal som nič jednoduché a ľahké.
Preto nie som prekvapený alebo
sklamáný. Našťastie máme dobrých
veliteľov, inštruktorov i kolegov.“

nejaké zmeny. Výcvik sa skrátil z 9 na
7 týždňov. Takže teraz je intenzívnejší.
Inštruktori musia vyvíjať väčší tlak na
čakatelov a kadetov, aby si čím skôr
osvojili preberanú problematiku. Ná-
ročnejšia je najmä adaptačná fáza.“

Kadeti a čakatelia

Velitelia a inštruktori sa usilujú stmeliť
kolektívy čiat. Vštepíť čakateľom tímo-
vého ducha. Ukázať im, že akokoľvek
schopný jedinec, ktorý je sólista, ne-
myslí tímovo, je vlastne pre ostatných
príťažou. Výrazne sa to ukázalo aj
v prípade zrýchleného presunu na päť
kilometrov martinskej roty, ktorej velí
nadporučík Dominika Geregayová.
Pozorne aj s psychologickou poručí-
kou Simonou Babikovou z AOS Liptov-
ský Mikuláš sledovali počínanie jed-
notlivých čiat. V nepriaznivom počasí
so snežením a s dažďom a studeným
vetrom jednotlivé čaty vyrazili svižne do
prvých metrov. Niektorí z nich sa sna-
žili fyzicky slabším pomôcť, nenechali
ich trápiť sa na konci tvaru. Zobrali ich
medzi seba a navzájom sa podporovali.

Keď to už inak nešlo, najmä niektoré
dievčatá zobrali chlapci z oboch strán
pod pazuchy a tak im pomáhali v behu.
Čakatelia, ktorí bežali vpredu, zbytočne
nediktovali rýchle tempo. Našli sa však
aj prípady, keď niektorí jedinci bežali,
akoby chceli prekonať svetový rekord,
jednotka sa roztrhala, slabší vzadu ne-
stačili. Pomohli až výkriky, aby sa po-
zreli za seba. Nadporučík Geregayová
i poručík Babiková pripomínajú,
že čas jednotky sa nepočíta od výsled-
ku toho najlepšieho, ale od dobehnutia
posledného člena čaty. Lebo jednotka
je taká silná, aký silný je jej najslabší
jedinec.

Prvé týždne výcviku v Martine i Lešti
ukázali, že kadeti sú starší, skúsenejší,
zodpovednejší. Majú za sebou vysoké
školy. Svedčí o tom aj na pohľad malič-
kosť. Na sklenených dverách do objektu
v CV Lešť si skúšali zdravenie. Pozoro-
vali sa, či to robia správne. Takisto sa
potvrdilo, že ženy sú všeobecne zod-
povednejšie pri plnení úloh. Majú síce
menšiu fyzickú silu ako muži, pri teo-
retických testoch však majú navrch.

v Centre výcviku Lešť. Po dvoch rokoch
plánujeme v roku 2022 uskutočniť aj
dobrovoľnú vojenskú prípravu. Bolo
by dobré v oboch formách regrutácie
naďalej pokračovať. Potvrďuje sa, že
mladú generáciu najviac oslovuje zá-
žitková forma regrutácie, nielen náv-
števy v školách či propagačné letáky.“

Kvalita išla hore

Aké odbornosti nám stále chýbajú?
Kvalita z hľadiska vzdelania a pripra-
venosti išla podľa zistení personálneho
úradu nahor. Medzi čakateľmi chýbajú
predovšetkým vodiči. Ale to je zapríči-
nené tým, že chlapec či dievča vo veku
19 – 20 rokov jednoducho nemôže
mať vodičský preukaz skupiny E. V per-
sonálnom úrade si veľa sľubujú od

projektu vojenskej autoškoly. Ostatné
profesie sú viac-menej zabezpečené.
Plukovník Grznár hodnotí ako správny
krok, že dnes v rámci regrutácie nepo-
núkame konkrétnu pozíciu čakateľovi
hneď, ale až na základe výsledkov zák-
ladného výcviku.

V poslednom období sa výrazne
zlepšila aj situácia medzi absolventmi
civilných vysokých škôl. Najmä zmenou
našej vnútornej legislatívy už nemusí
mať uchádzač o dôstojnícku funkciu
absolvované vysokoškolské vzdelanie
elektrotechnického smeru, stačí mu
akýkoľvek odbor druhostupňového
vysokoškolského štúdia, ak má stredo-
školské elektrotechnické. „To predsta-
vovalo v minulosti najväčší problém.
V súčasnosti sme z 263 uchádzačov

s vysokoškolským vzdelaním zaradili
do kurzu DKAVŠ 86. Všetkým ostatným
sme ponúkli, že môžu nastúpiť do vý-
cviku čakateľov prípravnej služby do
aprílového termínu. A potom, v rámci
služby, keď svojimi schopnosťami pre-
svedčia veliteľov a naozaj budú chcieť
byť dôstojníkmi, tak sa zo zboru muž-
stva a poddôstojníkov môžu dostať
na dôstojnícke pozície. Osobne sa mi
tento postup viac páči, pretože taký
budúci dôstojník už získal praktické
vojenské návyky a myslím si, že súhlasí
s tým aj mnoho veliteľov,“ konštatuje
riaditeľ personálneho úradu plukovník
František Grznár.

Tému pripravil: Jozef Žiak

Foto: autor

Rumunský tank TR-85

Rumunské obrnené studenej vojny

Hoci Rumunsko bolo členom Varšavskej zmluvy, Nicolae Ceaușescu sa od svojho nástupu k moci v roku 1965 snažil dosiahnuť vysokú mieru autonómie voči Sovietskemu zväzu.

Vyvrcholilo to v auguste 1968, keď sa Rumunsko nielenže nezúčastnilo invázie do Československa, ale Ceaușescu ju aj verejne odsúdil. Jeho krajina sa potom až do pádu komunistického režimu usilovala o vývoj vlastnej obrnenej techniky.

Nebola to ľahká úloha. Vlastné tanky a iné obrnené vozidlá produkovalo vo veľkom počte len niekoľko štátov – USA, Británia, Francúzsko a Nemecko na jednej strane a Sovietsky zväz a Čína na strane druhej. Aj Československo, ktoré dlho patrilo k strojárkej špičke, postupne prešlo najmä na licenčnú výrobu sovietskych typov. Napokon bolo

Rumunsko napriek snahe o sebestačnosť nútené hľadať pomoc v zahraničí – v Číne, ZSSR ba dokonca na Západe. Vyvinulo však aj vlastné typy.

Rumunský tank

Po invázii Varšavskej zmluvy do Československa prijalo Rumunsko novú obrannú doktrínu. Už v roku 1968 sa začalo zaoberať možnosťami výroby vlastných tankov. Samotný vývoj sa začal v roku 1974. Vláda v Bukurešti odmietla kúpiť licenciu na sovietsky tank T-55 napriek tomu, že rumunský priemysel nemal v tomto smere žiadne skúsenosti. Samotný rumunský tank s označením

TR-77 (Tanc Românesc model 1977) síce T-55 pripomínal a niektoré prvky z neho použil, nebol však jeho kópiou, ako sa často uvádza. Na prvý pohľad sa líšil dĺžkou podvozka – TR-77 mal šesť pojazďových kolies oproti piatim pri T-55. Tank mal tiež odlišne usporiadaný interiér. Pôvodne ho mal poháňať motor z nemeckého tanku Leopard 1, firma Kraus-Maffei však odmietla dodať technológiu členskému štátu Varšavskej zmluvy. Preto rumunský tank spočiatku dostal rovnaký motor, ako mal T-55. Niekedy preto býva označovaný aj ako TR-77-580, pričom druhé číslo označuje výkon použitého motora v konštrukčných silách. Výzbroj tvoril kanón kalibru 100 mm.

Ešte počas vývoja TR-77 sa rumunskí konštruktéri pokúšali skopírovať výkonnejší dieselový motor tanku Leopard 1, keď im ho Nemci odmietli prediť. Jeho konštrukcia však bola taká zložitá, že táto úloha bola nad sily neskúsených rumunských inžinierov. Až po tom, čo špióni ukradli v západnom Nemecku potrebné technológie, sa motor podarilo v roku 1982 dokončiť. Zabudovali ho do nového tanku, ktorý dostal označenie TR-85-800 (Tanc Românesc model 1985 s 800-koňovým motorom). Prepracova-

Rumunská samohybná húfnica OAPR model 1989

ný bol aj podvozok a hoci veža naďalej pripomínala T-55, v skutočnosti sa líšila. Výzbroj naďalej tvoril kanón kalibru 100 mm a dva guľomety.

Tank však trpel rozsiahlymi počiatočnými problémami. Motor mal oproti pôvodným predpokladom príliš vysokú spotrebu a masívne z neho unikali olej. Systém riadenia palby sužovala nespoľahlivosť elektroniky domáceho pôvodu. Všetky problémy tanku TR-85 sa podarilo vyriešiť až po páde komunizmu a po získaní prístupu k zahraničným technológiám. Spolu vyrobili v Rumunsku 400 tankov TR-77 a viac ako 600 kusov TR-85.

Sovietska licencia

V prípade sovietskeho BVP-1 už Rumunsko licenciu kúpilo. Urobilo tak v roku 1982 s tým, že vyrábané vozidlá môže upraviť. Hlavná zmena spočívala v použití nového 8-valcového dieseleového motora rumunskej výroby namiesto pôvodného 6-valcového. Nová pohonná jednotka bola síce výkonnejšia (355 koní), ale aj väčšia a ťažšia. Preto museli Rumuni prebudovať motorový priestor a ich vozidlo bolo o 60 cm dlhšie ako BVP-1. Bolo tiež mierne širšie a vyššie. Ďalšie pojazďové koleso síce tentoraz nepribudlo, ale zväčšili sa medzery medzi nimi. Stroj dostal označenie MLI-84 (Mašina de Luptă a Infanteriei Model 1984) a v rokoch 1985 až 1991 ich vyrobili Rumuni 178 kusov. Väčšina z nich po modernizácii slúži dodnes.

V licenci Rumunsko vyrábalo aj sériu osemkolesových obrnených transpor-

Modernizované
bojové vozidlo
MLVM

Tank TR-85

Dĺžka: 9,96 m
Šírka: 3,44 m
Výška: 3,10 m
Hmotnosť: 50 t
Posádka: 4
Výkon motora: 800 k
Max. rýchlosť: 60 km/h
Výzbroj: kanón 100 mm
so 41 granátmi

terov. BTR-60 a BTR-70 sa vyrábali bez úprav alebo sa v priebehu produkcie objavili len malé modifikácie. Niesli označenie TAB-71, resp. TAB-77. Skratka znamenala Transportor Amfibiu Blindat (obrný obojživelný transportér) a číslo označovalo rok zavedenia do výzbroje. Nasledujúci typ BTR-80 už dostal pri licenčnej výrobe rumunský motor s výkonom 268 koní, rumunské rádiové vybavenie a vyššiu zásobu munície. Niesol označenie TAB B33 Zimbru.

Vlastné pásové vozidlo

Vrcholom vývoja rumunskej vojenskej techniky sa stal stroj s označením MLVM. To znamená Mašina de Luptă a Vânătorilor de Munte, čiže bojové vozidlo pre horské jednotky. Hoci ho samotní Rumuni označujú takto, vzhľadom na charakteristiky jeho pancierovej ochrany a výzbroje ide v skutočnosti o ľahký obrnený transportér a nie o bojové vozidlo v pravom zmysle. Jeho podvozok je prispôbený pre náročný horský terén.

Stroj je naozaj ľahký, pancier ho chráni len proti projektilom kalibru 7,62 mm. Výzbroj tvorila rovnaká veža ako na kolesových transportéroch TAB-71M (BTR-60). Boli v nej umiestnené dva guľomety kalibru 14,5 mm a 7,62 mm. Vodič a veliteľ sedia za sebou na ľavej strane. Na pravej strane je vpredu umiestnený motor s výkonom 154 koní. Vzadu je prepravný priestor pre sedem

vojakov. Tí sedia po troch na každej strane a každý má k dispozícii strieľňu na boku korby. Siedmy vojak obsluhuje vežu s guľometmi. Prepravný priestor má dvere na zadnej stene a dva poklapy na strope.

Samohybná húfnica

V roku 1978 rumunské veliteľstvo delostrelectva vypočítalo, že bude potrebovať 1 205 samohybných húfníc kalibru 122 mm so zbraňou umiestnenou vo veži. Dovtedy takéto vozidlá Rumunsko nielenže nevyrábalo, ale nemalo ich ani vo výzbroji. No namiesto toho, aby zakúpilo existujúce sovietske húfnice 2S1 Gvozdika, pustilo sa do vývoja vlastného typu. Základom sa stal podvozok MLI-84, teda v licenci vyrábaného BVP-1. Ten bol ešte viac predĺžený a na každom boku pribudlo ďalšie, siedme pojazďové koleso. Na zadnej stene korby boli len jedny dvere namiesto dvoch. Tým sa však ambície rumunských konštruktérov skončili. Veža samotná už pochádzala z Gvozdiky, do Rumunska ich dodávali kompletne zo Sovietskeho zväzu. Výsledné vozidlo dostalo označenie OAPR Model 1989 (Obuzierul Autopropulsat Românesc – rumunská samohybná húfnica). Namiesto pôvodne požadovaných 1 205 kusov ich v rokoch 1987 až 1992 vyrobili iba 42. V roku 2005 ich natrvalo uložili do skladu.

Text: Miroslav Barič

Modernizovaný rumunský tank TR-85M1

Fínske letectvo kupuje F-35

Fínsko nakúpi 64 amerických stíhačiek F-35A Lightning II. Celý nákup bude stáť približne 8,4 miliardy eur. Samotné stíhačky budú stáť 4,7 miliardy eur. Raketová výzbroj pre ne vyjde na 755 miliónov eur. V celkovej sume je zarátaný aj výcvik, pomocné systémy a údržba do konca roku 2030. Tieto stroje by mali zaistiť operačné schopnosti fínskeho letectva až

do 60. rokov tohto storočia. Škandinávská krajina tiež vyjedнала výrazné zastúpenie svojho priemyslu na výrobe F-35. Vo fínskych továrňach budú vznikať napríklad predné časti trupov týchto lietadiel a podľa dohody ich Fínsko bude môcť predávať aj iným zákazníkom, nielen svojmu letectvu. Fínsko by tiež malo získať možnosť konečnej montáže motorov pre svoje lietadlá.

Text: Miroslav Barič

Úspešne otestovali laserovú zbraň

Americká výsadková loď USS Portland má na prope namontovaný Demonstrátor laserových zbraňových systémov (LWSD). Toto plavidlo triedy San Antonio začali stavať v roku 2013 a do služby bolo zaradené v roku 2017. Od začiatku sa rátalo s integráciou laserových zbraní na tejto lodi. Pôvodne použili zbraň s výkonom 30 kW, s ktorou v máji

2020 pri testoch v Tichom oceáne zničili malý dron. Aktuálne je na lodi laserový systém s výkonom 150 kW a s dosahom približne 20 km. USS Portland patrí k 5. flotile amerického námorníctva umiestnenej na Blízkom východe. V Adenskom zálive, ktorý oddeľuje východnú Afriku od Arabského polostrova, úspešne otestovali laser proti plávajúcim cieľom.

Prvá plavba HMS Prince of Wales

Nová britská lietadlová loď HMS Queen Elizabeth sa v decembri vrátila zo svojej prvej operačnej plavby. Na mori ju v januári vystriedala jej sesterská loď HMS Prince of Wales. Tá sa vydala z prístavu Portsmouth na svoju prvú misiu. Stala sa veliteľskou loďou Národného zväzu vysokej pripravenosti NATO.

HMS Prince of Wales vstúpila do služby v decembri 2019. Dosiaľ prebiehali jej skúšobné plavby a výcvik posádky. Teraz sa bude celý rok 2022 podieľať na cvičeniach s plavidlami iných štátov NATO. Ako prvú ju čakalo cvičenie v Nórsku.

Loď má dĺžku 280 metrov a výtlak 65 000 ton. Nie je vybavená katapultami, štart lietadiel uľahčuje skokanský mostík na proxe plavidla. Zvyčajne nesie 40 lietadiel a vrtulníkov. Počet stíhacích strojov F-35 je 24 alebo 36, zvyšok tvoria rôzne typy helikoptér.

Pobaltie obstará raketomety spoločne

Estónsko, Litva a Lotyšsko sa dohodli na spoločnom regionálnom projekte na zvýšenie obranných schopností. Jeho výsledkom by malo byť zavedenie amerických raketometov MLRS vo všetkých troch pobaltských štátoch. Tie si vďaka tomu podelia náklady na logistiku, údržbu či výcvik.

M270 MLRS je samohybný raketomet na pásovom podvozku, ktorý vyvinuli v 80. rokoch minulého storočia a odvtedy prešiel viacerými modernizáciami. Môže odpáľovať buď 12 menších rakiet kalibru 227 mm alebo dve veľké rakety kalibru 610 mm. Menšie rakety majú dosah 32 až 70 km a môžu byť navádzané pomocou GPS. Jedna salva dokáže submuníciou pokryť jeden štvorcový kilometer. Rakety väčšieho kalibru majú dosah až 300 km.

Belgické Herculesy dolietali

Belgické letectvo po pol storočí ukončilo používanie štvormotorových transportných lietadiel C-130H Hercules. Belgicko kúpilo začiatkom 70. rokov od firmy Lockheed Martin 12 strojov. Dodali ich medzi júlom 1972 a aprílom 1973. Jeden Hercules havaroval 15. júla 1996 v Holandsku, keď sa pri pristávaní zrazil s krídľom vtákov. Druhý belgický stroj zhorel 4. mája 2006 po tom, čo pri jeho údržbe vypukol požiar v hangári. Na konci minulého roka už malo belgické letectvo v službe iba štyri lietadlá tohto typu. Po vyradení ich prevzala belgická spoločnosť Sabena Aerospace.

V belgických službách absolvovali Herculesy 199 500 letov, pri ktorých nalietať 285 000 hodín. Prepravili 150 000 ton nákladu a nalietať vzdialenosť, ktorá sa rovná 3 900 letom okolo sveta. Teraz ich nahradí osem nových lietadiel Airbus A400M. Štyri už Belgicko používa, ďalšie štyri má objednané.

Rozhoduje ľudský faktor

Úrad vojenského letectva od svojho vzniku v roku 2006 zabezpečuje okrem iného činnosť Stálej komisie na odborné vyšetrovanie leteckých nehôd.

Od roku 2010 vo funkcii predsedu stálej komisie ako hlavný inšpektor bezpečnosti letov pôsobil plukovník Ján Salaj. Posledný decembrový deň po štyroch desaťročiach opustil vojenské prostredie.

Rodákovi zo Zvolena už v mladosti učaroval vzdušný oceán. „Na letisku v Sliači bola dislokovaná silná sovietska letecká posádka. Nad mestom som často videl lietať množstvo lietadiel a vrtuľníkov. Lákalo ma vedieť, ako je to tam hore. Aj preto som sa prihlásil do Aeroklubu Očová a dal som sa na vetrone. Keď som sa ocitol po prvý raz vo vzduchu vo vetrone, zažil som dovedy nepoznaný pocit. Pociť voľnosti, niečoho nového, úchvatného,“ priznáva hlavný inšpektor bezpečnosti letov Úradu vojenského letectva.

Začiatky vo vetrone

V aeroklube bol po celý čas štúdia dopravnej priemyslovky vo Zvolene. Ján chcel ísť študovať za civilného dopravného pilota do Žiliny, ale pre množstvo záujemcov ho nezobrali. Rok síce študoval v Žiline automobilový smer, no veľmi rýchlo pochopil, že to nie je pre neho. Vybral sa teda na východ republiky, do Košíc na Vysokú vojenskú leteckú školu SNP, aby sa stal vojenským pilotom. V druhom ročníku absolvoval prvé lety na cvičnom prúdovom lietadle L-29 Delfín, v treťom ročníku na modernejšom L-39 Albatros a vo štvrtom ročníku v rámci školského útvaru v Přerove na nadzvukovom stíha-

com lietadle MiG-21F. Mesto na strednej Morave sa mu stalo svojím spôsobom osudové. Ako mladý poručík vojenského letectva tam po skončení leteckej školy nastúpil do 6. stíhacieho bombardovacieho leteckého pluku, ktorý bol dislokovaný na rovnakom letisku. Bol vtedy vyzbrojený modernejšou a vyspelejšou verziou lietadla MiG-21 MF.

Neskôr nasledoval presun na letisko Náměšť nad Oslavou na južnej Morave a preškolenie na stíhací bombardér Su-22. Bolo to lietadlo s meniteľnou geometriou krídla a pomerne silnou výzbrojou. Po rozdelení federálnej armády ČSFR smerovali kroky plukovníka Salaja na Záhorie, na leteckú základňu Kuchyňa, kde vtedy sídlil 3. stíhací bombardovací pluk.

Z Moravy na Záhorie

„V leteckých útvaroch som postupne prešiel od pilota, staršieho pilota až po veliteľa letky. Celkovo som nalietal viac ako 2 000 hodín na prúdových lietadlách L-29 Delfín, L-39 Albatros, MiG-21 F a MF a Su-22 M4,“ konštatuje a pokračuje: „Po skončení kariéry vojenského pilota som nastúpil na civilný letecký úrad ako vojak. Pracoval som tam ako vojenský zástupca pri rozdeľovaní

vzdušného priestoru Slovenska medzi vojenské a civilné letectvo. V bývalom Československu vojenské letectvo využívalo vzdušný priestor asi na 90 percent. Postupne jeho využívanie vojenským letectvom klesalo, ako sa znižoval nálet a do lietania nad územím Slovenskej republiky vstupovalo viacero nových civilných subjektov. Dnes vojenské letectvo využíva približne tri percentá letového času vo vzdušnom priestore.“

V roku 2004 plukovník Salaj prešiel na sekretariát koordinácie vojenského letectva a potom na Úrad vojenského letectva, ktorý vznikol 1. januára 2006. Nie je tajomstvom, že mnohí piloti veľmi zle znášajú prechod z kokpitu lietadla do kancelárie. „Mal som šťastie, že som pri svojej práci inšpektora bezpečnosti letov vlastne ten kontakt s lietaním celkom nestratil. Pri práci som sa stretával s bývalými kolegami. Videl som, ako sa postupne nálet vojenských pilotov znižoval. Po rozdelení federálnej armády lietali priemerne sto letových hodín na jedného pilota. V súčasnosti ten nálet majú väčší len piloti na novej technike. Teda na vrtuľníkoch Black Hawk a dopravných lietadlách Spartan. Naše stíhacie lietadlá MiG-29 vlastne dožívajú.“

Plukovník Salaj pripomína, že Úrad vojenského letectva okrem iného zastupuje rezort obrany v medzinárodných organizáciách civilného letectva a NATO a pri styku s orgánmi vojenského letectva iných štátov. Aj preto je rád, že Úrad vojenského letectva Ministerstva obrany SR sa stal národnou autoritou SR zodpovednou za vydávanie a overovanie certifikátov letovej spôsobilosti štátnych lietadiel SR. Získal totiž 28. júna 2021 certifikát Medzinárodného štábu Severoatlantickej aliancie (NATO). Slovensko sa tak stalo šestnástou členskou krajinou NATO, ktorej sa toto osvedčenie podarilo získať.

Bezpečnosť letov sa celkom prirodzene odvíja od toho, koľko má pilot nalietané, ako často je vo vzduchu. Aby sa nestal „cudzím predmetom v kabíne lietadla“. Aj preto je plukovník Salaj rád, že staršie, často poruchové lietadlá MiG-29 už čoskoro nahradia nové stroje F-16.

„Teraz sú už v lietadlách kvalitné záznamové zariadenia, ktoré presne ukážu, čo pilot urobil a čo neurobil, takže vieme vyhodnotiť každý let.“

plukovník Ján Salaj

hlavný inšpektor bezpečnosti letov, Úrad vojenského letectva

„Treba si uvedomiť, že pri migoch máme nálet na jednu poruchu jednu hodinu. To nie je dobré. V prípadoch Black Hawk a Spartan sú tie čísla oveľa lepšie. Na jednu leteckú nehodu máme teraz nálet okolo 11-tisíc letových hodín, čo nie je celkom dobré číslo. Boli by sme radi, keby sme sa priblížili k hranici 20-tisíc hodín,“ zdôrazňuje.

Prezreté MiG-y

Čím je technika staršia, je poruchovejšia a vzrastá počet leteckých udalostí z technických príčin. V roku 2005 bolo šesť udalostí z technických príčin a v roku 2019 sme ich mali až šesťnásť. Naproti tomu na lietadle C-27J Spartan sme zaznamenali od zavedenia do prevádzky len tri udalosti (426 hodín náletu na jednu udalosť), v prípade vrtuľníkov Black Hawk je to asi 400 hodín na jednu leteckú udalosť z technických príčin. Aj preto tak netrepeživo čakáme na príchod nových F-16. Sú však, samozrejme, aj letecké udalosti, ktoré nevieme ovplyvniť – napríklad zrážka s vtákom.

Plukovník Salaj a jeho kolegovia riešia v priebehu roka mnohé udalosti. Naposledy išlo o vážny letový incident na MiG-29, keď lietadlo pristálo so zabrzdenými kolesami. „Pri vyšetrovaní sa niekedy stáva, že aj za pôvodne technickou príčinou je v konečnom dôsledku ľudský faktor. Či už na strane lietajúceho alebo pozemného personálu. Vyšetrovanie príčin leteckých udalostí preto nie je jednoduché. Známy je aj prípad

katapultáže pilota MiG-29 pre nedostatok paliva. Robíme odborné vyšetrovanie leteckých udalostí, to znamená, že nehľadáme vinníka, ale príčiny ich vzniku. Usilujeme sa ich odhaliť a na ich základe urobiť ďalšie opatrenia, aby sme sa poučili a zabránili ich vzniku z rovnakých alebo podobných príčin. Veľmi dobrú spoluprácu máme s Kriminelistickým a expertíznym ústavom MV SR. Ale skúsenosti si vymieňame aj so zahraničnými partnermi. Je to pre všetky strany výhodné najmä keď používajú rovnakú leteckú techniku, takto sa vieme poučiť. Napríklad v prípade lietadiel MiG-29 a C-27J a vrtuľníkov UH-60.“

Plukovník Salaj si pochvaľuje, že medzinárodná komunita bezpečnosti letov je otvorená výmene informácií v záujme bezpečnosti letov. Aj na kurze vyšetrovania leteckých nehôd v Luxemburgu sa podľa neho prízvukovalo, že treba ísť hlbšie do problému. Pretože nie je nič jednoduchšie, ako povedať, že chyba je v pilotovi. Ale potom sa zistí, že za jeho chybou je preťaženie ľudí či slabý nálet. Naši piloti MiG-29 sa prakticky nezúčastňujú na medzinárodných cvičeniach a preto, žiaľ, v ich prípade chýba aj takáto výmena skúseností. Naopak, piloti lietadiel C-27J sú členmi skupiny Spartan Group a boli v roku 2021 na výmene skúseností v Bulharsku, kde sa stretli s pilotmi ďalších armád NATO, ktoré tento typ lietadla prevádzkujú. Absolvovali aj školenia u výrobcu v Taliansku. Rov-

nako piloti Black Hawkov intenzívne lietajú s príslušníkmi Národnej gardy štátu Indiana z USA, s ktorými si navzájom vymieňajú skúsenosti, čo v konečnom dôsledku zvyšuje bezpečnosť lietania.

Na leteckých dňoch SIAF na Slovensku býval plukovník Salaj vedúcim skupiny bezpečnosti letov. Spoločne s kolegami na leteckých dňoch zodpovedal za vojenskú časť vystúpení. Aby v ich rámci dodržali všetky bezpečnostné predpisy. „Som vo veži a počas vystúpení kontrolujem predvádzané prvky a figúry, či sú z bezpečnostného hľadiska v poriadku,“ vysvetľuje. Pripomína, že vyšetrovanie im veľmi uľahčuje technický pokrok. „Teraz sú už v lietadlách kvalitné záznamové zariadenia, ktoré presne ukážu, čo pilot urobil a čo neurobil, vieme vyhodnotiť každý let. Vyšetrujeme aj sťažnosti civilnej verejnosti. Moderné záznamové zariadenia nám pomáhajú. Nedávno som riešil sťažnosť občana, ktorý hlásil poškodenú strechu na rodinnom dome spôsobenú preletom vojenského lietadla vo výške osem metrov nad ním. Stiahli sme si údaje z vrtuľníka a zistili sme, že stroj preletel v danej lokalite vo výške 150 metrov. Oznámili sme to sťažovateľovi, odvtedy sa už neozval. Neskôr sme zistili, že dva dni pred údajným incidentom v danej lokalite fúkal silný vietor...“

Text: Jozef Žiak

Foto: Ivan Kelement, Ondrej Maliniak

Splnený hudobný sen

Vojenská hudba Banská Bystrica v spolupráci s RTVS a Vojenskou podpornou nadáciou pomohli 93-ročnému vojnovému veteránovi Vladimírovi Strmeňovi splniť jeden zo snov: zaspievať si a nahráť svoje partizánske piesne s profesionálnymi hudobníkmi.

Dve dobové piesne podľa osobných záznamov a nápevov Vladimíra Strmeňa aranžoval hudobný skladateľ desiatnik Jakub Laco. Minulú jesen ich nahrála Vojenská hudba Banská Bystrica s dirigentom kapitánom Jánom Goliašom. Produkciu iniciovala a podporila Vojenská podporná nadácia. Postprodukčné úpravy sa realizovali pod vedením Ľuboša Kovačecha v banskobystrickom štúdiu RTVS. Obe nahrávky mali rozhlasovú premiéru v spoločnom vysielaní všetkých troch štúdií Rádia Regina 3. januára.

Foto: pplk. v. zál. Peter Sobek

Generál Zmeko v Bruseli

Vdňoch 12. a 13. januára sa náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko zúčastnil na prvom zasadnutí Vojenského výboru NATO vo formáte náčelníkov generálnych štábov členských krajín v roku 2022. Témami boli aktuálne transformačné aktivity, príprava strategických dokumentov vrátane implementácie Konceptu pre obranu a odstrašenie v euroatlantickom priestore a Konceptu rozvoja vojenských spôsobilostí Aliancie. Počas rokovania Vojenského výboru NATO sa generál Zmeko stretol s vrchným veliteľom Obranných síl Gruzínska generálmajorom Matiašvilim a hlavným veliteľom Obranných síl Ukrajiny generálplukovníkom Zalužnym. Na záver rokovania generál Zmeko a generál Zalužnyj podpísali dohodu smerujúcu k ďalšiemu rozvoju spolupráce v oblasti výcviku OS SR a OS Ukrajiny.

Foto: NATO

■ Vojaci si pripomenuli 29. výročie vzniku Slovenskej republiky a samostatných Ozbroyených síl SR vypálením dvadsiatich delostreleckých sálv z nábrevia Dunaja v Bratislave. K tradícii sa vrátili po ročnej prestávke. Na novoročných salvách sa zúčastnili náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko, veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Pach, štátny tajomník rezortu obrany Marian Majer a ordinár Ozbroyených síl a ozbrojených zborov SR biskup František Rábek.

■ Už siedmy raz sa Vojenské športové centrum Dukla Banská Bystrica podieľalo na výcviku uchádzačov o zaradenie do útvarov síl pre špeciálne operácie. Dňa 19. januára v priestoroch Dukly adepti pod vedením odborníkov z Dukly absolvovali vševojskové preskúšanie doplnené o nové metódy a trendy z oblasti vrcholového športu.

■ V priestoroch 5. pluku špeciálneho určenia pri Pamätníku vojakom síl pre špeciálne operácie sa uskutočnila pietna spomienka na kapitána in memoriam Edmunda Makovníka a rotmajstra in memoriam Patrika Fraštiu, ktorí spolu s americkým kapitánom Davidom Lyonom zahynuli 27. decembra 2013 v Afganistane pri plnení úloh v operácii ISAF.

■ Rožňavskí delostrelci si slávnostným nástupom pripomenuli Deň raketového vojska a delostrelectva. Zaznel na ňom rozkaz náčelníka Generálneho štábu Ozbroyených síl SR generála Daniela Zmeka. Veliteľ 54. raketometného oddielu podplukovník Ján Hric poďakoval príslušníkom oddielu za prácu v roku 2021 a zaželel mnoho síl pri plnení ďalších úloh v novom roku.

■ Vojaci a zamestnanci veliteľstva Pozemných síl OS SR si 11. januára slávnostným zhromaždením pripomenuli 29. výročie vzniku Slovenskej republiky. Veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach odovzdal čestné odznaky a pamätné medaily.

■ Špeciáli zo žilinského 5. pluku špeciálneho určenia zozbierali a odovzdali viac ako štyrom desiatkam detí z Centra pre deti a rodiny v Bytči ako vianočný dar hračky, knižky, športové potreby a oblečenie. K aktivite sa pripojil aj náčelník Generálneho štábu OS SR gen. Daniel Zmeko. Vďaka Vojenskej podpornej nadácii mohli vojaci deťom pribaliť aj rozprávkové knižky s audionahrávkami.

■ 31. decembra ukončil aktívnu leteckú kariéru major Richard Škuta. Poďakovanie a uznanie mu prišli vyjadriť zástupca veliteľa vzdušných síl brigádny generál Ladislav Dovhun, náčelník odboru plánovania použitia a rozvoja vzdušných síl plukovník Martin Kuterka, veliteľ 81. krídla Sliach plukovník Josef Hausner, zástupca veliteľa 81. krídla podplukovník Dušan Tichý, dlhoroční kolegovia a priatelia.

■ Ozbroyené sily SR dokončujú prípravy medzinárodného cvičenia Saber Strike, ktoré má na území SR precvičiť dôležité obranné spôsobilosti a spoluprácu v medzinárodnom zoskupení. Slovensko sa tak v marci 2022 zapojí do širšej série cvičení od Pobaltia cez Poľsko, Českú republiku až po Rumunsko. Cvičenie sa uskutoční od 1. do 14. marca v priestoroch Centra výcviku Lešť, posádkového cvičiska Levice a letiska Sliač. Jeho súčasťou bude 3 000 vojakov s približne 1 000 kusmi techniky.

■ Príslušníci 91. ženijného pluku Sereď v rámci projektu Nájdí si svoj domov obdarovali Centrá pre deti a rodiny v Sereďi a Trnave stovkou balíčkov, rozprávkových knížiek s CD a kalendármi. Päťdesiat darčkových balíčkov smerovalo aj do Domova sociálnych služieb pre deti a dospelých Šoporňa - Štrkovce.

Investície do infraštruktúry

Ministerstvo obrany SR investovalo do infraštruktúry pre vojakov a opráv budov viac ako 20 miliónov eur, ktoré boli použité na rekonštrukciu dlhodobu zanedbávaných objektov. Generálny riaditeľ sekcie majetku a infraštruktúry MO SR Ján Bučan priblížil, že si najčastejšie investície vyžadoval kritický stav kasární a objektov využívaných ozbrojenými silami. „V rámci takmer 400 akcií išlo v prevažnej miere o opravy bežných, no nevyhnutných súčastí – striech, fasád, výmenu okien a dverí, opravy sociálnych zariadení, oplození, kotolní a tiež rekonštrukciu cestných komunikácií,“ uviedol s tým, že celkovo sa takto investovalo takmer 8,5 milióna eur.

Rezort obrany vlni podporil aj viaceré významné investičné akcie zamerané predovšetkým na modernizáciu a rekonštrukciu letísk v súvislosti s nákupom novej leteckej techniky, rekonštrukciu objektov pre potreby ozbrojených síl, ktoré sú v zlom stavebno-technickom stave, rekonštrukciu objektov pre potreby ťažkej mechanizovanej brigády či zvýšenie energetickej efektívnosti budov.

Minister obrany Jaroslav Naď informoval, že ide o dlhodobé projekty, ktorých realizácia môže mať presah aj do ďalších rokov. „Naším cieľom je zabezpečiť vojakom modernú a hospodárnu infraštruktúru, ktorá pokryje ich potreby tak, aby mali kvalitné zázemie pre službu vlasti,“ doplnil minister.

Rezortu sa podarilo dokončiť trinásť projektov z predchádzajúcich rokov v celkovej hodnote 12,3 milióna eur. Ďalších šesť investičných akcií má pripravenú projektovú dokumentáciu, 14 je v procese projektovania a sedem investičných akcií je v procese verejného obstarávania. Ministerstvo tvrdí, že vďaka obstarávaniu prostredníctvom Programu bezpečnostných investícií NATO (NSIP) sa ušetrilo takmer 900 000 eur.

V roku 2022 rezort plánuje pokračovať v etape prípravy rekonštrukcie ubytovne Hviezda, známej ako Kukurica, veliteľskej budovy v Banskej Bystrici, vojenskej zotavovne na Zemplínskej Širave či vo výstavbe nového Vojenského archívu v Trnave.

Benefity pre vojakov

Vojenská podporná nadácia od decembra 2021 zabezpečila pre profesionálnych vojakov prvý zo série plánovaných benefitov. „Využitím programu Datart VIP možno získať zľavy až na 30 000 produktov vo výške od 5 do 30 %“, uviedol zakladateľ a správca Vojenskej podpornej nadácie Milan Gajdoš, pplk. v. v. (viac na www.vojenskanadacia.sk/benefity). Ako zaujímavosť možno uviesť, že každý mesiac bude z komunity vojakov, ktorí sa do programu zapojili, vyžrebovaný jeden, ktorému bude za zakúpený tovar vrátená plná suma. M. Gajdoš dodal, že podobné výhody majú príslušníci ozbrojených síl aj v iných krajinách, a to v oveľa väčšej šírke. Nadácia preto chce v ďalšom období priniesť celý systém benefitov, ktoré by mali dopĺňať systém starostlivosti o profesionálnych vojakov a byť výrazom spoločenského ocenenia a rešpektu k úcty k ich povolaniu.

Vojenská podporná nadácia vyvíja svoju činnosť už desiaty rok. Najznámejší je jej program Vojaci vojakom, ktorý je zameraný na podporu aktivít v oblasti posilňovania kolegiálnych vzťahov, športu či budovania vojenských tradícií. Druhý program, ktorý je zameraný na individuálnu pomoc vojakom a zamestnancom, ktorí sa ocitli v ťaživej situácii, má názov S.O.S. „Program má predovšetkým za cieľ viesť ľudí k spolupatričnosti a pomôcť tým, ktorí to potrebujú, pričom postupne by sme ho chceli zaviesť v celých OS SR,“ uviedol M. Gajdoš, ktorý za základ činnosti nadácie považuje spoluprácu priamo v rámci štruktúr ozbrojených síl. Nateraz sa do nadačných programov zapojilo už vyše tridsiatky útvarov OS SR. Nadácia spolupracuje s rezortom obrany na základe Dohody o vzájomnej spolupráci, ktorú podpísal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko a správca Vojenskej podpornej nadácie Milan Gajdoš.

(pv)

701. centrum vojenskej dopravy Bratislava

Od vzniku Armády SR v roku 1993 až do roku 2005 pôsobili Správy vojenskej dopravy v posádke Bratislava, Banská Bystrica a Košice ako hlavné orgány vojenskej dopravy. V roku 2001 vzniklo v rámci Generálneho štábu Ozbrojených síl SR Centrum pre koordináciu presunov a prepravy, ktoré sa od roku 2006 reorganizovalo na Odbor pre koordináciu a plánovanie presunov a prepravy v podriadenosti Štábu logistiky GŠ. V roku 2009 zlúčením OdKPP so SVD Západ a SVD Východ vzniklo Centrum vojenskej dopravy so sídlom v Bratislave. V roku 2014 podriadili vojenskú dopravu pod Úrad logistiky Ozbrojených síl SR a v roku 2016 vzniklo Národné centrum vojenskej dopravy OS SR, 1. septembra 2021 premenované na 701. centrum vojenskej dopravy Bratislava (701. CVD). 1. decembra 2021 bolo podriadené pod novovzniknutý 4. pluk logistiky.

701. CVD zodpovedá za komplexné dopravné zabezpečenie v rámci OS SR. Plánuje a koordinuje strategickú prepravu v prípade nasadenia jednotiek mimo územia SR, koordinuje dopravnú zásobovaciu sústavu útvarov a zariadení OS SR vrátane plánovania prepravy vojsk po železnici. Zodpovedá za koordináciu presunov a preprav aliančných ozbrojených síl cez územie SR.

Spracováva podklady za dopravnú logistiku v rámci operačného plánovania na strategickej úrovni a zastupuje MO SR pri colnom konaní. Zabezpečuje úlohy spojené s vedením prehľadu o možnostiach využívania dopravných zdrojov, stave dopravnej infraštruktúry a presadzuje požiadavky OS SR na operačné využívanie dopravnej infraštruktúry SR v zmysle požiadaviek NATO a EÚ na vojenskú mobilitu. V spolupráci s Ministerstvom dopravy a výstavby SR koordinuje v rezorte obrany úlohy vyplývajúce z medzinárodných dohôd a predpisov o preprave nebezpečných nákladov. Na základe poverenia ministra obrany SR zodpovedá za plnenie komplexnej agendy vojenskej mobility v rámci účasti SR v Stálej štruktúrovanej spolupráci EÚ (EÚ PESCO) na rezortnej a mimorezortnej úrovni.

Popis znaku: V gotickom štíte s čiernou bordúrou v zelenom poli sú zlaté prekrížené meče, na ktorých je štvorec červenej farby. Na plochu štvorca je položené zlaté koleso s rámom a špicami. V hlave znaku na štítiku zelenej farby je v dvoch riadkoch veľkými písmenami názov vojenského zariadenia 701. CENTRUM VOJENSKEJ DOPRAVY BRATISLAVA.

Text: plk. Ing. Roland Sabolčík, 701. centrum vojenskej dopravy Bratislava, Dr. Imrich Purdek, PhD., Vojenský historický ústav

Ťaženie južného prúdu druhej dobrovoľníckej výpravy v zime 1849

Druhá výprava slovenských dobrovoľníkov sa členila na dva prúdy. Prvý prúd pod vojenským velením Bedřicha Bloudka v zimnej výprave vojensky pôsobil najmä na území severných častí stredného a východného Slovenska.

Druhý prúd zimnej dobrovoľníckej výpravy pod velením Bernarda Janečka a politickým vedením Milana Miloslava Hodžu sa sformoval na Myjavsku. Janečkov dobrovoľnícky zbor bol v podriadenosti cisárskeho podmaršala Baltazára Šimuniča. Táto skupina dobrovoľníkov potom operovala na západnom a juhozápadnom Slovensku.

Bitka pri Trstíne a Trnave

Armádný zbor podmaršala Šimuniča, ktorý pozostával z dvoch brigád a v jeho zostave bojovali aj slovenskí dobrovoľníci, mal dovedna asi 6-tisíc príslušníkov, a to takmer výlučne z radov pravidelnej cisárskej armády. Východiskom Šimuničovej ofenzívy bolo okolie moravského mesta Hodonín.

Po prekročení moravsko-uhorskej hranice Šimuničovo vojsko 14. decembra 1848 neďaleko Trstína (vtedy Nádaš) narazilo na honvédske sily pod velením majora Kolomana Ordódyho, ktorý mal so svojou brigádou brániť strategicky významný Jablonický priesmyk. Po krátkej bojovej zrážke však honvédi ustúpili, pričom len malá časť sa stiahla do Trnavy a väčšina sa uchýlila za múry leopoldovskej pevnosti.

Cisárskemu vojsku sa tak otvorila cesta k Trnave a na Považie. Veliteľ honvédskeho hornodunajského armádneho zboru generál Artúr Görgei si uvedomoval vážnosť situácie a vydal rozkaz, aby sa z Bratislavy k Trnave urýchlene

Dobrovoľnícky kapitán Ján Francisci
na olejomalbe Petra M. Bohúňa

presunuli honvédske podporné prápory pod velením plukovníka Richarda Guyona, ktoré tam dorazili ráno 16. decembra. Tesne popoludní k Trnave prišlo aj Šimuničovo vojsko, ktoré zaútočilo na honvédov a zároveň mesto obklúčilo.

Boj sa zakrátko preniesol priamo do ulíc samotného mesta. Cisárske jednotky mali výraznú početnú i palebnú prevahu, takže niekoľko hodín urputne sa brániaci honvédi bitku prehrali a utrpeli veľké straty. Podľa oficiálneho hlásenia spomedzi 1 700 honvédov

v boji zahynulo alebo bolo zranených 100 mužov, 798 padlo do zajatia a len niekoľkým stovkám sa podarilo prebiť a utiecť do Cífera a Serede. Okrem toho prišli o všetky delá a stratili aj bojovú zástavu, čo sa všeobecne považovalo za veľkú hanbu a poníženie. Straty cisárskych predstavovali údajne iba 1 mŕtveho a 38 zranených, zaiste ich však bolo viac.

Slovenskí dobrovoľníci

Veliteľ južného prúdu slovenských dobrovoľníkov Bernard Janeček mal pre nežičlivé i podozrievavé stanovisko podmaršala Šimuniča oveľa horšie podmienky na samostatné účinkovanie a vykonávanie národnej a politickej agitácie. Pôvodne plánoval uskutočniť formálne odvody a vybudovať desaťtisícový slovenský zbor. Šimunič mu to však zakázal, pretože sa obával nevôle, ktorú by taký odvod vyvolal. Veľký podiel na tomto rozhodnutí zohrala aj podmaršalova zaujatosť voči neprofesionálnym ozbrojeným zložkám a obava z veľkej masy ozbrojených roľníkov.

Slovenský zbor na prelome rokov 1848 a 1849 spočiatku hliadkoval na ľavom brehu Váhu, potom na oboch jeho brehoch vykonával strážnu službu, získaval správy o pohyboch nepriateľa a pokúšal sa o súčinnosť a spojenie s jednotkami generála Götza. Časť dobrovoľníkov sa v polovici januára 1849 zúčastnila na krátkej výprave k Prievidzi a Nemeckému (dnes Nitrianskemu) Rudnu, kde nadviazala kontakt s Bloudkovými dobrovoľníkmi. Mnohí príslušníci slovenského zboru sa zúčastnili aj na obliehaní Leopoldova.

Významnú posilu pre zbor slovenských dobrovoľníkov predstavoval príchod slovenských národovcov Jána Francisciho, Štefana Marka Daxnera a Michala Bakulinyho. Ešte počas povstania v jeseni 1848 ich ako organizátorov slovenského hnutia v Gemerí a Malohonte uhorské orgány uväznili a odsúdili na tri roky väzenia. Zo žalára sa dostali v januári 1849, keď cisárske vojská obsadili Pešť. Za dobrodružných okolností, po putovaní južným a západným Slovenskom sa Francisci so svojimi druhmi dostal k slovenskému dobrovoľníckemu zboru, ktorý v zo-

Bitka pri Trnave 16. decembra 1848

stave cisárskej armády pôsobil v okolí Leopoldova. Koncom januára 1849 sa Francisci ako kapitán stal Janečkovým zástupcom; vtedy sa k slovenským dobrovoľníkom pridala aj stotina Leopolda Branislava Abafiho (Abaffy), ktorá sa dovtedy zdržiavala na Myjave.

Dobývanie pevnosti Leopoldov

Leopoldov mal pre cisárske i honvédske vojsko značný strategický význam, aj keď niekdajšia vychýrená protiosmanská pevnosť postavená v druhej polovici 17. storočia bola v meru došných rokov v dosť chátrajúcom stave. Pevnosť slúžila zväčša ako vojenský sklad a zásobáreň potravín a proviantu, jej posádku na začiatku obliehania koncom decembra 1848 tvorilo podľa výkazu 1 528 honvédov vrátane dôstojníkov.

Veliteľom pevnosti bol už spomínaný major Ordódy, opevňovacie, obranné a inžiniersko-technické práce riadil 29-ročný major barón Ladislav Medňanský, inak strýko neskôr presláveného maliara rovnakého mena. V pevnosti sa nachádzalo aj viac ako 50 kanónov, mažiarov, tarasnic a diel rôznych kalibrov, no len 31 bolo použiteľných, lebo ostatným chýbali lafety. Navyše, ani funkčné delá nemali dostatočný počet obsluhujúcich delostrelcov.

Po piatich týždňoch obliehania a ničivej delostreľbe a niekoľkých pokusoch prebiť sa z obklúčenia honvédska posádka leopoldovskej pevnosti 2. februára 1849 kapitulovala a bez akýchkoľvek podmienok zložila zbrane. Do zajatia padlo 41 dôstojníkov a 1 272 mužov, v pevnostnom lazarete zostalo len 30 zranených a chorých honvédov upútaných na lôžko.

Po dobytí Leopoldova a v súvislosti s predpokladaným postupom cisárskeho vojska na Nové Zámky a ku Komárnu začal podmaršal Šimunič uvažovať o rozpustení dobrovoľníckeho zboru. Iba po zdôvodnení Michala Miloslava Hodžu, v ktorom poukázal najmä na politický a historický význam existencie

zboru pre Slovákov, súhlasil s jeho trvaním. Napriek výslovnej žiadosti slovenských predstaviteľov poslať zbor na stredné Slovensko do slovenských oblastí, jadro výpravy odvelili ku Komárnu.

Činorodý Francisci

Bernard Janeček, ktorý mal permanentné spory so Šimuničom, sa 24. februára 1849 vzdal velenia a výpravu opustil. Veliteľom slovenských dobrovoľníkov sa stal kapitán Francisci. Zbor bol zreorganizovaný, znížil sa počet jeho členov, čo však v konečnom dôsledku viedlo k jeho kvalitnejšiemu vyzbrojeniu i vyzbrojeniu. Po presune jadra zboru ku Komárnu istá časť dobrovoľníkov krátky čas pôsobila v Martovciach, kde patrolovala pozdĺž rieky Nitry, ďalšia menšia časť bola dislokovaná aj v okolí Trnavy.

Po čase bol Francisci so štyrmi stotinami pridelený k hlavnému stanu Šimuničovho armádneho zboru v Ácsi na pravom brehu Dunaja. Tu vypracoval návrh cvičebného poľného poriadku v slovenskom jazyku vrátane povelov, ktorý spolu s návrhom na reorganizáciu dobrovoľníckeho vojska v polovici apríla 1849 predložil podmaršalovi Šimuničovi.

V bitke pri Tekovských Lužanoch 19. apríla 1849 honvédska armáda presvedčivo zvíťazila nad cisárskym vojskom podmaršala Baltazára Šimuniča

Návrh obsahoval vysvetlenie a opis najdôležitejších povelov, hodností, vojenských termínov, pohybu a rozdelenia vojenských telies či práv a povinností vojakov. Išlo o prvý ucelený pokus obsahujúci organizačné princípy a návrh základnej vojenskej terminológie v slovenskom jazyku. Francisci čerpal nielen z cisárskych vojenských predpisov, ale aj zo svojich skúseností veliteľa gardy v Hnúšti.

Dobrovoľníci sa naďalej zúčastňovali strážnej služby a boli prideľovaní k delostreleckým batériám, ktoré ostreľovali komárňanskú pevnosť. V dôsledku mohutnej maďarskej ofenzívy koncom marca a v apríli 1849 a ústupu cisárskych vojsk od Komárna sa musel stiah-

Podmaršal Baltazár Šimunič

nuť aj slovenský dobrovoľnícky zbor. Najprv ustúpil do Bratislavy a odtiaľ do Skalice. Skalica sa potom stala nástupnou fázou poslednej, tretej, tzv. letnej výpravy slovenských dobrovoľníkov.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Foto: VHU – VHA

Des. Jozefovi Tabakovi manželka priballila fotografie z randenia aj zo svadby

Služba a odlúčenie

Odlúčenie na pol roka, ale aj na rok – ako ho prežívajú či prežívali naši vojaci, ktorí boli alebo sú nasadení v operácii Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku?

„Manželke som síce hovoril, ľúčne sa s úsmevom, budeme sa tiež s úsmevom vítať, ale do smiechu nebolo ani jednému,“ spomenul desiatnik Maroš Čokina. V decembri vycestoval do Lotyšska len tri mesiace po svadbe. Na prácu v zahraničí je zvyknutý, pred nástupom do OS SR pracoval v cudzine ako kuchár. „Po návrate domov som zväžil všetky možnosti a rozhodol som sa pre prácu, ktorá ma bude baviť a zároveň so sebou prináša slušné sociálne zázemie. To, že je s ňou spojené aj odlúčenie od rodiny, beriem ako prirodzenú vec,“ poznamenal desiatnik, ktorý je súčasťou obsluhy samohybného kanónovej húfnice Zuzana 2.

Pôrod po ceste

Desiatnik Jozef Hamrák, časovač dela, sa lúčil s manželkou, ktorá mala len niekoľko hodín pred pôrodom: „Malý Nikolas má 51 centimetrov, 3470 gramov a spolu s manželkou Dominikou sú zdraví,“ usmial sa šťastný vojak z 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce, ktorý sa skvelú novinu dozvedel ešte pred Vianocami cestou do Lotyšska. A ako sa na jeho vyslanie v takých vypätých chvíľach pozerala jeho manželka? „Máme sa radi, držíme

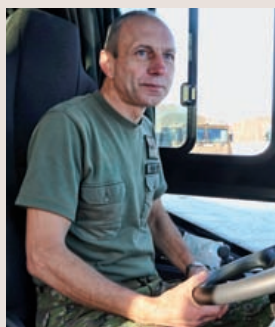
si palce a keďže Dominika je tiež vojakka, veľmi dobre sa chápeme.“

Manželku vojačku má aj čatár František Popovič, ktorý je v Michalovciach veliteľom družstva, do eFP vycestoval ako vodič. Bol už dva razy vyslaný do Afganistanu, takže aj jeho dve deti vedia, čo je to odlúčenie. O to viac sa teší, že na vojenskú uniformu svojich rodičov

nezanevreli. „Dcéra je stredoškôľka a chcela by študovať v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši. Syn má len sedem, uvidíme, zatiaľ má také chlapčenské sny o hasičovi.“

Bosna a Hercegovina, Afganistan, Cyprus a Lotyšsko – to sú destinácie, v ktorých pôsobil veliaci poddôstojník palebnej čaty v eFP rotmajster Marian

Večný vodič

Keby desiatnik Jaroslav Bajus nešoféroval niekoľko rokov v civile, mohol by sa hrdiť titulom armádny večný vodič. Veď už v Československej ľudovej armáde počas dvojročnej základnej vojenskej služby začínal s ťahačom a autobusom. „Po príchode z vojenčiny som bol krátko v civile vodičom autobusu. Potom som dva roky podnikal v autodoprave, mal som vlastné vozidlo, ale s platbami to nebolo ružové...“

Už vyše dvoch desaťročí slúži ako vodič v trebišovských kasárňach. Šoféroval Pragu V3S, ťahač, posledné roky vládne autobusu. Rozumejú si o to viac, že je vycvičený automechanik. A hrdý je nielen na to, že dodnes jazdí bez nehody, ale aj na to, že z fyzického preskúšania má doteraz jednotku. „Pravda, v 53 rokoch už nie som najmladší, ale rád by som ešte niekoľko rokov potiahol,“ povedal nám cestou z Michaloviec do Lotyšska, kam viezol koncom roka vojakov našej poslednej rotácie v eFP.

Jaroslav Bajus od októbra 2013 do júna 2014 slúžil v Afganistane. Ako inak, aj v operácii ISAF bol vodič – špecialista.

Rtm. Marian Magnus

Magnus. Služí dvadsať rokov a doma sa na neho tešili spolu s manželkou aj ich dvaja synovia. „Cez pandémiu to mali doma ťažké, ťažšie ako my, naše ženy by si zaslúžili medaily, pričom u nás pomáhali aj starí rodičia. Je to skvelý pocit, keď sa môžem spoľahnúť na rodinu,“ povedal hrdo rotmajster, ktorého dedo bol policajt a otec dôstojník delostrelectva.

Svadba na tretí pokus

Poručíčka Marta Fedorková, logistka, predkov v armáde nemala, ale zato po-

Por. Marta Fedorková

ručíčkou ozbrojených síl je aj jej sestra. V rozhodovaní ich podporil hlavne otec. „Najmä od decembra 2020 do apríla 2021 to bolo ťažké, cez covid sme mali zákaz akýchkoľvek vychádzok mimo kempu a misia mi vzala hlavne čas so snúbencom. Skúsenosti z medzinárodného prostredia sú však pre mňa obrovským prínosom,“ poznamenala por. Fedorková, ktorá pre nasadenie v misii v podstate zmeškala svoju svadbu. Potom sa usmiala a vysvetlila: „Mali sme sa brať v októbri, ale vzhľadom na situáciu v misii a aj s covidom sme ju odložili na február,“ povedala nám ešte koncom roka. Lenže, napokon sa bude vydávať až na tretí pokus. V januári to už bolo jasné: „Nedá sa inak, prichádza omikron, svadba bude až v júni...“ Každý z nás má svoju rodinu, ale všetci vie-

me, že odlúčenie je súčasťou našej profesie. Naša rotácia to mala o to ťažšie, že sme do eFP nastúpili práve v čase vrcholiacej pandémie Covid-19. Navyše, polročné vyslanie sa zmenilo na rok, preto si naše rodiny zaslúžia veľké poďakovanie,“ pripomenul major Michal Németh, ktorý bol od decembra 2020 do decembra 2021 veliteľom našich delostrelcov v Lotyšsku. Zafažkávacou skúškou vzťahov bola dvojťždňová karanténa na prelome rokov. „Vojaci boli ubytovaní v dvojbunkách po štyroch

opakovane ocenil svojich vojakov za vysokú morálku a kolegiálnosť. Na porovnanie – po piatich mesiacoch sa už vojaci z ostatných kontingentov chystali domov, keďže boli vyslaní na pol roka. Majora Németha, ktorý predtým slúžil dvakrát v Afganistane, čakal spolu s manželkou ich sedemročný syn. „Mal som pocit, že práve v tomto období sme si ako otec so synom chýbali najviac. Predtým bol naviazaný viac na manželku, o niekoľko rokov budú mať zrejme prím kamaráti... Taká je však naša služ-

Odchádzajúceho veliteľa mjr. Michala Németha (sediaci) čakal doma syn, súčasného veliteľa mjr. Petra Jankaja čaká dcéra

v izbách, z ktorých nemohli vyjsť. Keď sa konečne začal výcvik, bolo to skvelé, s radosťou sme vyrazili do poľa. A keď prví kolegovia mohli v máji, po piatich mesiacoch, vycestovať na dovolenky k rodinám, bol to balzam na dušu pre všetkých,“ konštatoval veliteľ, ktorý

ba,“ poznamenal veliteľ Németh, ktorý za rodinou vycestoval zo 130-členného slovenského kontingentu na dovolenku ako posledný. Po ôsmich mesiacoch v nasadení.

Dvojstranu pripravil: Pavol Vitko

Foto: autor

Operácia je už aj v diplomovke

Poručík Patrik Petruš nielenže celý minulý rok zbieral ako mladý dôstojník cenné skúsenosti v operácii eFP ako zástupca veliteľa delostreleckej batérie, ale stihol tiež obhájiť diplomovú prácu. Druhý stupeň vysokoškolského štúdia absolvoval v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši diaľkovo a časť podkladov do diplomovky zhromažďoval aj z výcviku v Lotyšsku. „Ľudí a techniku poriadne preverila zima. Bola tu najsilnejšia za posledných sto rokov. Na cvičeniach, ktoré trvali aj týždeň, sme mali neraz vyše mínus dvadsať. Osobne som bol rád, že keď veliteľ batérie odcestoval na dovolenku, riadil som za našu stranu streľby aj cvičenie celej batérie. K tomu by som sa ako mladý poručík dostal doma isto oveľa neskôr. Bola to pre mňa nielen výzva, ale rok v nasadení znamenal pomaly ďalšiu vysokú školu,“ porovnal dôstojník, ktorý už opäť slúži v 21. samohybnom delostreleckom oddiele Michalovce. A s akým hodnotením skončila jeho diplomovka, pričom na jej obhajobu a štátnice dostal od veliteľa študijné voľno? „Absolútna spokojnosť. Mala názov Zdokonaľovacie výcvikové metódy v príprave jednotiek Pozemných síl Ozbrojených síl SR a bolo to za A.“

V očakávaní olympijského kovu

Riaditeľ VŠC Dukla Banská Bystrica podplukovník Matej Tóth konštatuje, že na ZOH v Pekingu bude VŠC Dukla Banská Bystrica reprezentovať 15 športovcov v troch športových odvetviach – lyžovaní, sánkovaní a biatlone.

Rátali ste s vyšším zastúpením, alebo zodpovedá aktuálnej výkonnosti?

Reálne sme počítali so 14 športovcami VŠC Dukla. Veľkú radosť nám okrem štyroch lyžiarov a siedmich biatlonistov urobili sánkari, ktorí sa pod piatimi kruhmi predstavia štyria v troch saniach. Je to v histórii druhý najvyšší počet športovcov, ktorí budú reprezentovať VŠC na ZOH. Ak si uvedomíme, že do Pekingu ide zo Slovenska 24 individuálnych športovcov, väčšina z nich bude z nášho strediska. Samozrejme, Slovensko bude reprezentovať aj 25 hokejistov. Treba dodať, že celkovo je to jedna z najmenších výprav v histórii samostatného Slovenska. No my sme s počtom našich členov spokojní.

Ak bola časť nominácií na vlaňajšie letné olympijské hry napätá do konca, boli teraz karty rozdane jednoznačnejšie?

Napätá bola aj tentoraz. Z nášho pohľadu sme trpeli najmä pri biatlone. Len niekoľko dní pred uzávierkou kvalifiká-

cie obhájili biatlonisti svoje postavenie v rebríčku národov, a tak sa do Pekingu nominovala aj štafeta. Pri ostatných to nebolo síce až také adrenalínové, ale definitívne potvrdenia miesteníek prichádzali v posledných dňoch.

Ktorí z VŠC majú nádej na popredné umiestnenie?

Asi celé Slovensko a, samozrejme, aj my vo VŠC očakávame najviac od najlepšej športovkyne Slovenska Petry Vlhovej. Petra je vo výbornej forme, dobre naladená a pokiaľ sa nič neskomplicuje po zdravotnej stránke, tak veríme minimálne v jednu medailu. A všetci jej držíme palce a želáme jej, nech to bude tá najcennejšia. Pochopiteľne, je to šport a celé štvorročné snaženie musí ukázať v dvoch 50-sekundových kolách. Ale Peťa je rodená pretekárka, navyše, aj v mladom veku veľmi úspešná, takže jej veríme. Nádeje vkladáme aj do biatlonu. Sestry Fialkové nepatria medzi top favoritky, ale aj počas zatiaľ

nie úplne vydarenej sezóny ukazujú, že s nimi treba počítať. Určite majú na to, aby atakovali prvú desiatku. Rovnako aj sánkari a biatlonové štafety nie sú bez šance na jednociferné umiestnenie. Palce budeme držať všetkým. Šport je krásny a dnes extrémne vyrovnaný. Dôležité bude podať maximum svojich možností a bojovať až do konca.

Čo pre vás bude neúspech a čo úspech?

Už som spomínal, že máme medailové ambície. Cieľom je teda neprísť zo ZOH v Pekingu naprázdno. Okrem toho sú cieľom ďalšie dve umiestnenia v prvej desiatke.

Ako ďalej so zimnými športmi v Dukle?

Dôležité je povedať, že zimné aj letné športy majú u nás rovnako veľkú podporu a nerobíme medzi nimi rozdiely. Sme presvedčení, že v zimných máme aj v budúcnosti veľkú perspektívu. Okrem našich stálic v zmysle súkúse- ných športovcov v tradičných športoch máme pod drobnohľadom aj nastupujúcu generáciu. Medailové umiestnenie našich biatlonistiek v mládežníckych kategóriách na majstrovstvách sveta či čerstvý titul majstra Európy nášho sánkara Mariána Skupeka svedčia o perspektíve. Na obzore sú aj mladé športy, napríklad skialpinizmus.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Favoritke slovenskej olympijskej výpravy a reprezentantke VŠC Dukla Petre Vlhovej sa v aktuálnej sezóne podaril skvelý úspech, keď v rámci Svetového pohára získala už v januári malý glóbus za slalom, pričom zo siedmich pretekov päť vyhrala a dvakrát skončila druhá, takže slalomovou kráľovnou sa stala bez ohľadu na výsledky v ostatných dvoch pretekoch SP.

Foto: TASR

Dukla na ZOH

Od vzniku Dukly Banská Bystrica v roku 1967 sa na 14. zimných olympijských hrách zúčastnilo 54 jej športovcov, ktorí nastúpili na 79 štartov. Získali tri zlaté, tri strieborné a dve bronzové medaily.

Prvý Slovak na ZOH bol v roku 1980 v Lake Placid biatlonista Peter Zelinka, skončil šiesty v pretekoch na 10 km.

V období spoločného štátu 1968 – 1992 okrem biatlonistu Petra Zelinku a niekoľkých hokejistov Dukly Trenčín boli všetci športovci reprezentujúci banskobystrickú Duklu na ZOH českej národnosti. V tomto období ich bolo 14 s 18 štartmi a získali jednu medailu. Bolo to v Albertville v roku 1992, keď skokani na lyžiach Jiří Parma a František Jež vybojovali bronz v družstvách.

1994 Lillehammer

Na svoju prvú olympiádu vyslala SR 42 športovcov, Dukla mala vo výprave 6 reprezentantov. Biatlonisti Pavel Kotraba, Daniel Krčmář, Lukáš Krejčí a Pavel Sládek sa umiestnili v štafete na 18. mieste. Martin Švagerko bol v skokoch na lyžiach 25.

1998 Nagano

Z 39 športovcov (traja z Dukly) sa o najradostnejšie chvíle v slovenskej výprave pričínili biatlonistky. V rýchlostných pretekoch Soňa Mihoková skončila štvrtá, dukláčka Martina Schwarzbacherová-Jašicová siedma a Anna Murínová deviata. Uvedené biatlonistky aj s Tatianou Kutlíkovou skončili v štafete štvrté.

2002 Salt Lake City

Z 49 športovcov boli traja dukláci. Bodované umiestnenie získala len v poradí piata štafeta biatlonistiek, ktorej členkou bola aj reprezentantka Dukly Martina Jašicová. Vo vytrvalostných pretekoch skončila Martina na deviatom mieste.

2006 Turín

SR vyslala 58 olympionikov, siedmi boli z Dukly. Najlepšie umiestnenie získal z Banskobystričanov biatlonista Marek Matiaško vo vytrvalostných pretekoch, ktorý skončil piaty.

2010 Vancouver

Slovensko reprezentovalo až 73 športovcov, Duklu trinásti. Hviezdou sa stala členka Dukly Anastasija Kuzminová, ktorá získala zlato v rýchlostných pretekoch a striebro v stíhacích pretekoch. Ďalší členovi Dukly biatlonista Pavol Hurajt získal bronzovú medailu v pretekoch s hromadným štartom a vo

Pavol Hurajt, Vancouver 2010

Anastasija Kuzminová, Vancouver 2010

vytrvalostných pretekoch bol piaty. Zjazdárka Veronika Zuzulová v drese Slovenska a Dukly skončila na desiatom mieste v slalome.

2014 Soči

Vo výprave Slovenska bolo 68 športovcov, z Dukly boli desiat. Ďalšiu zlatú medailu získala biatlonistka Anastasija Kuzminová v rýchlostných pretekoch. V stíhacích pretekoch skončila šiesta. Biatlonisti Matej Kazár, Janka Gereková, Pavol Hurajt a Anastasija Kuzminová v mix štafete získali 5. miesto. Prekvapil zjazdár Adam Žampa, ktorý skončil piaty v superkombinácii a šiesty v slalome.

2018 Pjongčang

Spomedzi 55 športovcov mala Dukla na ZOH najviac olympionikov – až 19. Anastasija Kuzminová získala opäť zlatú medailu v pretekoch s hromadným štartom a striebornú v stíhacích aj vytrvalostných pretekoch. Biatlonistka Paulína Fialková dobehla na piatom mieste vo vytrvalostných pretekoch. Štafeta v zložení sestry Fialkové, Kuzminová a Poliaková finišovala na piatom mieste. Piata bola aj Petra Vlhová v superkombinácii.

Text: Pavol Blažek

**Príslušníci VŠC
Dukla Banská Bystrica
na
Hrách XXIV. olympiády
2022:**

Petra Vlhová • alpské lyžovanie
Andreas Žampa • alpské lyžovanie
Adam Žampa • alpské lyžovanie
Rebeka Jančová • alpské lyžovanie
Veronika Machyniaková • biatlon
Matej Baloga • biatlon
Michal Šima • biatlon
Šimon Bartko • biatlon
Henrieta Horvátová • biatlon
Paulína Fialková • biatlon
Ivona Fialková • biatlon
Katarína Šimoňáková • sánkované
Marián Sukepek • sánkované
Tomáš Vaverčák • sánkované
Matej Zmij • sánkované

Pre partnerstvo a spoluprácu

Spolupráca s rovnako zmýšľajúcimi krajinami, ktoré vnímajú podobné hrozby a riziká, je nevyhnutnosťou. Aj o tom je naša Dohoda o obrannej spolupráci s USA.

Stále sa meniace bezpečnostné prostredie si vyžaduje, aby štáty boli schopné reagovať flexibilne na zaistenie svojej bezpečnosti. To znamená, že musia neprestajne modernizovať svoje ozbrojené sily. Žiadny štát však nedokáže dnešné hrozby zvládnuť samostatne, preto krajiny vstupujú do multilaterálnych organizácií, v ktorých členovia zdieľajú rovnaké hodnoty a bezpečnostnú situáciu vnímajú podobne.

Typickým príkladom je NATO ako politicko-vojenská aliancia pre kolektívnu obranu. Aj keď členstvo v NATO znamená, že sú členské krajiny pod ochranným dáždnikom kolektívnej obrany, zmluva o statuse ozbrojených síl (NATO SOFA) z roku 1951 uvádza, že pôsobenie ozbrojených síl člena NATO v inej členskej krajine NATO ostáva založené na podmienkach, ktoré si medzi sebou samostatne dohodnú zmluvné strany. Keďže Spojené štáty americké disponovali rozhodujúcimi spôsobilosťami, ktoré boli základom udržania mieru v Európe počas studenej vojny a predstavovali významný odstrašujúci prvok pred prípadným útokom, ich vojenská prítomnosť prispievala k stabilite a bezpečnosti v Európe. Úlohu silného odstrašujúceho elementu a záruku účinnej obrany v prípade ozbrojeného útoku na európske štáty majú Spojené štáty dodnes. Aj preto európski členovia NATO vstupujú do bilaterálnych dohôd o obrannej spolupráci so Spojenými štátmi americkými. USA poskytujú možnosť uzavrieť takú dohodu so svojim partnerom už desiatky rokov a sú bežnou súčasťou obranno-bezpečnost-

nej architektúry medzi Spojenými štátmi a európskymi členmi NATO. Podobné zmluvy už uzavrelo so Spojenými štátmi 23 členských krajín NATO. Tieto krajiny často vidia v dohode o spolupráci s USA nielen záruku bezpečnosti, ale aj súčasť svojich modernizačných programov.

Čo nám prinesie?

Dohoda o spolupráci v oblasti obrany s Spojenými štátmi je nadstavbou NATO SOFA a predstavuje právny rámec, ktorý upravuje podmienky za akých budú Spojené štáty americké pôsobiť na území partnerskej krajiny. Dôvodov, prečo sa aj Slovenská republika rozhodla pristúpiť k uzatvoreniu dohody je niekoľko.

Dohoda znamená zásadné zvýšenie bezpečnostných záruk pre Slovenskú republiku a jej občanov. Spojené štáty americké, ako najsilnejší spojenec v rámci NATO, pôsobia ako významný odstrašujúci prvok voči prípadným útokom na Slovenskú republiku. V posledných rokoch sme svedkami zvyšovania napätia v našom susedstve. Anexia Krymu a nasledujúca vojenská prítomnosť Ruska na hranici nášho východného suseda, zväčšujúce sa hybridné a kybernetické hrozby, podčiarkujú dôležitosť efektívneho odstrašenia. Navyše, v prípade eskalácie napätia a zhoršenia bezpečnostnej situácie v Slovenskej republike budeme mať už nastavený mechanizmus pôsobenia Spojených štátov na našom území, ktoré disponujú

TRVANIE DCA		ROZSAH DCA	
Slovensko	10 rokov	Slovensko	36 strán
Maďarsko	10 rokov	Maďarsko	38 strán
Poľsko	na neurčito/trvalá prítomnosť	Poľsko	50 strán
Estónsko	10 rokov	Estónsko	34 strán
Lotyšsko	10 rokov	Lotyšsko	22 strán
Litva	10 rokov	Litva	35 strán
Nórsko	10 rokov	Nórsko	37 strán

ZMIENKA O REŠEKTOVANÍ PRINCÍPOV CHARTY OSN		ZMIENKA O REŠEKTOVANÍ USTANOVENÍ NATO SOFA	
Slovensko	Áno	Slovensko	Áno
Maďarsko	Áno	Maďarsko	Áno
Poľsko	Áno	Poľsko	Áno
Estónsko	Nie	Estónsko	Áno
Lotyšsko	Nie	Lotyšsko	Áno
Litva	Nie	Litva	Áno
Nórsko	Nie	Nórsko	Áno

PRÁVOMOC USA NA ZABEZPEČOVANIE ZMLUVNÝCH OBJEKTOV, VLASTNÉHO MATERIÁLU A OZBROJENÝCH SÍL		POVINNOSŤ USA OZNAČOVAŤ VŠETKY TRESTNÉ ČINY, S VÝNIMKOU TYCH MENEJ ZÁVAŽNÝCH	
Slovensko	ÁNO - ZVÝŠENÁ ÚROVEŇ DOHLADU SPOLUPRÁCE SO SR	Slovensko	ÁNO
Maďarsko	ÁNO	Maďarsko	ÁNO
Poľsko	ÁNO	Poľsko	ÁNO
Estónsko	ÁNO	Estónsko	ÁNO
Lotyšsko	ÁNO	Lotyšsko	ÁNO
Litva	ÁNO	Litva	ÁNO
Nórsko	ÁNO	Nórsko	ÁNO

ROK PODPISU DCA		ZMLUVA KONČÍ VYPOVEDANÍM JEDNOU ZO STRÁN	
Slovensko	PREDPOKLAD 2022	Slovensko	ÁNO
Maďarsko	2019	Maďarsko	ÁNO
Poľsko	2020	Poľsko	ÁNO
Estónsko	2017	Estónsko	ÁNO
Lotyšsko	2017	Lotyšsko	ÁNO
Litva	2017	Litva	ÁNO
Nórsko	2021	Nórsko	ÁNO

spôsobilosťami umožňujúcimi významne podporiť našu obranyschopnosť a zvýšiť naše šance ubrániť sa aj väčším útokom.

V súčasnosti upravuje vzťahy v oblasti obrany a bezpečnosti medzi Spojenými štátmi a Slovenskou republikou Memorandum o porozumení z roku 1994 a už spomínaná NATO SOFA z roku 1951. Tieto dohody však nezodpovedajú požiadavkám modernej vojenskej spolupráce. Počet a druh spoločných aktivít medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi sa stále rozširujú a prehlbujú. Tieto aktivity zahŕňajú napríklad spoločný výcvik a cvičenia, výmenu skúseností, spoluprácu v oblasti vzdelávania, vyzbrojovania a spoluprácu obranného priemyslu. Naším cieľom je aj naďalej rozvíjať takúto spoluprácu, keďže prispieva k zvyšovaniu obranyschopnosti Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Každá spoločná aktivita si však v súčasnosti vyžaduje osobitné nastavenie podmienok. Dohoda o spolupráci so Spojenými štátmi umožní nastavenie rovnakých podmienok pôsobenia Spojených štátov pre všetky spoločné činnosti a uľahčí prípravu týchto aktivít.

Dohoda umožní vytvoriť rámec, podľa ktorého budú môcť Spojené štáty investovať do našej obrannej infraštruktúry. Tieto financie sú nenávratné a umožnia Slovenskej republike modernizovať vojenské letiská na Sliači a v Malackách-Kuchyni. Vláda Spojených štátov ešte v rokoch 2018 – 2019 schválila viac ako 100 miliónov amerických dolárov na tento účel. Táto suma by však nemusela byť konečná. Na základe skúseností iných krajín vidíme, že investície Spojených štátov do infraštruktúry spojencov sa môžu ešte zvyšovať. Pre Slovenskú republiku majú takéto investície mimoriadny význam aj v súvislosti s nákupom nových stíhačiek F-16 a vrtulníkov Black-Hawk a zlepšenia podmienok ich údržby.

V dohode sa Spojené štáty zaväzujú zriadiť pravidelný štruktúrovaný bilaterálny dialóg so Slovenskou republikou v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky a obrany. Prínos takého záväzku nemožno podceňovať, vedie k výmene skúseností a informácií z prvej ruky, posilňuje budovanie dôvery medzi partnermi a vytvára príležitosti na identifikáciu ďalších oblastí na rozšírenie praktickej spolupráce.

Čo NEznamená

Prijatím dohody nestratíme našu suverenuitu. Všetky aktivity, ktoré sa budú na území Slovenskej republiky usku-

točňovať v rámci implementácie dohody, sa budú diať so súhlasom Slovenskej republiky. Rozhodnutie o prítomnosti na území Slovenskej republiky budú aj naďalej prijímať príslušné ústavné orgány Slovenskej republiky.

Spojené štáty nemôžu stavať na našom území americké základne. Nemôžu stavať na území Slovenskej republiky ani vykonávať iné aktivity bez súhlasu príslušných orgánov. Navyše, všetka infraštruktúra, ktorú vybudujú so zámerom modernizácie našich letísk, bude od začiatku majetkom Slovenskej republiky.

Dohoda neumožňuje rozmiestnenie zbraní hromadného ničenia na území Slovenskej republiky. Ustanovenia bilaterálnej dohody nemajú žiadny vplyv na medzinárodnoprávne záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z mnohostranných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná; napríklad Zmluva o nešírení jadrových zbraní, Dohovor o zákaze chemických zbraní alebo Dohovor o zákaze biologických zbraní.

Spojené štáty americké nebudú mať privilegované postavenie. Dohoda uznáva, že Slovenská republika má na svojom území výsostné právomoci v oblasti presadzovania práva. Slovenská republika uplatní svoju suverénnu právomoc vzdať sa svojho pôvodného práva na výkon trestnej právomoci nad príslušníkmi ozbrojených síl Spojených štátov amerických. Slovenská republika však môže vzdanie sa tohto práva kedykoľvek odvolať.

Napriek tomu, že s prijatím dohody o spolupráci s USA sa spája veľa dezinformácií a je predmetom nepravdivých tvrdení, skúsenosť iných krajín potvrdzuje prínos takýchto dohôd. Vidíme to aj u našich susedov – Maďarska a Poľska – ktorí dohodu so Spojenými štátmi už podpísali, že významne posilňujú svoje spôsobilosti a modernizujú infraštruktúru z fondov Spojených štátov amerických, a to bez straty suverenity, bez rozmiestnenia jadrových zbraní na ich území alebo ohrozenia ich právneho systému. Dohoda hmatateľne posilní aj našu bezpečnosť, významne zvýši našu obranyschopnosť v prípade útoku a vytvorí podmienky na intenzívnejšiu spoluprácu s naším strategickým partnerom.

Text: Jana Kotorová

kancelária štátneho tajomníka MO SR

Foto: Jozef Žiak

Z čoho má administrátor strach

Ako administrátor sa stretávam s vecami, pri ktorých ma ide uchytiť. Sú to situácie, keď si ľudia neuvedomujú dôsledky svojich činov – či už pre vlastnú lenivosť alebo nevedomosť. Čo sa môže stať a na čo sa treba zamerať, ak v našej sieti zistíme akékoľvek škodlivé aktivity?

Najčastejšou chybou je myslieť si, že je veľkým problémom, ak niečo nejde. Pre používateľa to skutočne môže byť problém, lenže je to v podstate problém dobrý, pretože administrátor vie, že sa niečo deje. Vie, čo nejde a vie, kde má hľadať chybu. No také jednoduché to, žiaľ, už dávno nie je. Keď nám doma nejde internet, vypneme a zapneme tú divnú krabičku od providera a zase sa to spravidla rozbehne. Nefungujúci internet je domáca pohroma: žena nevie vygúgliť recept na obed, deti sa sťažujú, že im nejde Minecraft ani Youtube. Jasný a jednoducho riešiteľný problém.

Čo však, ak veci fungujú? Bude rodič (administrátor) hľadať, či sa nedeje niečo zlé? Nie. Všetko predsa funguje. A to je práve tá veľká chyba! Možno sa žena zapojila do súťaže na FB a vypísala číslo kreditnej karty, aby dostala balíček z pošty. Možno deti klikli na reklamu na nový svet Minecraft, no „treba aktualizovať Flash“. Možno kamarát doniesol filmy na USB kľúči. Ako sme si už v minulosti viackrát ukázali, svet počítačov ponúka nekonečne veľa možností...

Čo oko nevidí...

Vidíme, ak manželke niekto ukradne číslo platobnej karty? Ani nie. Zabolí to, až keď si niekto v Taliansku za naše peniaze kúpi nové tenisky. A ak si to nevšimneme, možno si stihne kúpiť aj kabát. Riešením je napríklad limit na online platby v sume, ktorá nebolí. Ja mám 15 eur. Ak si idem kúpiť niečo drahšie, limit si viem operatívne zvýšiť. A po nákupe zase znížiť. Aj banky tieto zvláštne platby sledujú a odhaľujú. A napríklad SK-CERT v podstate týždenne zasiela bankám „ukradnuté“ čísla platobných kariet.

Vidíme, keď si deti inštalovali niečo nové? Tiež nie. Len po týždni začnú frflať, že im počítač seká, prehrieva sa a nestíha. Kúpa nového počítača je jedna možnosť. No kontrola programov, ktoré na pozadí ťažia digitálne meny alebo robia niečo

celkom iné, nemenej nepríjemné, je tiež na mieste. Bol u mňa raz kolega zo Sereďe, ktorý chcel poradiť nový notebook, lebo starý sa prehrieval. Až u mňa sme odhalili, že na pozadí beží proces doge.exe, ktorý mu vyťažuje systém. Po odstránení počítač odrazu ožil, bol svižný ako nový.

...to srdce nebolí?

No sú aj horšie možnosti. Ak niekto získa kontrolu nad vašim počítačom, môže ho použiť na útok DDoS. Vtedy sa usiluje viacero počítačov naraz komunikovať s jedným. Podobá sa to na vianočné nákupy, ktoré v roku 2021 počas prvých dní lockdownu odrovnali aj populárny web na predaj hračiek. Taký útok nebolí. Nevidíte, že ste jeho účastníkom, v podstate sa vás to netýka. Kým vám na dvere nezaklope polícia s otázkou prečo (aj) vašou vinou prestala fungovať nemocnica v Anglicku. Prípadne sa vám zaplní pevný disk obsahom, o ktorom nič neviete. Tajné dokumenty, neslušné videá, návody na výrobu bômb. Hoci zistiť či to je vaše alebo „niekoho cudzieho“ je možné, mali by sme sa takým veciam vyhýbať a ušetriť si problémy.

Osobitným prípadom je služba. Napríklad TOR. TOR je zaujímavý a dobrý nápad. Funguje na princípe, že „požičiate“ svoj internet niekomu, kto potrebuje vyzerať ako zo Slovenska. Na revanš sa môžete vy hlásiť z USA. Ponuka Netflixu je zrazu oveľa lákavejšia. Čo však nevidíte, je, že nejaká indická firma, ktorá sa tvári ako Microsoft, cez váš internet kadekomu vyvoláva a ponúka „riešenie“ neexistujúcich problémov s cieľom získať prístup k heslám a inému obsahu. Operátori majú problém, lebo Microsoft má slovenskú IP adresu a zablokovať ho nie je možné.

Viditeľné problémy sú tie najľahšie, najjednoduchšie. Skutočne pozor si treba dať na to, čo nevidíme.

Text: mjr. v zál. Peter Garaj
Senior System Engineer

MILITARY ENGLISH

NAVY SEALs

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: US Navy

Fiction usually **mimics** life, but sometimes it's **the other way around**. Take Commander Richard Marcinko (recently deceased), as an example: his life reads much like a Tom Clancy novel. Marcinko's father was a Croat; his mother came from Slovakia. The future distinguished U.S. Navy Commander was a high school **dropout** whose application to the USMC was initially rejected. Similar to one of Tom Clancy's main characters, Marcinko became an expert on underwater demolitions and deployed to Vietnam with SEAL Team Two, the U.S. Navy's primary special operations force. Following a second tour in Vietnam and after serving as U.S. Naval Attache to Cambodia, Marcinko was selected as the first commanding officer of a full-time dedicated counter-terrorist team, which he called SEAL Team Six. Most of the files on that unit are **classified** to this day, although Team Six was **dissolved** in 1987 paving the way for the Naval Special Warfare Development Group, also known as DEVGRU.

Currently there are 8 SEAL (Sea, Air, and Land) teams operating under the command of Naval Special Warfare Command. Each team has eight operational SEAL platoons and a headquarters element. To become a SEAL, a candidate has to submit himself/herself to a **rigorous** training including diving, underwater orientation, underwater demolition, hand-to-hand combat, sky-diving and developing a number of other skills. In total, it can take over 2.5 years to train a Navy SEAL for his/her first deployment.

According to founding SEAL team member Roy Boehm, the SEALs' first missions were directed against communist Cuba. These consisted of deploying from submarines and carrying out beach reconnaissance in a prelude to a proposed US amphibious invasion of the island. SEALs conducted **covert** operations during the Vietnam War gathering intelligence, providing **recon** and targeting data. Later, they **spearheaded** the U.S. invasion of Grenada and Panama, fought in the Iran-Iraq War and most of the other modern conflicts in which the U.S. military participated.

SEALs became something of a legend not only within the military circles but also in popular culture due to their "**cloak and dagger**" counter-guerilla tactics and **clandestine** warfare operations.

Richard Marcinko, "a larger-than-life sailor who often **flouted** rules" (a New York Times headline) helped: in retirement, he sat down and wrote a bestseller titled *Rogue Warrior* that cemented the SEALs in popular culture as hero-

es and hard-asses. The book was an instant hit and sold millions of copies. Readers screamed for more and Marcinko **obliged**, producing fiction adventure novels with an autobiographic twist – *Red Cell*, *Green Team*, *Task Force Blue* and others. He helped create a computer game named after his first book, which depicts him as the main protagonist, and founded a private security-consulting firm in Washington, D.C. On March 9, 1990, Marcinko was sentenced to 21 months in federal prison and fined \$10,000 under charges of defrauding the government over the price of contractor acquisitions for hand grenades. Marcinko died on December 25, 2021, at the age of 81 at his home in Fauquier County, Virginia.

QUESTIONS:

1. Podľa koho/čoho bola nazvaná jednotka, ktorej velil R. Marcinko?
2. Čo sa považuje za prvé nasadenie jednotiek SEAL v histórii?
3. Za čo bol R. Marcinko odsúdený na väzenie a pokutu?

GLOSSARY

- **mimics** /'mɪmɪks/ – napodobňuje;
- **the other way around** /ði 'ʌðər weɪ ə'raʊnd/ – naopak (idióm);
- **dropout** /'draʊpʌt/ – ten, čo nedokončil školu;
- **classified** /'klæsəfaɪd/ – utajovaný;
- **dissolved** /dɪ'zɒlvd/ – rozpustený;
- **rigorous** /'rɪgərəs/ – prísny, namáhavý;
- **covert** /'kəʊvərt/ – skrytý, tajný;
- **recon** /'rɪkən/ – prieskumné;
- **spearheaded** /'sprɪ'hedɪd/ – stáli na čele, viedli;
- **cloak and dagger** /kloʊk ænd 'dægər/ – plášť a dýka (pren. špionáž);
- **clandestine** /klæn'destɪn/ – tajný;
- **flouted** /'flaʊtɪd/ – opovrhoval;
- **obliged** /ə'blaɪdʒd/ – vyhovel.

Kniha rozprávok ako poďakovanie

Generálny štáb OS SR zaslan pred Vianocami vyše 440 rodinám vojakov, ktorí aktuálne slúžia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, knihu rozprávok Princ a krásna zeme, ktorá symbolicky pozostáva z rozprávok z vyše tridsiatky z krajín, kde v operáciách na podporu mieru od roku 1993 pôsobili či pôsobia slovenskí vojaci. Súčasťou pozornosti bolo aj CD s rozprávkami a list s poďakovaním za podporu príslušníkov OS SR pôsobiacich v misiách a operáciách podpísaný náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom a správcom Vojenskej podpornej nadácie pplk. v. z. Milanom Gajdošom. Knihu v slovenskom a anglickom jazyku vydala Vojenská podporná nadácia a na jej vydanie zo svojho dotačného systému prispelo Ministerstvo obrany SR. Rodinám mierotvorcov ako pozornosť a výraz uznania bola zaslaná už druhé Vianoce po sebe. O tom, že aj takýto spôsob pozornosti dokáže rodiny vojakov potešiť, ilustrujú dva z nasledujúcich listov.

Dobrý deň,
trocha neskôr, no predsa, som sa dostal k tomu, aby som sa Vám veľmi pekne poďakoval za nádhernú rozprávkovú knihu, ktorú ste v decembri zaslali mojej rodine (manželke a trom dcéram). Napriek tomu, že sme vianočné sviatky trávil oddelene (pôsobím v misii NMI od novembra), tak manželka bola po dlhšej dobe šťastná, že niekto na ňu myslel. Bolo to od Vás pekné gesto. Po dlhšej dobe som bol hrdý na to, že niečo takéto ozaj funguje.

Ďakujem a prajem všetko dobré z Iraku.
rotný Tomáš Ragulský NATO Mission Iraq

Vážený pán náčelník Generálneho štábu, vážený pán správca Vojenskej podpornej nadácie,
srdečne Vám ďakujeme za milý pozdrav a vianočný darček od Vás. Veľmi nás potešil. Nosíme si v srdci nášho syna a všetkých vojakov, aj keď sú tak ďaleko v tento vianočný čas. Prajeme Vám pokojné, šťastné prežitie Vianoc. V novom roku veľa zdravia, sily, odvahy a pokojných dní.

S úctou a vďakou rod. Hajdíková

(pozn.: poručík Marek Hajdík slúži v operácii Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku)

Pek(e)ne po slovensky

Vyhlásenie nie je prehlásenie

Slovesá **vyhlásiť** a **prehlásiť**, od ktorých sú odvodené aj podstatné mená **vyhlásenie** a **prehlásenie**, majú odlišnú obsahovú náplň, a preto ich nemožno navzájom zamieňať. Slovo **vyhlásiť** sa používa v presne vymedzených prípadoch a jeho základný význam je úradne, verejne niečo oznámiť. V tom istom význame sa používa aj odvodené slovo **vyhlásenie**.

Iná situácia nastane vtedy, ak chceme napríklad vyjadriť, že niekto sa úradne odhlásil z miesta svojho pôvodného pobytu a prihlásil sa inde. V tomto prípade použijeme slovo **prehlásiť**. Na pomenovanie takéhoto úkonu nám posluží slovesné podstatné meno **prehlásenie**.

Správne píšeme a hovoríme: **vyhlásenie adresované inštitúciám Európskej únie** (nie prehlásenie adresované inštitúciám Európskej únie), **čestné vyhlásenie** (nie čestné prehlásenie), **colné vyhlásenie** (nie colné prehlásenie), **vyhlásenie celo-európskej federácie pre kultúrne dedičstvo** (nie prehlásenie celo-európskej federácie pre kultúrne dedičstvo).

(MK SR)

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Ako si v roku 2022 môžeme uplatniť rekreačný poukaz v sieti GRANITHOTELS?

Overte si u svojho zamestnávateľa, nadriadeného či personalistu, či máte nárok na príspevok na rekreáciu. Ak vám nárok vznikol, príspevok môžete uplatniť vo forme rekreačného poukazu v jednom alebo viacerých Hoteloch Granit.

Zamestnávateľ dokáže preplatiť poukaz do výšky 55 % celkovej ceny pobytu, maximálne však do výšky 250 €. Z ponuky GRANITHOTELS máte na výber pobyty v Hoteli Granit Piešťany, Hoteli Granit Smrekovica, Hoteli Granit Tatranské Zruby alebo Hoteli Granit Nová Polianka. Jednou z podmienok uplatnenia poukazu je absolvovanie pobytu aspoň na dve noci, pričom sa preplatenie benefitu vzťahuje nielen na ubytovanie, ale aj na stravu zahrnutú v rámci ubytovania.

A ako to funguje? Hotel vám vystaví hotelový účet, na ktorom budú uvedené mená osoby/osôb, zúčastnených na pobyte, a spolu s týmto účtom obdržíte i doklad z registračnej pokladnice, prípadne faktúru, ktoré ste uhradili. V prípade potreby vie hotel vytvoriť ešte aj extra potvrdenie, s pečiatkou a podpisom, že ste v danom termíne absolvovali pobyt. Všetky dokumenty následne predložíte svojmu zamestnávateľovi a v najbližšej výplate, pokiaľ spĺňate všetky podmienky, vám bude preplatená i adekvátna výška sumy, ktorú ste uhradili za pobyt.

Odporúčame si všetky podmienky vyjasniť so zamestnávateľom prípadne personalistom ešte pred absolvovaním pobytu, aby bolo zrejmé, či naozaj máte nárok na preplatenie rekreačného poukazu. A potom si už môžete rezervovať pobyt v Hoteli Granit a dožiť si príjemnú dovolenku na Slovensku.

Kristína Janecová, HOREZZA

Medzivojnová vojenská výstavba

Vo Vojenskom liečebnom ústave v Číži sa za Uhorska liečili najmä mladší dôstojníci so syfilisom či starší s dnou. No po prvej svetovej vojne, keď oblasť obsadzovalo čs. vojsko, odviezli ustupujúce maďarské vojská zariadenie do Miškovca a kúpele boli vydrancované. Katarína Mináriková v knihe *Urbanizmus a armáda* dokumentuje stavebné práce a úpravy, ktoré boli v Číži realizované do roku 1938 najmä pod dohľadom generálov zdravotníctva Jána Červíčka či Rudolfa Trenkle-
ra. No a keďže autorka dala knihe podtitul *K problematike stavebnej činnosti na východnom Slovensku v medzivojnovom období*, venuje sa aj výstavbe či prestavbe kasární, administratívnych budov vojenskej správy, divízných a posádkových nemocníc. Stavebnú činnosť zachytáva najmä v pôsobnosti Zemského vojenského veliteľstva Košice. V Michalovciach, Trebišove, Krompachoch, Bardejove, Betliari, Rožňave, Kamenici nad Cirochou a ďalších mestách. Kniha, ktorú koncom minulého roka vydal Vojenský historický ústav, je vynikajúcim svedectvom doby. Ilustruje úsilie armády nielen budovať obranyschopnosť mladého čs. štátu, ale aj napomáhať rozvoj východného Slovenska. Napríklad aj na sprístupnení jaskýň v Jasove pre širšiu verejnosť sa v roku 1924 podieľali vojaci – najmä technická rota pešieho pluku 32.

(pv)

25. ročník ankety Vojenský čin roka

Ministerstvo obrany SR chce opäť oceniť výnimočné skutky príslušníkov rezortu obrany v roku 2021, ktoré svojím humánnym charakterom a morálnym poslanstvom presahujú rámec plnenia služobných povinností. Vyhlásilo preto 25. ročník ankety Vojenský čin roka.

Minister obrany Jaroslav Nad' v tejto súvislosti pripomenul, že okrem profesionálnych vojakov chce rezort oceniť aj skutky ľudí, ktorí nie sú súčasťou MO SR, ale šíria pozitívne poslanstvo o Ozbrojených silách SR či vojenskej histórii. Anketa je rozdelená do štyroch kategórií Záchrana života, Pomoc verejnosti, Priateľ armády a Služba vlasti. Po uzatvorení zasielania nominácií zasadne nominčná komisia, ktorá hlasovaním určí tri najlepšie nominácie v každej kategórii. O laureátoch jednotlivých kategórií rozhodne komisia, ktorej členmi sú hlavní predstavitelia rezortu na čele s prezidentkou SR a hlavnou veliteľkou OS SR Zuzanou Čaputovou.

Návrhy do ankety môže posilať ktokoľvek do 28. februára 2022 elektronicky na adresu cinroka@mod.gov.sk alebo poštou na oddelenie marketingu MO SR.

Nedostali ste OBRANU?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo na mail obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXX. • Č. 2/2022 • Redakčná uzávierka 24. 1. 2022 • Do výroby zadané 28. 1. 2022 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: mlena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

LOŽ MESIACA

Ústavný súd
nezrušil karanténu

V rozpore s tvrdeniami dezinformátorov na sociálnych sieťach Ústavný súd SR nezrušil povinné nosenie rúšok, karanténu, COVID pas ani režimy OTP a OP. V decembrovom náleze označil za protiústavné len špecifické časti zákona o ochrane verejného zdravia, uviedlo Ministerstvo zdravotníctva SR. „Niektoré z chýb, na ktoré upozornil ústavný súd, už boli napravené novelou zákona,“ spresnilo ministerstvo. Zároveň vyzvalo verejnosť, aby si dávala pozor na zdroje i kvalitu informácií, s ktorými sa stretáva na internete a sociálnych sieťach. „Povinnosť používať rúška a respirátory, vstupy do prevádzok v režime OP/OTP, používanie covid pasov a ďalšie v súčasnosti platné opatrenia majú výslovnú oporu v iných častiach zákona o ochrane verejného zdravia a týchto sa rozhodnutie ústavného súdu netýkalo,“ priblížila na sociálnej sieti verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová. Uviedla, že rozhodnutie ústavného súdu sa týka najmä posúdenia ústavnosti izolácie a karantény realizovanej mimo domáceho prostredia. K hoaxu sa vyjadrila aj polícia, ktorá podporila stanovisko ministerstva a verejnej ochrankyne práv. „Ústavný súd v rozhodnutí nikde nepíše o konci rúšok, respirátorov, covid pasov a podobne. Rúška, karantény, covid pasy aj režim OTP/OP zostávajú v platnosti a žiadna senzácia ani mimoriadna právna kľučka sa nekoná. Ústavný súd tieto veci svojím rozhodnutím nijakým spôsobom nezrušil.“ Z nálezu ústavného súdu vyplýva, že je možné po novom nariaďovať izoláciu len v domácom prostredí. Rozhodnutie nadobudlo účinnosť 31. decembra 2021. Do jeho prijatia bola izolácia a karanténa prípustná v domácom prostredí, nemocničnom alebo inom určenom zariadení.

kpt. Mgr. Peter Dragižský
štábný kaplán mechanizovanej brigády Topolčany

Čo ťa vyvedie z miery?

„Pokoje vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam.“ Poznáte tieto slová? Pokoj. Nadprirodzený pokoj uprostred zúriacej búrky. Tento pokoj nám ponúka Kristus. Viete, aké je poznávacie znamenie kresťana? Pokoj. Pokoj je vedľajší produkt života s Bohom. Tento pokoj si však treba vedieť udržať. Denne sme vystavovaní rôznym vplyvom, ktoré na nás pôsobia deštruktívne. Správy z médií, medziľudské vzťahy, negatívne okolnosti. My na ne reagujeme tým, že strácame pokoj. Nechávame sa vyvíeť z rovnováhy. Ak patríš k tejto skupine ľudí, prečítaj si tento príbeh: Neďaleko Tokia žil starý samuraj. Hovorilo sa, že porazí kohokoľvek a zvládne čokoľvek. Jedného dňa sa k nemu vybral mladý bojovník, ktorý rád provokoval. Ak sa niekto nechal vyprovokovať, vyzval ho na súboj a potom porazil. Tento bojovník nikdy neprehral. Samuraj so súbojom súhlasil. Vybrali sa na námestie a mladý bojovník samuraja dlhé hodiny urážal a dokonca mu napľul do tváre s úmyslom vyvieť ho z miery. Samuraj ostal pokojný. Napokon sa mladík vzdal a stiahol sa. Neskôr sa samuraja opýtal, prečo všetky tie urážky len prijímal a nijako nereagoval. Samuraj odpovedal protitázkou: „Komu patrí dar, ktorý odmietaš prijať? Bojovník odpovedal, že predsa tomu, kto ho chcel darovať. Na to samuraj odpovedal: „Presne tak. Podobne je to aj s hnevom, závišťou a urážkami. Patria tomu, kto ich vyslovil.“ Ak budeme na hnev iných reagovať, dávame im moc, ktorú si nezaslúžia. Keď nás vyvedú z rovnováhy, vzápätí nás porazia. Nemusia to byť len ľudia. Môžu to byť rôzne životné situácie, nepriaznivé okolnosti či zlé sily, pôsobiace v pozadí. Pamätaj, že o tvojom víťazstve rozhoduje tvoja reakcia. Nedaj sa premôcť zlému, ale dobrým premáhaj zlé (Rim 12, 21).

Vyššie 150 defibrilátorov pre náš rezort

Jedným zo život ohrozujúcich stavov je náhle zastavenie obehu. Ide o závažnú, nepredvídateľnú a dramatickú situáciu, ktorá vzniká náhle, často bez akýchkoľvek varovných signálov a nezriedka sa končí úmrtím.

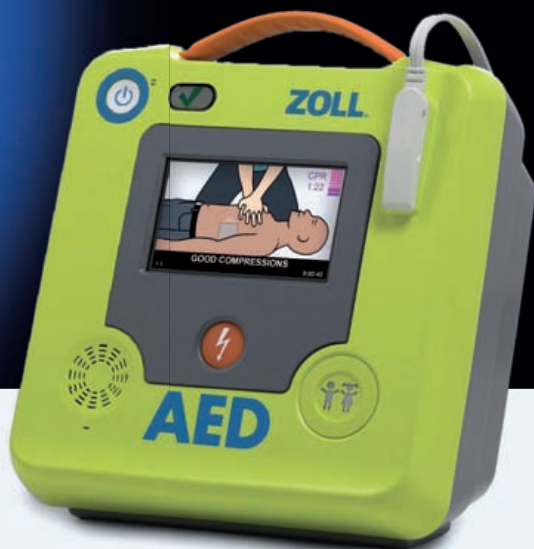
Náhle zastavenie obehu je takmer okamžite spojené so stratou vedomia a prerušením dýchania. Môže postihnúť kohokoľvek, bez rozdielu veku a pohlavia, riziko však stúpa s vekom a pridruženými ochoreniami. Príčinou náhleho zastavenia obehu býva tzv. „asystolia“, keď srdce nepracuje vôbec, alebo komorová tachykardia a fibrilácia – čo sú stavy, keď sa srdcové komory buď sťahujú príliš rýchlo, alebo sa len chvejú. Srdce preto nedokáže účinne pumpovať krv a dodávať tak kyslík do mozgu a ďalších životne dôležitých orgánov. Ak sa pri takýchto udalostiach do piatich minút neposkytne účinná pomoc, nastáva smrť. Do príchodu záchrannej zdravotnej služby je rozhodujúcou podmienkou úspechu poskytnutie neodkladnej laickej prvej pomoci, ktorej účinnosť môže byť výrazne ovplyvnená aj dostupnosťou vonkajšej defibrilácie srdca prostredníctvom automatizovaného externého defibrilátora (AED). Práve dostupnosť AED a jeho použitie často býva pomysleným jazýčkom na váhach medzi životom a smrťou.

Zachraňuje životy

AED je zariadenie, ktoré pomocou elektrického výboja môže obnoviť činnosť srdca. Prostredníctvom jednoduchých slovných pokynov dokáže viesť laika k bezpečnej a úspešnej záchrane ľudského života. AED analyzuje činnosť srdca prostredníctvom elektród nalepených na hrudník postihnutého, a ak je to účelné, odporučí výboj. Parametre na výboj pripravuje sám – automaticky a užívateľa iba vyzve

V rezorte už máme 68 defibrilátorov, v prvom polroku 2022 je plánovaná distribúcia 18 prístrojov a v ďalšom období doplnenie o 70 kusov.

na jeho vykonanie stisnutím tlačidla. Princípy fungovania vylučujú riziko neoprávneného vykonania výboja, a teda poškodenia osôb zachraňovaných, ale i zachraňujúcich. AED čakajú, aby pomohli zachrániť životy rovnako, ako čaká na svoju chvíľu airbag v aute alebo hasiaci prístroj v budove. Ročne na svete vďaka týmto prístrojom zachráni viac ako 3 000 ľudí.

Dostupnosť prístrojov AED by sa mala stať štandardom aj na Slovensku. Umiestnené by mali byť najmä na miestach s vyššou koncentráciou ľudí alebo na miestach s vyššou fyzickou záťažou, ako sú napríklad letiská, veľké stanice, lode, lietadlá, vlaky, nákupné centrá, hotely, divadlá, kiná, priemyselné haly, firmy, školy, športoviská, úrady, vládne inštitúcie, súdne budovy, horské chaty.

AED a MO SR

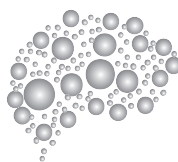
Rezort obrany, ako jeden z najväčších zamestnávateľov na Slovensku, nie je výnimkou a postupne zavádza AED prístroje na prevenciu náhlej smrti. V rámci rezortu obrany zabezpečuje obstarávanie, distribúciu, zaškolenie obsluhy, ako i servis týchto zariadení Úrad hlavného lekára Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Dodnes distriboval už 68 kusov defibrilátorov typu ZOLL AED 3 (pozri obrázok).

V prvom polroku 2022 je plánovaná distribúcia ďalších osemnásť prístrojov a v ďalších rokoch ešte postupné doplnenie sedemdesiatich kusov.

Text: plk. MUDr. Jozef Ragan, MPH, zástupca riaditeľa
a plk. Ing. Karol Polakovič, riaditeľ odboru logistiky,
Úrad hlavného lekára OS SR

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Kristína Katkovčinová
psychologička 53. práporu poľných služieb Hlohovec

Nie je jedno, čomu veríme...

Každodenný prívál informácií z internetu alebo tlače zapríčiňuje, že rýchlo podliehame rôznym dezinformáciám a čoraz častejšie máme problém rozlíšiť, ktorý z faktov je reálny a pravdivý. Všetky nepodložené tvrdenia majú jednu spoločnú vlastnosť – vyvolávajú v nás negatívne emócie. V tieni týchto emócií je naše myslenie ovplyvniteľné a disponuje vyššou tendenciou k omylom. Ich vplyv na naše myslenie si nemusíme uvedomovať a tým vytvárame priestor na vznik kognitívnych skreslení, teda opakovaným chybám v myslení. Dôvod, prečo si tieto chyby vytvárame, je šetrenie energie a rýchle hodnotenie každodenných situácií. V súvislosti s tým sa často spojenie toho, aké poznatky vyhľadávame, stretáva s našimi postojmi, resp. s tým, čomu aktuálne veríme alebo sme dosiaľ verili. Všetko má svoje výhody, ale aj nevýhody, pretože následkom vplyvu kognitívnych skreslení dochádza k ohrozeniu pohľadu na danú problematiku a zároveň limitovaniu výberu možnosti správneho rozhodnutia. Aj keď máme informácie a vedecké fakty o tom, ako naše myslenie funguje, myslím si, že každý z nás si teraz položí otázku: „Verím nezmyslom? Ak áno, prečo?“ Je pre mňa jednoduchšie uveriť poloprávdám, ako pátrať po pravde? Alebo ma ovláda strach z pravdy? Či je to na druhej strane niečo lákavé a práve to nepoznané ma fascinuje a priťahuje? Možno napokon triviálne otázky, ktoré si teraz položíme, v nás vyvolajú mnoho ďalších otázok a odpovedí. Rozvíjaním kritického myslenia, overovaním zdrojov informácií, konkrétnym pomenovaním chýb v úsudku a spomalením našich myšlienok, vieme pomôcť k vytvoreniu nezávislosti myslenia a predchádzať tomu, aby dezinformácie, polopravdy alebo konšpiračné teórie mali nepriaznivé následky na náš život.

Vojenský plán povstania

Ilegálne vojenské vedenie príprav na povstanie na čele s pplk. gšt. Jánom Golianom, ktorý v slovenskej armáde vykonával funkciu náčelníka štábu Veliteľstva pozemného vojska v Banskej Bystrici, začalo od začiatku mája 1944 riešiť viaceré úlohy.

Medzi hlavné z nich patrilo vypracovanie vojenského plánu povstania, vybudovanie spoľahlivej ilegálnej siete v armáde, urýchlenie nevyhnutných vojensko-organizačných a materiálno-technických príprav povstania a nadviazanie spojenia so sovietskymi orgánmi s cieľom dosiahnuť koordináciu povstaleckej akcie s činnosťou Červenej armády. O stave ich plnenia boli členovia ilegálnej Slovenskej národnej rady (SNR) oficiálne informovaní na stretnutí so zástupcom vojenského vedenia, ktoré sa uskutočnilo 29. júna v Bratislave. Na tomto stretnutí bol SNR predložený vojenský plán povstania, ktorý pplk. J. Golian v depešiach odoslaných do Londýna od 28. júna do 4. júla, oznámil aj ministrom národnej obrany československej vlády v exile gen. Sergejovi Ingrovi. Plán bol spracovaný nielen v zmysle požiadaviek SNR, ale aj Ingrových pokynov, ktoré Golianovej skupine poslal ešte pred koncom marca 1944. Jeho podstata spočívala v definovaní úloh, ktoré mali plniť povstalecké vojská včlenené do poľnej a zápoľnej armády. Poľná armáda, zložená z dvoch peších divízií a armádnych jednotiek nasadených v severnej časti východného Slovenska, mala v súčinnosti s vojskami Červenej armády uvoľniť im prechody na Slovensko. Jej činnosť mala začať „po vyhlásení nepriateľstva na pokyn ruský“. Zápoľná armáda mala vzniknúť sústredením vojska z mierových posádok na stredné Slovensko, pričom v mierových posádkach mali zostať len slabšie jednotky, ktoré mali vykonať prevrat a mobilizáciu, zabezpečiť pokoj

a bezpečnosť v zápolí, doplniť zápoľnú armádu na dve pešie divízie a zorganizovať partizánske oddiely. Po doplnení jednotkami z mierových posádok zápoľná armáda mala pomôcť poľnej armáde a spojiť sa s ňou do jednej armády, ktorá by spolu s Červenou armádou dokončila „porážku Nemcov“. Činnosť zápoľnej armády mala podľa tvorcov plánu začať „jeden, možno až tri dni pred vyhlásením nepriateľstva“.

Porada pri Čremošnom

Súčasne s plánom Golian Ingrovi oznámil, že sústreďovanie zápoľnej armády pod rôznymi zámienkami sa už začalo, do vyhliadnutého priestoru sa presúva materiál všetkého druhu a dislokácia zápoľných jednotiek sa upravuje s ohľadom na predložený plán. V júli 1944 sa Vojenské ústredie popri tom sústredilo na vyhľadávanie a menovanie povstaleckých veliteľov vojenských posádok. S vážnymi problémami sa v tomto smere stretlo najmä v posádkach na západnom a východnom Slovensku. Obzvlášť závažným bolo menovanie povstaleckého veliteľa východoslovenskej armády, o ktorom sa Vojenské ústredie nedokázalo rozhodnúť medzi plk. Viliamom Talským a gen. Augustínom Malárom až do posledných augustových dní.

20. júla sa v Žarnovíckej doline pri Čremošnom uskutočnila porada členov ilegálnej SNR a zástupcov Vojenského ústredia pplk. J. Goliana, pplk. M. Ferjenčíka, mjr. J. Marka a stot. M. Poláka. V jej priebehu došlo k definitívnemu schváleniu vojenského plánu povstania, v súvislosti s ktorým SNR dôrazne upo-

zornila Goliana, aby sa sústredil najmä na východoslovenské divízie. Obzvlášť potrebným sa ukázalo včasné rozpracovanie plánu do dokumentov, ktoré by konkrétnejšie určovali činnosť vojsk poľnej i zápoľnej armády tesne pred vznikom povstania a na jeho začiatku. Túto úlohu však Vojenské ústredie do vzniku povstania dokázalo splniť len vo vzťahu k vojenským posádkam a oporným bodom v oblasti strategického trojuholníka Banská Bystrica – Brezno – Zvolen. Piateho augusta spracovalo osobitný rozkaz pre sústredenie a obranu posádok a v rovnakom dni vyhotovilo aj osobitné rozkazy pre obranu priestorov Zvolena, Brezna nad Hronom, Veľkého a Malého Šturca a oporného bodu Oremov Laz. Osemnásteho augusta vznikli osobitné rozkazy pre oporné body Hradová a Sinec. 23. augusta boli všetky spomenuté rozkazy doručené predurčeným veliteľom posádok a oporných bodov. O dva dni neskoršie Vojenské ústredie spracovalo a rozoslalo osobitnú tajnú inštrukciu pre veliteľov posádok, ktorou adresátom nariaďovalo pripraviť všetko podľa priložených rozkazov tak, aby im podriadené jednotky boli do 20.00 dňa 26. augusta v pohotovosti a mohli prijať boj na obranu posádok. Následne, s odôvodením, že začiatok obsadzovania Slovenska nemeckým vojskom je otázkou už len niekoľkých málo dní, ak nie hodín, pplk. Golian 28. augusta nariadil zvýšenie bojovej pohotovosti vo všetkých posádkach.

Text: plk. v. v. doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSC.

Vojenský historický ústav

Foto: VHÚ – VHA

Pplk. Mikuláš Ferjenčík

Mjr. Jozef Marko

Stot. v zál. Milan Polák

Technicko-taktické údaje:

Kaliber: 7,92 mm
 Náboj: 7,92 x 57 mm Mauser
 Dĺžka bez bodáka: 995 mm
 Dĺžka s bodákom: 1 305 mm
 Dĺžka samotnej hlavne: 490 mm

Hmotnosť s bodákom: 3,754 kg
 Kapacita nábojovej schránky: 5 nábojov
 Teoretická kadencia strelby: 10 – 15
 výstrelův za min.
 Maximálny dostrel: 2 000 m
 Maximálny účinný dostrel: 1 000 m

Puška pre žandárstvo

Po skončení prvej svetovej vojny a rozpade Rakúsko-Uhorska zostalo na území jej nástupníckych štátov veľa štandardných pechotných a krátkych pušiek spolu s karabínami systému Mannlicher, najmä modelu 1895.

Výnimkou nebolo ani územie Československa, kde tieto pušky spoiatku tvorili nielen základnú pechotnú výzbroj formujúcej sa armády, ale aj žandárstva a finančnej stráže.

Pre žandárstvo a finančnú stráž

Na konci roka 1920 výzbroj žandárskych veliteľstiev tvorilo 9 406 pušiek a karabín. Až dve tretiny boli karabíny a krátke pušky systému Mannlicher model 1890 a 1895. Množstvo zbraní však pre potreby žandárstva nestačilo. Preto sa koncom roka 1920 ministerstvo národnej obrany (MNO) zaviazalo dodať ďalších 5 500 krátkych pušiek systému Mannlicher model 1895 spolu s bodákmi.

Avšak brnianska zbrojovka nedisponovala dostatočným množstvom dielcov na ich výrobu. Preto MNO dodalo aspoň tisíc kusov štandardných pechotných pušiek systému Mannlicher model 1895, ktoré zbrojovka v rokoch 1921 – 1922 skrátením upravila pre žandárstvo.

V roku 1924 vznikla pre potreby armády jednotná pechotná puška vzor 24, ktorou boli od roku 1925 postupne vyzbrojované jednotky čs. armády a polície. Jednotky žandárstva a finančnej stráže ju však odmietli, lebo išlo o pomerne ťažkú zbraň, ktorá by neúmerne zvyšovala celkovú záťaž jednotlivca.

Preto v decembri 1927 Vojenskému technickému ústavu (VTÚ) z ministerstva vnútra adresovali požiadavku na

skonštruovanie novej jednotnej ľahkej karabíny určenej na výzbroj žandárstva a finančnej stráže. Vývoj prerušila hospodárska kríza i snaha udržať v rámci brannej moci jednotnú zbraň. V Brne sa s vývojom začalo až v roku 1933. Konštrukcia bola kombináciou karabíny vzor 12/33 (vyrábaná pre Mexiko a Brazíliu) a krátkej pušky vzor 32 (vyrábaná pre Peru), ktoré boli odvodené od staršej pušky systému Mauser model 1912. Zbraň dostala označenie vzor 16/33 a mali byť vyrobené dve desaťtisícové série. V marci 1934 zbrojovka dostala objednávku na 18 040 kusov týchto pušiek, ale vývoj nebol ešte dokončený. Do výzbroje žandárstva a finančnej stráže boli zaradené pod označením puška vzor 33. Objednané zbrane boli vyrobené do mája 1935. Neskôr dostala zbrojovka ešte objednávku na ďalších 2 271 kusov pušiek (boli vyrobené v rokoch 1935 – 1936). Posledná objednávka na päťtisíc kusov bola z júna 1938 a podarilo sa ju realizovať do konca januára 1939. Celkom tak v Brne v rokoch 1934 – 1939 vyrobili pre potreby žandárstva a finančnej stráže 25 311 kusov 7,92-mm čs. krátkej pušky vzor 16/33.

Pušky pre Wehrmacht

Po vytvorení Protektorátu Čechy a Morava vznikla pre potreby nemeckej armády (najmä pre horských strelcov Wehrmachtu) v roku 1940 drobnou úpravou pušky vzor 33 zbraň pod označením Gewehr 33/40. Produkcia prebiehala

v Brne, do roku 1942 vyrobili 131 503 kusov.

Z konštrukčného hľadiska predstavovala puška vzor 33 jednotnú opakovačiu pušku s celkovou dĺžkou 995 mm a hmotnosťou 3 350 gramov. Základným konštrukčným prvkom bol valcový otočno-posuvný záver systému Mauser s troma uzamykacími ozubmi a páčkovou otočnou poistkou. Záver pušky fungoval na rovnakom princípe a bol úplne zameniteľný so záverom armádnej pušky vzor 24. Na pravej strane pažby bol približne v strede kovový označovací krúžok. Ak bola puška určená pre žandárstvo, tak na ňom bolo vyrazené označenie „ČETN“ (četníctvo) spolu s výrobným číslom. Ak bola určená pre finančnú stráž, tak bolo spolu s výrobným číslom vyrazené označenie „FS“.

K zbrani sa používal štandardný nožový bodák (vzor 33), ktorý vychádzal z bodáka vzor 24. Mechanizmus pušky vzor 33 bol totožný s armádnou puškou vzor 24, pričom viacero dielov bolo vzájomne zameniteľných. Od armádnej pušky sa odlišovala najmä hlavňou kratšou o 100 mm, hmotnosťou nižšou o 600 gramov, mieridlami nastaviteľnými iba na vzdialenosť 1 000 metrov (puška vzor 24 až do 2 000 m) a tiež ústovou rýchlosťou strely nižšou o 40 m/s.

Text: Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav – VHM,
 múzejné oddelenie Svidník

Foto: VHÚ – VHM

Foto: por. Miroslava Mindárová

Spolu to zvládneme